

Projekt

z dnia 20 września 2022 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XXXIV/ /22
RADY GMINY HERBY**

z dnia 27 września 2022 r.

**w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026
z uwzględnieniem perspektywy do 2030r.”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 08 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022r. poz. 559) art.18 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony Środowiska (Dz. U. z 2021r., poz. 1973),

Rada Gminy Herby uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program ochrony środowiska dla Gminy dla Gminy Herby na lata 2022 – 2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Herby.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Józef Kozielski

**Załącznik do Uchwały nr XXXIV/ /22
Rady Gminy Herby z dnia 27 września 2022 r.**

EKOSCAN INNOWACJA I ROZWÓJ SP. Z O.O.

**ul. Błękitna 12
42-622 Świerklaniec
tel. 600 243 782
biuro@ekoscan.pl
www.ekoscan.pl**

Inwestor:

**Gmina Herby
ul. Lubliniecka 33
42-284 Herby**

Temat opracowania:

**Projekt Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na
lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.**

ŁUKASZ BYSTRZANOWSKI

MACIEJ KOŹMIŃSKI

Marzec 2022 r.

Spis treści

Wykaz skrótów	4
1. Wstęp	6
2. Streszczenie	8
3. Ogólna charakterystyka Gminy Herby.....	10
4. Ocena stanu środowiska Herby	12
4.1. Obszar interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza.....	12
4.1.1. Jakość powietrza	12
4.1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego	24
4.1.3. Stopień gazyfikacji gminy	25
4.1.4. Uchwała antysmogowa dla województwa śląskiego	26
4.1.5. Analiza SWOT i kierunki działań w celu polepszenia stanu jakości powietrza	28
4.2. Obszar interwencji: zagrożenia hałasem	30
4.2.1 Definicja hałasu, dopuszczalne poziomy	30
4.2.2. Źródła hałasu na terenie Gminy Herby.....	33
4.2.3. Ocena klimatu akustycznego Gminy Herby.....	35
4.2.4. Analiza SWOT i kierunki działań w celu polepszenia ochrony przed hałasem	37
4.3. Obszar interwencji: pola elektromagnetyczne.....	38
4.3.1. Wpływ promieniowania na człowieka i środowisko	39
4.3.2. Źródła promieniowania elektromagnetycznego na terenie Gminy Herby.....	39
4.3.3. Analiza SWOT i kierunki działań w celu polepszenia ochrony przed nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym	42
4.4. Obszar interwencji: gospodarowanie wodami.....	43
4.4.1. Wody podziemne	43
4.4.2. Jakość wód podziemnych	44
4.4.3. Wody powierzchniowe	46
4.4.4. Zanieczyszczenia wód powierzchniowych – przyczyny i wskaźniki ich oceny.....	47
4.4.5. Ochrona przed powodzią	52
4.4.6. Ochrona przed suszą	55
4.4.7. Analiza SWOT i proponowane kierunki działań w celu racjonalnego gospodarowania wodami	57
4.5. Obszar interwencji: gospodarka wodno-ściekowa.....	59
4.5.1. Zaopatrzenie w wodę	59
4.5.2. Odprowadzanie ścieków	61
4.5.3. Analiza SWOT i kierunki działań w celu racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	63

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

4.6. Obszar interwencji: zasoby geologiczne.....	66
4.7. Obszar interwencji: powierzchnia ziemi.....	67
4.7.1. Rolnictwo.....	67
4.8. Obszar interwencji: gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.....	72
4.8.1. Analiza SWOT i kierunki działań w celu racjonalnej gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów.....	80
4.9. Obszar interwencji: zasoby przyrodnicze.....	82
4.9.1. Analiza SWOT i kierunki działań w celu ochrony zasobów przyrodniczych.....	89
4.10. Obszar interwencji: zagrożenia poważnymi awariami.....	92
4.10.1. Analiza SWOT i kierunki działań w celu zapobieganie poważnym awariom.....	93
4.11. Obszar interwencji: edukacja ekologiczna.....	95
4.11.1. Analiza SWOT i kierunki działań w celu rozwoju edukacji ekologicznej społeczeństwa Gminy Herby.....	97
4.12. Adaptacja do zmian klimatu i nadzwyczajne zagrożenia środowiska.....	99
5. Realizację przedsięwzięć w ramach dotychczas obowiązującego programu ochrony środowiska.	102
6. Cele programu ochrony środowiska w poszczególnych obszarach interwencji, zadania i ich finansowanie.....	118
6.1. Analiza źródeł finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska.....	145
7. System realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2025 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.”.....	152
8. Cele środowiskowe wybranych dokumentów strategicznych.....	159

Wykaz skrótów

GUS – Główny Urząd Statystyczny

OZE – Odnawialne Źródła Energii

DK – Droga krajowa

DW – Droga Wojewódzka

GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych

RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

PSH – Państwowa Służba Hydrogeologiczna

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

JCW – Jednolite Części Wód

JCWP – Jednolite Części Wód Powierzchniowych

PSZOK – Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

RGOK – Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi

BA – Baza Azbestowa

ZZR - zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii

ZDR - zakład o dużym ryzyku wystąpienia awarii

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

POLiŚ - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

RPO - Regionalny Program Operacyjny

ŚZMiUW- Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

GDDKiA- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

PMŚ – Państwowy Monitoring Środowiska

PONE – Program Ograniczania Niskiej Emisji

PPIS – Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny

PSZOK – Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

RWMS - Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach działający w ramach Generalnego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

n.o. – nie określono

1. Wstęp

Zgodnie z *ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1973, ze zm.)* organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając w nich cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1. ww. ustawy. Program ochrony środowiska, po zaopiniowaniu przez organ wykonawczy starostwa uchwalany jest przez Radę Gminy Herby.

Celem „Programu...” jest przedstawienie wytycznych do racjonalnych działań programowych na dalsze lata i poprawa stanu środowiska Gminy Herby. Realizacja zapisów dokumentu przyczyni się do właściwego, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju, gospodarowania zasobami przyrodniczymi w zakresie trzech kapitałów: ludzkiego, ekologicznego i ekonomicznego. Władze gminy poważnie podchodzą do obowiązków jednostki w zakresie opracowania strategicznych dokumentów, co pozwala im na bieżąco kontrolować stan środowiska oraz planować na tej podstawie działania służące ochronie środowiska.

Opracowanie oraz uchwalenie przedmiotowego dokumentu przez Radę Gminy pozwoli na wypełnienie ustawowego obowiązku oraz przyczyni się do: poprawy i uporządkowania zarządzania środowiskiem na terenie gminy, poprawy jakości środowiska naturalnego, poprawy jakości życia jego mieszkańców oraz przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gminy. Aby osiągnąć wyznaczony nadrzędny cel przeprowadzono ocenę stanu środowiska naturalnego na terenie Gminy Herby, zdiagnozowano główne problemy ekologiczne oraz sposoby ich rozwiązania. Zaproponowano harmonogram działania łącznie ze źródłami ich finansowania.

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r. jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska w gminie. W szczególności:

- omawia najważniejsze problemy, w tym zagrożenia ekologiczne, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie;
- jest gwarantem wdrażania zrównoważonego rozwoju gminy;
- określa sposoby współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli, instytucji i pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska w gminie;

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

- przekazuje społeczeństwu, przedsiębiorcom i pozostałym podmiotom informacje na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska;
- ułatwia występowanie o środki finansowe potrzebne do realizacji przedsięwzięć;
- organizuje system informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

2. Streszczenie

Zgodnie z art. 74 ust. 2 *Konstytucji RP*, ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych. Powinny one prowadzić politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnym i przyszłym pokoleniom. Władze publiczne działają przez swoje organy – m.in. wójtów i prezydentów miast.

Opracowanie niniejszego *Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.* wynika z art. 17 ust.1 *Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1973, ze zm.)*.

Program oparty jest na wielu dokumentach strategicznych na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Dokument zawiera krótką charakterystykę Gminy Herby m.in. informacje o jej położeniu, demografii, użytkowaniu gruntów, stanie infrastruktury komunalnej.

W pierwszej części opracowania dokonano oceny stanu środowiska na terenie Gminy Herby z uwzględnieniem następujących obszarów przyszłej interwencji:

1. Ochrona klimatu i jakości powietrza
2. Zagrożenia hałasem
3. Pola elektromagnetyczne
4. Gospodarowanie wodami
5. Gospodarka wodno-ściekowa
6. Zasoby geologiczne
7. Powierzchnia ziemi
8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
9. Zasoby przyrodnicze
10. Zagrożenia poważnymi awariami
11. Edukacja ekologiczna

W dalszej części dokumentu określono cele, kierunki interwencji i zadania wynikające z oceny stanu środowiska przewidziane do realizacji w ramach „*Programu...*” wraz z ich harmonogramem rzeczowo-finansowym.

Efektem realizacji „*Programu...*” będzie utrzymanie dobrego stanu środowiska naturalnego, jego poprawa jak również wdrożenie efektywnego zarządzania środowiskiem w gminie. W dokumencie tym opisano narzędzia realizacji zadań, elementy zarządzania i monitoringu założonych zadań oraz jednostki odpowiedzialne za ich wykonanie. Przedstawiono także zasady monitoro-

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

wania „Programu...” poprzez określone wskaźniki umożliwiające kontrolę i ocenę stanu realizacji założonych działań.

Niniejszy „Program...” opracowany został zgodnie z „Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, przygotowanymi przez Ministerstwo Środowiska, które skonsultowano z Państwową Radą Ochrony Środowiska, urzędami marszałkowskimi, Związkiem Powiatów Polskich, Unią Metropolii Polskich, Związkiem Miast Polskich i Związkiem Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Ogólna charakterystyka Gminy Herby

Położenie, powierzchnia gminy

Gmina Herby to gmina wiejska, położona w północno-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie lublinieckim.

W skład gminy wchodzi następujące sołectwa: Herby (siedziba gminy), Lisów, Olszyna, Kalina, Hadra, Chwostek, Tanina oraz Łebki.

Miejscowości bez statusu sołectwa: Brasowe, Braszczok, Cztery Kopy, Drapacz, Głąby, Kierzki, Kolonia Lisów, Łęg, Mochała, Niwy, Oleksiki, Otrzęsie, Pietrzaki, Piłka, Pustkowie, Turza.

Powierzchnia gminy wynosi 87,8 km². Obszar gminy jest dość zwarty. Rozległość gminy z północy na południe wynosi około 13 km, a z zachodu na wschód 15 km.

Rysunek 1 Położenie Gminy Herby na tle woj. śląskiego

[Źródło: bip.slaskie.pl]

Klimat

Na klimat Gminy Herby jak i całego województwa śląskiego oddziałują czynniki takie jak: ukształtowanie powierzchni, wysokość nad poziomem morza, czy odległości od zbiorników wodnych. Klimat cechuje przejściowość pomiędzy klimatem umiarkowanym morskim i lądowym. Dla klimatu województwa śląskiego, ważnym czynnikiem jest bliskość Bramy Morawskiej, która umożliwia przenikanie ciepłych mas powietrza znad Morza Śródziemnego¹. Średnia temperatura powietrza na terenie województwa śląskiego waha się w granicach 7-8 st. C. W miesiącu styczniu i lutym średnie temperatury wahają się w granicach -2 do -4 st. C. W lipcu natomiast średnia temperatura powietrza wynosi od 14 do 16 st. C. Północna część województwa (w tym także teren gminy Herby) charakteryzuje się wyższymi temperaturami w lipcu sięgającymi nawet do 21 st. C. W przypadku opadów atmosferycznych, województwo śląskie ze względu na zróżnicowanie ukształtowania terenu, cechuje zróżnicowany rozkład przestrzenny opadów. Większa część województwa cechuje się opadami od 600 do 800 mm. Średnia suma opadów rośnie w kierunku południowym województwa. Miesiącem o najniższej średniej sumie opadów jest październik, natomiast najwyższa średnia obserwowana jest w miesiącu lipcu.

Pokrywa śnieżna na terenie województwa, z wykluczeniem terenów górskich, utrzymuje się od 50 do 70 dni w roku. Wartości usłonecznienia wahają się w granicach 1600 do 1900 godzin rocznie. Także zachmurzenie na obszarze województwa śląskiego waha się w granicach 60%-80%. Największe zachmurzenie cechuje miesiąc styczeń, najmniejsze – lipiec.²

Ludność

Wg danych GUS na koniec 2020 roku Gminę Herby zamieszkiwało 6 769 osoby (z czego 3 419 kobiet i 3 350 mężczyzn).

Tabela 1 Liczba ludności Gminy Herby w latach 2017-2020³

Rok	2017	2018	2019	2020
Liczba ludności	6 862	6 832	6 797	6 769

¹<https://slaskie-przyroda.pl/przyroda-nieozywiona/klimat/127-klimat>

² Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Herby, 2016 r.

³ Bank Danych Lokalnych, GUS

4. Ocena stanu środowiska Herby

4.1 Obszar interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza

4.1.1. Jakość powietrza

Jakość powietrza w Gminie Herby

Ocena jakości powietrza w Polsce jest realizowana w oparciu o odpowiednie akty prawne, które definiują system monitoringu powietrza, określają zakres i sposób badania jakości powietrza, określają minimalną liczbę stacji oraz metody i kryteria oceny. Należą do nich:

- *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1973, ze zm.),*
- *Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. 2021 poz. 2373 ze zm.),*
- *Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz.U. 2020 poz. 2279),*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r. poz. 914),*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (t.j. Dz.U. 2021 poz. 845),*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 listopada 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz.U. 2020 poz. 2221),*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 listopada 2010 r. w sprawie sposobu i częstotliwości aktualizacji informacji o środowisku (Dz.U. 2010 nr 227 poz. 1485).*

Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w otaczającym powietrzu i na ich podstawie określenie wyników ocen jakości powietrza.

Monitoring jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) jest realizowany przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ). W oparciu o krajowy program PMŚ opracowywane są wojewódzkie programy PMŚ zatwierdzane przez GIOŚ. W ramach PMŚ realizowane są przede wszystkim zadania, które wiążą się z wypełnianiem wymagań zawartych w przepi-

sach Unii Europejskiej i prawie polskim, a także podpisanych i ratyfikowanych przez Polskę konwencjach środowiskowych. Obecnie realizowany jest „Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2020- 2025”.

Monitoring jakości powietrza obejmuje zadania związane z badaniem i oceną stanu zanieczyszczenia powietrza, w tym pomiary i oceny jakości powietrza w strefach, monitoring tła miejskiego pod kątem wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM_{2,5} dla potrzeb monitorowania procesu osiągnięcia krajowego celu redukcji narażenia, pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza metalami ciężkimi i WWA oraz rtęcią w stanie gazowym na stacjach monitoringu tła regionalnego, pomiary składu chemicznego pyłu PM_{2,5}, monitoring prekursorów ozonu, programy badawcze dotyczące zjawisk globalnych i kontynentalnych wynikające z podpisanych przez Polskę konwencji ekologicznych.

Ok. 90% pomiarów jakości powietrza wykonywanych w ramach PMŚ oraz roczne i pięcioletnie oceny jakości powietrza w strefach są wykonywane przez GIOŚ i regionalne wydziały. Na zlecenie GIOŚ są realizowane krajowe programy monitoringu jakości powietrza, GIOŚ jednocześnie nadzoruje i koordynuje wykonywanie programu badań i ocen jakości powietrza określonego w krajowym i wojewódzkich programach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Wypełniając obowiązek wynikający z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (*t.j. Dz.U. 2021 poz. 1973 z późn. zm.*) GIOŚ wykonał ocenę jakości powietrza za rok 2020 i na jej podstawie dokonał klasyfikacji stref zarówno pod kątem ochrony zdrowia ludzi, jak i ochrony roślin, a następnie informacje te zawarł w wojewódzkich raportach z oceny poziomów substancji w powietrzu za rok 2020. Raporty te w terminie do 30 kwietnia br. zostały przekazane do właściwych terytorialnie zarządów województw. Ocena pod kątem ochrony zdrowia została wykonana odrębnie dla 12 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂), tlenku węgla (CO), ozonu (O₃), benzenu (C₆H₆), pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz zanieczyszczeń oznaczanych w pyłe PM₁₀: benzo(a)pirenu, arsenu, kadmu, niklu i ołowiu. Ocena pod kątem ochrony roślin została wykonana odrębnie dla 3 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x) i ozonu (O₃).

Celem prowadzenia rocznych ocen jakości powietrza jest uzyskanie informacji o stężeniach zanieczyszczeń na obszarze poszczególnych stref, w zakresie umożliwiającym:

1. Dokonanie klasyfikacji stref, według określonych kryteriów (poziom dopuszczalny substancji, poziom docelowy, poziom celu długoterminowego).
2. Uzyskanie informacji o przestrzennych rozkładach stężeń zanieczyszczeń na obszarze strefy, w zakresie umożliwiającym wskazanie obszarów przekroczeń wartości kryterialnych oraz określenie poziomów stężeń występujących na tych obszarach.

3. Wskazanie prawdopodobnych przyczyn występowania ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń w określonych rejonach.

Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, określono dla następujących przypadków:

Tabela 2 Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom dopuszczalny

Klasa strefy	Poziom stężenie zanieczyszczenia	Wymagane działania
A	nie przekraczający poziomu dopuszczalnego	- utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz dążenie do utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
C	powyżej poziomu dopuszczalnego	- określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych - opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu - kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych

Tabela 3 Klasy stref i oczekiwane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom docelowy

Klasa strefy	Poziom stężenie zanieczyszczenia	Oczekiwane działania
A	nie przekraczający poziomu docelowego	- utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu docelowego
C	powyżej poziomu docelowego	- dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych - opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza, w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów docelowych w powietrzu

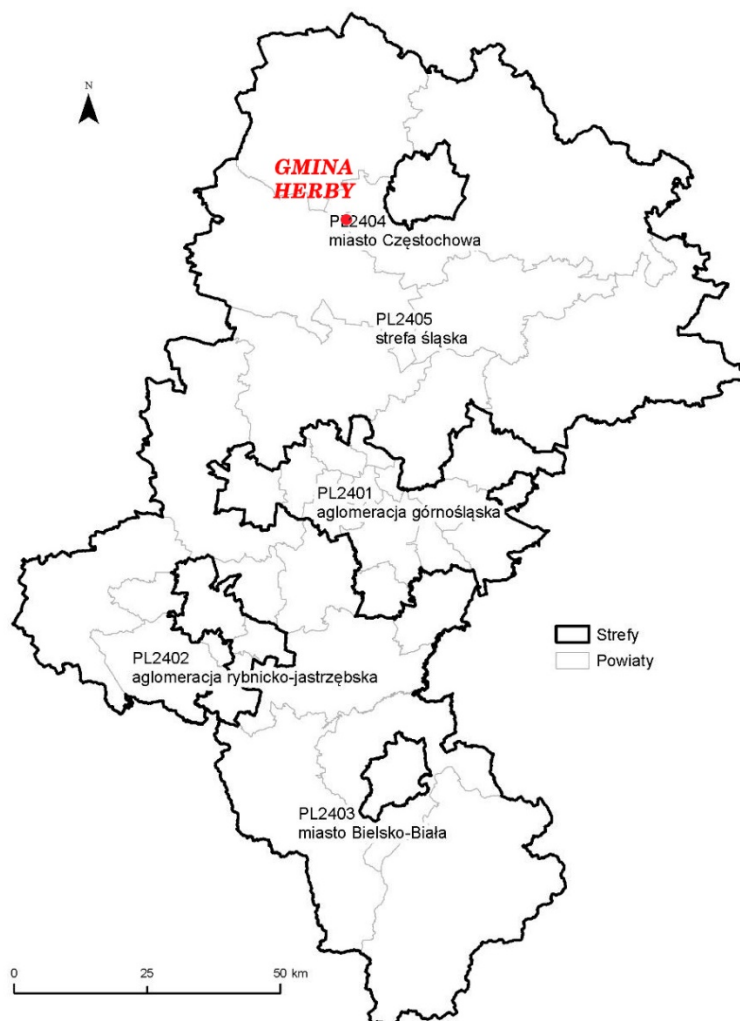
Tabela 4 Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń ozonu z uwzględnieniem poziomu celu długoterminowego

Klasa strefy	Poziom stężenie ozonu	Oczekiwane działania
D1	nie przekraczający poziomu celu długoterminowego	- utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu celu długoterminowego
D2	powyżej poziomu celu długoterminowego	- dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego do roku 2020

W celu oceny jakości powietrza na terenie województwa śląskiego wyznaczono 5 stref, w ramach których Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach działający przy Generalnego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie (RWMŚ w Katowicach) dokonuje corocznej oceny jakości powietrza. Są to następujące strefy:

- aglomeracja górnośląska – kod strefy PL2401,
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska – kod strefy PL2402,
- miasto Bielsko-Biała - kod strefy PL2403,
- miasto Częstochowa - kod strefy PL2404,
- strefa śląska - kod strefy PL2405.

Gmina Herby leży w **strefie śląskiej**.

Rysunek 2 Podział województwa śląskiego na strefy pod względem pomiarów jakości powietrza

[Źródło: "Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim raport wojewódzki za rok 2020", RWMŚ w Katowicach 2021 r.]

Podstawę klasyfikacji stref zgodnie z art. 89 ww. ustawy stanowiły dopuszczalne poziomy substancji w powietrzu oraz poziomy dopuszczalne z dozwolonymi przypadkami przekroczeń, poziomy docelowe oraz poziomy celów długoterminowych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin, określone w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (t.j. Dz.U. 2021 poz. 845)*.

Lista zanieczyszczeń pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia obejmą: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}, arsen, benzo(α)piren, ołów, kadm oraz nikiel.

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Do zanieczyszczeń, które uwzględniono w ocenie ze względu na ochronę roślin należały: dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz ozon.

Dla wszystkich substancji podlegających ocenie, daną strefę zalicza się do jednej z poniższych klas:

- klasa A - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- klasa C - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalny lub docelowe,
- klasa C1 – jeżeli stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} na jej terenie przekraczały poziom dopuszczalny 20 µg/m³ do osiągnięcia do dnia 1 stycznia 2020 roku (faza II),
- klasa D1 - jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu długoterminowego,
- klasa D2 - jeżeli stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego.

Zgodnie z „Roczną oceną jakości powietrza w województwie śląskim – raport wojewódzki za 2020” (publikowaną na stronie internetowej GIOŚ) strefa śląska została zakwalifikowana do następujących klas⁴:

ze względu na ochronę zdrowia klasa C:

- przekroczone poziomy dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}⁵ oraz benzo(α)pirenu

ze względu na ochronę zdrowia klasa A:

- dla dwutlenku azotu
- dla dwutlenku siarki
- dla ozonu⁶
- dla zanieczyszczeń takich jak: benzen, ołów, arsen, kadm, nikiel, tlenek węgla

ze względu na ochronę roślin klasa D2:

- przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu wyrażonego jako AOT 40 - na stacji tła regionalnego w Złotym Potoku (gm. Janów), wskaźnik ten uśredniony dla 5 lat wyniósł 17 256 (µg/m³)*h, dla 2020 roku 9471 (µg/m³)*h,

ze względu na ochronę roślin klasa A:

- dla dwutlenku azotu, dwutlenku siarki i ozonu - brak przekroczeń wartości dopuszczalnych.

⁴ *Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim – raport wojewódzki za 2020, GIOŚ, Katowice 2021 r.*

⁵ *dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} – poziom dopuszczalny I faza, strefa śląska uzyskała klasę C, pozostałe strefy klasę A*

⁶ *dla ozonu – poziom celu długoterminowego, wszystkie strefy w województwie śląskim uzyskały klasę D2*

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Klasyfikację strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia dla poszczególnych zanieczyszczeń w latach 2016-2020 przedstawia zamieszczona dalej tabela.

Tabela 5 Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia dla poszczególnych zanieczyszczeń w latach 2016-2020⁷

Zanieczyszczenie	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Dwutlenek azotu	A	A	A	A	A
Dwutlenek siarki	A	C	A	A	A
Pył zawieszony PM10	C	C	C	C	C
Pył PM2,5 – poziom dopuszczalny	C	C	C	C	C
Pył PM2,5 – poziom dopuszczalny do osiągnięcia (faza I i II)	C1	C1	C1	C1	C1
Ozon – poziom dopuszczalny	C	C	C	C	A
Ozon - poziom celu długoterminowego	D2	D2	D2	D2	D2
Tlenek węgla	A	A	A	A	A
Benzen	A	A	A	A	A
Benzo(a)piren	C	C	C	C	C
Arsen	A	A	A	A	A
Kadm	A	A	A	A	A
Nikiel	A	A	A	A	A
Ołów	A	A	A	A	A

⁷ Oceny jakości powietrza w województwie śląskim - lata 2016-2020, GIOŚ, Katowice

Jak wynika z powyższych zestawień pod względem kryterium ochrony zdrowia wartość poszczególnych wskaźników w strefie śląskiej nie pogorszyła się, jednak nadal przekroczone są wartości dopuszczalne dla stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu PM_{2,5} i benzo(a)pirenu.

W zakresie dwutlenku siarki w 2017 roku sytuacja uległa pogorszeniu, następnie obserwuje się powrót do klasy A. W 2020 roku uległa poprawie jakość powietrza pod kątem ozonu, natomiast nadal jego stężenie biorąc pod uwagę cel długoterminowy nie pozostał osiągnięty (klasa D2).

Klasyfikację strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin dla poszczególnych zanieczyszczeń w latach 2016-2020 zestawiono w przedstawionej dalej tabeli.

Tabela 6 Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin dla poszczególnych zanieczyszczeń w latach 2016-2020⁸

Zanieczyszczenie	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Tlenki azotu	A	A	A	A	A
Dwutlenek siarki	A	A	A	A	A
Ozon - poziom docelowy	C	C	C	C	A
Ozon - cel długoterminowy	D2	D2	D2	D2	D2

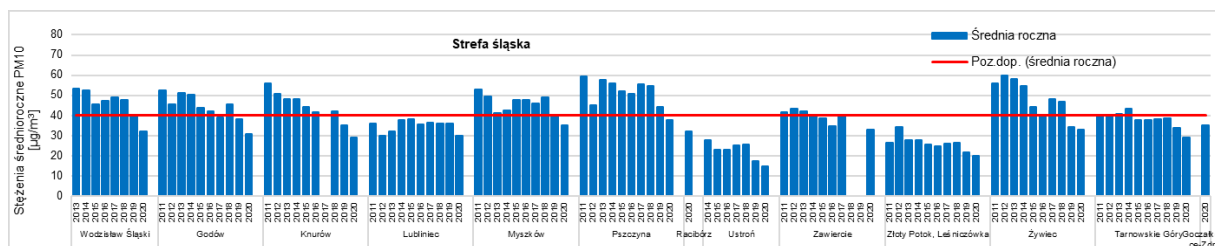
Pod względem kryterium ochrony roślin jakość powietrza uległa poprawie, gdyż obserwujemy poprawę w zakresie zmniejszenia stężenia ozonu w 2020 roku względem lat ubiegłych.

Na terenie samej Gminy Herby w ostatnich latach nie były prowadzone badania jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzonego przez GIOŚ. Najbliższa stacja pomiarowa względem Gminy Herby znajduje się w Lublińcu przy ul. Szymały 3 – kod stacji SLubl-Szymal. Stacja mierzy stężenia następujących substancji: benzen (C₆H₆), pyły PM₁₀ i dwutlenek siarki (SO₂).

Poniżej zamieszczono wykresy przedstawiające wyniki monitoringu powietrza prowadzonego na stacji pomiarowej w Lublińcu w latach 2011-2020.

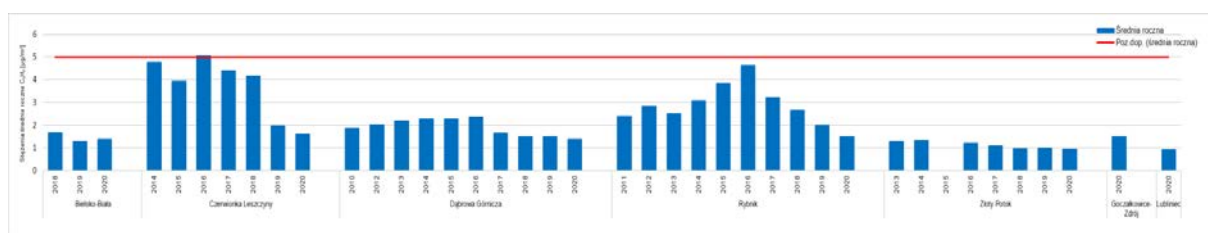
⁸ Oceny jakości powietrza w województwie śląskim - lata 2012-2016, RWMŚ GIOŚ, Katowice

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

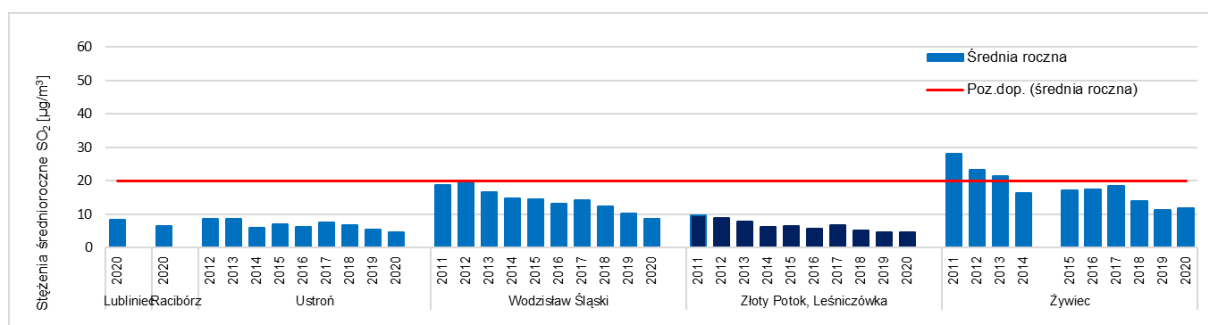
Rysunek 3 Przebieg wartości średniorocznej stężenia pyłu PM10 na poszczególnych stanowiskach pomiarowych w województwie śląskim w strefie śląskiej na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2011 - 2020

[źródło: GIOŚ]

Rysunek 4 Przebieg wartości średnich rocznych stężeń benzenu na poszczególnych stanowiskach pomiarowych automatycznych w województwie śląskim na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2011 – 2020

[źródło: GIOŚ]

Rysunek 5 Przebieg wartości średnich rocznych stężeń dwutlenku siarki na poszczególnych pomiarowych w województwie śląskim uwzględnionych w ocenie pod kątem ochrony roślin na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2011 – 2020

[źródło: GIOŚ]

W celu zobrazowania jak GIOŚ przedstawia stan jakości powietrza posłużono się poniższą tabelą wg danych ww. instytucji gdzie przedstawiono stężenia dla danej substancji i pyłu w powietrzu.

Tabela 7 Stężenia zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Herby uzyskane metodą modelowania⁹

	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[ng/m ³]	[ng/m ³]	[ng/m ³]	[ng/m ³]
rok	NO ₂	SO ₂	PM10	PM2,5	benzen	Pb	As	Cd	Ni	BaP
2017	11	6	32	22	2	0,02	-	-	-	-
2018	16	4	36	22	1	0,02	0,7	0,3	0,6	3,0
2019	15	5	26	16	1	0,01	1,2	0,5	1,0	1,1
2020	10	5	17	8	1	0,01	0,9	0,7	2,0	1,0

NO₂ - dwutlenek azotu

Dla dwutlenku azotu kryteria klasyfikacyjne w celu ochrony zdrowia obejmują poziom dopuszczalny 200 µg/m³ stężeń 1-godzinnych z uwzględnieniem dopuszczalnej częstości przekraczania wynoszącej 18 przekroczeń godzinnych oraz poziom dopuszczalny 40 µg/m³ w roku kalendarzowym.

SO₂ - dwutlenek siarki

Dla dwutlenku siarki kryteria klasyfikacyjne w zakresie ochrony zdrowia obejmują poziom dopuszczalny 1-godzinny i 24-godzinny z uwzględnieniem dopuszczalnej częstości przekraczania 24 razy dla stężeń 1-godzinnych wynoszących 350 µg/m³ i 3 razy dla stężeń dobowych wynoszących 125 µg/m³.

PM10 – pył zawieszony

Kryteria klasyfikacyjne dla pyłu PM10 w celu ochrony zdrowia obejmują poziom dopuszczalny stężeń średniorocznych 40 µg/m³ oraz dopuszczalną częstością przekraczania wynoszącą 35 dni dla stężeń dobowych przekraczających 50 µg/m³.

PM2,5 – pył zawieszony

Kryteria klasyfikacyjne dla pyłu PM2,5 w celu ochrony zdrowia obejmują poziom dopuszczalny stężeń średnich rocznych 20 µg/m³ (II faza) stosując nazewnictwo klas: A1 oraz C1. Dodatkowo w 2020 roku przeprowadzono klasyfikację pod kątem dotrzymania poziomu dopuszczalnego I fazy (25 µg/m³), obowiązującej do końca 2019 roku.

⁹ dane pozyskano z GIOŚ

Benzen - C₆H₆

Kryterium klasyfikacyjnym dla benzenu w celu ochrony zdrowia jest poziom dopuszczalny 5 µg/m³ w roku kalendarzowym.

Pb – ołów

Kryterium klasyfikacyjne dla ołowiu w celu ochrony zdrowia stanowi poziom dopuszczalny 0,5 µg/m³ w roku kalendarzowym.

As – arsen

Kryterium klasyfikacyjnym w celu ochrony zdrowia dla arsenu poziom docelowy 6 ng/m³ w roku kalendarzowym.

Cd- kadm

Kryterium klasyfikacyjnym w celu ochrony zdrowia dla kadmu poziom docelowy 5 ng/m³ w roku kalendarzowym.

Ni – nikiel

Kryterium klasyfikacyjnym w celu ochrony zdrowia dla niklu poziom docelowy 20 ng/m³ w roku kalendarzowym.

BaP – benzo(α)piren

Kryterium klasyfikacyjnym w celu ochrony zdrowia dla benzo(α)piren w celu ochrony zdrowia jest poziom docelowy 1 ng/m³ w roku kalendarzowym.

W nawiązaniu do otrzymanych danych i informacji ze strony RWMŚ GIOŚ w Katowicach, iż najlepsze w dotychczasowej historii pomiarów wyniki stężeń dla pyłu zawieszonego PM₁₀, uzyskane w 2020 roku, związane są w bardzo dużej mierze z korzystnymi warunkami meteorologicznymi dla jakości powietrza, wynikającymi zwłaszcza z ciepłych miesięcy zimowych. Wpływ na taki stan jakości powietrza miały również działania prowadzone na rzecz poprawy jakości powietrza, jednakże nadal w tym zakresie trzeba podejmować dalsze działania w celu poprawy jakości powietrza.

Gmina Herby w zakresie dokumentów służących do m.in. ochrony jakości powietrza posiada:

- Program Ograniczania Niskiej Emisji wraz z aktualizacją,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej.

4.1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego

Na stan powietrza w Gminie Herby mają wpływ różnorodne źródła emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. Źródła te można podzielić na:

1. **Źródła punktowe** - są to głównie emisje przemysłowe, powstające w trakcie procesów technologicznych, odprowadzane emitorami o średniej i dużej wysokości. Emisja z tego typu źródeł ma najszerszy zasięg oddziaływania. W tabeli poniżej zamieszczono listę podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Herby wprowadzających gazy i pyły do powietrza na podstawie uzyskanych pozwoleń na emisję.

Tabela 8 Podmioty działające na terenie Gminy Herby, wprowadzające gazy i pyły do powietrza na podstawie uzyskanych pozwoleń na emisję

Lp.	Nazwa podmiotu	Adres
1.	ALPHA TECHNOLOGY SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ SPÓŁKA KOMANDYTOWA	ul. Lubliniecka 74, Herby
2.	"GALWAH" SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ SPÓŁKA KOMANDYTOWA	ul. Częstochowska 5, Pietrzaki
3.	YAWAL S.A.	ul. Lubliniecka 36, Herby

2. **Źródła obszarowe** - są to głównie emisje ze spalania paliw na cele ciepłownicze w lokalnych oraz indywidualnych kotłowniach. Skupiska domków z indywidualnym ogrzewaniem tworzą obszary będące źródłem tzw. niskiej emisji. Innymi źródłami obszarowymi są np. składowiska odpadów ze względu na możliwą emisję metanu lub pylenie. Obszar zabudowy mieszkaniowej oraz zabudowa jednorodzinna rozproszona na obszarze gminy, zaopatrywane są w ciepło z indywidualnych źródeł, opalanych najczęściej paliwami stałymi (np. węgiel kamienny, miatł), rzadziej olejem opałowym, gazem ziemnym, względnie energią elektryczną. W miejscowości Lisów mieści się osiedlowa kotłownia, która zapewnia dostawę ciepła dla znajdujących się tam bloków mieszkaniowych.

Instalacje indywidualne są jednym z większych emitorów zanieczyszczeń do atmosfery, gdyż lokalne źródła ciepła zazwyczaj charakteryzują się niską sprawnością i brakiem jakichkolwiek urządzeń ochronnych atmosfery.

3. **Źródła liniowe** – to przede wszystkim transport drogowy.

Jednym z głównych parametrów wpływających na wielkość emisji komunikacyjnych jest stan techniczny dróg. Gmina sukcesywnie w ramach możliwości, na jakie pozwala stan budżetu prowadzi działania zmierzające do podniesienia stanu technicznego dróg gminnych.

Podstawowy układ komunikacyjny gminy stanowią: droga krajowa nr 46 Częstochowa - Opole oraz droga wojewódzka nr 905 Herby - Piasek. Są to drogi jednojezdniowe, na dużych odcinkach przebiegające pośród zabudowy.

Na sieć połączeń lokalnych składają się drogi powiatowe i gminne. Na terenie gminy funkcjonuje również duża część dróg nieutwardzonych łączących obszary zabudowy i tereny upraw polowych i leśnych. Transport w gminie odbywa się głównie samochodami prywatnymi mieszkańców, w mniejszej części komunikacją zbiorową.

4.1.3. Stopień gazyfikacji gminy

W roku 2007 przez gminę Herby został przeprowadzony główny gazociąg wysokociśnieniowy. Natomiast w kolejnych latach przeprowadzono częściową gazyfikację gminy. Z danych GUS na koniec 2020 roku wynika, że obszar gminy Herby posiada 35,58 km czynnej sieci gazowej, co stanowi przyrost względem 2013 roku o ok. 24 km.

Zgodnie z przedstawioną informacją przez GAZ SYSTEM S.A. z siedzibą w Warszawie brak jest planów inwestycyjnych w zakresie sieci przesyłowej gazu wysokiego ciśnienia na lata 2022-2031.

Na podstawie danych pozyskanych z Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. oddział Zakład Gazowniczy w Zabrze infrastruktura gazowa na koniec 2021 roku w zakresie:

- długość sieci średniego ciśnienia wynosi 23,62 km,
- długość przyłączy gazowych wynosi 1,8 km,
- ilość przyłączy to 200 sztuk, w tym do budynków mieszkalnych: 189.

Zgodnie z przedstawionymi informacjami przez Polską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. oddział Zakład Gazowniczy w Zabrze rozbudowa sieci gazowej jest realizowana na bieżącą w ramach zgłaszanych potrzeb, a wszelkie inwestycje związane z budową sieci gazowej będą realizowane w miarę występujących przyszłych potencjalnych odbiorców, na podstawie uzgodnień techniczno-ekonomicznych.

Podstawowym kierunkiem dalszego rozwoju gminy w ramach gazyfikacji jest utrzymanie obecnej sieci gazowej oraz dalsza gazyfikacja gminy, co w znacznym stopniu przyczyniłaby się do wzrostu możliwości rozwoju gospodarczego, a także poprawiła warunki życia mieszkańców (możliwość wykorzystania gazu dla potrzeb socjalnych i bytowych) przy jednoczesnej ochronie środowiska naturalnego.

4.1.4. Uchwała antysmogowa dla województwa śląskiego¹⁰

7 kwietnia 2017 r. sejmik śląski przyjął uchwałę nr V/36/1/2017 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw – tzw. antysmogową dla całego województwa śląskiego. Uchwała ta dotyczy wszystkich użytkowników kotłów, pieców, kominków na paliwo stałe, a więc:

- mieszkańców,
- prowadzących działalność gospodarczą (kotły o mocy do 1 MW),
- właścicieli budynków wielorodzinnych,
- spółdzielnie, wspólnoty,
- samorządy lokalne.

Uchwała antysmogowa wskazuje rodzaj urządzeń grzewczych dopuszczonych do stosowania oraz rodzaj paliw zakazanych do stosowania.

Realizacja uchwały antysmogowej ma doprowadzić do poprawy jakości powietrza w regionie, a tym samym przyczynić się do poprawy zdrowia ludności i większego komfortu życia. Nowe przepisy obowiązują od 1 września 2017 r. na terenie całego województwa śląskiego. Zgodnie z nimi od tego też czasu nie można stosować jako paliwo węgla brunatnego, mułów i flotokoncentratów oraz biomasy stałej o wilgotności powyżej 20 proc.

Uchwała obowiązuje także wszystkich tych, którzy po 1 września 2017 r. planują instalację urządzeń grzewczych. Wedle przyjętych zapisów w takim przypadku muszą być to kotły minimum klasy 5 (dotyczy kotłów na paliwa stałe). Założono trzy daty graniczne wymiany starych kotłów w zależności od długości lat użytkowania. W przypadku kotłów eksploatowanych powyżej 10 lat od daty produkcji należało je wymienić na klasę 5 do końca 2021 roku. Ci, którzy użytkują kotły od 5-10 lat, powinni wymienić je do końca 2023 roku, a użytkownicy najmłodszych kotłów mają czas do końca 2025 roku. Na rynku są stosowane również kotły klasy 3 i 4. Ze względu na to, że do roku 2016 wymiana na takie kotły była dofinansowywana, graniczną datę ich obowiązkowej wymiany na klasę 5 wydłuża się do końca roku 2027. Każdy, kto buduje nowy dom i zamierza ogrzewać go węglem lub drewnem, ma obowiązek zainstalować kocioł klasy 5.

W zakresie nowych wymogów stawianym urządzeniom grzewczym, które spalają paliwa stałe (węgiel, drewno, pellet etc.) trzeba zaznaczyć, że piece muszą od 1 stycznia 2020 roku spełniać normy

¹⁰ www.slaskie.pl

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

nałożone dyrektywą Ecodesign, czyli posiadać nie tylko certyfikat klasy 5 ale też spełniać warunki wspomianej dyrektywy. Jej spełnienie to jeden z podstawowych warunków, aby móc starać się o dofinansowanie kosztów zmiany systemu grzewczego.

4.1.5. Analiza SWOT i kierunki działań w celu polepszenia stanu jakości powietrza

Obszar interwencyjny: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
- wiele inwestycji podejmowanych w celu ograniczenia emisji do powietrza już wykonano lub są w trakcie realizacji (np. termomodernizacje gminnych budynków użyteczności publicznej, remonty dróg), - świadomość ekologiczna mieszkańców jest coraz większa (np. wymiana domowych źródeł ciepła na ekologiczne), - możliwość korzystania z sieci gazowej (w części gminy), - posiadanie przez Gminę dokumentów planistycznych opracowanych w celu ograniczenia zanieczyszczenia powietrza w gminie (np. „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej”)	- ograniczone środki finansowe na inwestycje proekologiczne w zakresie ochrony powietrza, - zwiększenie poziomu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, - wciąż istnieje zjawisko spalania w piecach domowych odpadów i złego jakościowo węgla
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
- rosnąca popularność i dostępność nowych technologii wykorzystujących odnawialne źródła energii, - wsparcie finansowe dla działań związanych z likwidacją „niskiej emisji” (np. środki z WFOŚiGW), - możliwość uzyskania dofinansowania do inwestycji proekologicznych w tym związanych z ochroną powietrza,	- ceny paliw ekologicznych nie zachęcają do zmiany paliwa i źródła ciepła, - rosnąca liczba samochodów na drogach i często ich zły stan techniczny, - zwiększająca się konsumpcja, a tym samym zapotrzebowanie na energię, - napływ zanieczyszczeń z sąsiednich gmin

- zaostrzające się normy dla przemysłu dające szansę na poprawę stanu środowiska	
--	--

Działania jakie powinny być podejmowane w zakresie ochrony powietrza obejmują m. in.:

- dalszą termomodernizacją budynków, zwłaszcza mieszkalnych,
- rozwój sieci gazowniczej i podłączanie kolejnych posesji do istniejącego systemu zaopatrzenia w gaz,
- ograniczenie emisji ze środków transportu poprzez modernizację, remont, wymianę nawierzchni i przebudowę dróg, przy uwzględnieniu nasadzeń drzew i krzewów,
- edukacja ekologiczna (konkursy, pogadanki, organizowanie akcji np. sprzątanie świata, rozpowszechnianie informacji o ochronie środowiska i zdrowia poprzez media społecznościowe),
- wykorzystywanie i promocja odnawialnych i alternatywnych źródeł energii,
- rozwój ścieżek rowerowych, pieszych – jako alternatywy do transportu samochodowego,
- ograniczenie zanieczyszczeń z przemysłu (realizacja w zakresie podmiotów gospodarczych),
- posiadanie systemu czujników antysmogowych,
- korzystanie z drona do pomiaru jakości spalin.

4.2. Obszar interwencji: zagrożenia hałasem

4.2.1 Definicja hałasu, dopuszczalne poziomy

Zagadnienia związane z ochroną środowiska przed hałasem reguluje przede wszystkim *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1973, ze zm.)*.

Istnieją różne definicje hałasu, co wynika z faktu iż jest to zjawisko w dużej mierze bardzo subiektywne. Dla potrzeb niniejszego opracowania najbardziej trafne z punktu ochrony środowiska będą określenia hałasu zawarte w:

- ustawie *Prawo ochrony środowiska*, która definiuje hałas jako dźwięk o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz (art. 3 pkt. 5 ww. ustawy),
- Dyrektywie 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25.06.2002 r. odnoszącej się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku i określająca go jako niepożądane lub szkodliwe dźwięki powodowane przez środki transportu, ruch drogowy, ruch kolejowy, ruch lotniczy oraz hałas pochodzący z obszarów o działalności przemysłowej.

Normy poziomu hałasu

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określa *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. 2014 poz. 112)*. W przedstawionych dalej tabelach zamieszczono informacje na temat dopuszczalnych poziomów hałasu określonych w ww. rozporządzenie.

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Tabela 9 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami L_{AeqD} i L_{AeqN} , które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby¹¹

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom [dB]			
		Drogi i linie kolejowy		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L_{AeqD} Przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	L_{AeqN} Przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	L_{AeqD} Przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	L_{AeqN} Przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocnej
1.	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
3.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ²⁾ d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
4.	a) Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. Mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

¹¹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. 2014 poz. 112)

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

- ¹⁾ Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- ²⁾ W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.
- ³⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Tabela 10 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami L_{AeqD} i L_{AeqN} , które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby ¹²

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom [dB]			
		Starty, lądowania i przeloty statków powietrznych		Linie elektroenergetyczne	
		L_{AeqD} Przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	L_{AeqN} Przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	L_{AeqD} Przedział czasu odniesienia równym 16 godzinom	L_{AeqN} Przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom
1.	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali, domów opieki społecznej c) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ¹⁾	55	45	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ¹⁾ c) Tereny mieszkaniowo-usługowe d) Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ²⁾	60	50	50	45
¹⁾ W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy. ²⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.					

¹² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. 2014 poz. 112)

4.2.2. Źródła hałasu na terenie Gminy Herby

Spośród występujących w środowisku źródeł hałasu na terenie Gminy Herby wyróżniamy:

- hałas drogowy,
- hałas kolejowy,
- hałas przemysłowy.

Hałas drogowy i kolejowy

Hałas drogowy to przede wszystkim dźwięki generowane w związku z poruszaniem się pojazdów (hałas silnikowy) i hałas powstający na styku opony z nawierzchnią drogową.

Hałas drogowy wywoływany przez ruch pojazdów jest funkcją wielu zmiennych m.in.:

- liczby pojazdów przejeżdżających w jednostce czasu,
- dobowej struktury natężenia ruchu pojazdów,
- rodzaju pojazdów i ich stanu technicznego,
- rodzaju, jakości i stanu nawierzchni dróg,
- układu sieci drogowej na danym obszarze,
- liczby pasów ruchu i ich odległości od zabudowy mieszkaniowej,
- organizacji ruchu na danym obszarze związanej np. z obowiązującymi ograniczeniami szybkości, znakami STOP,
- liczby skrzyżowań regulowanych za pomocą sygnalizacji świetlnej,
- czasu trwania cyklu zmiany świateł.

Większość z wymienionych zmiennych zależy od pory dnia, tygodnia, miesiąca i pory roku, stanu pogody i innych przypadkowych zdarzeń.

Do podstawowych czynników wywołujących nadmierny hałas drogowy można zaliczyć:

- nadmierną prędkość pojazdu i jego zły stan techniczny,
- duży udział pojazdów ciężkich w strukturze ruchu,

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

- brak płynności ruchu pojazdów.

Głównym źródłem emisji hałasu w Gminie Herby, jest droga krajowa nr 46 oraz droga wojewódzka nr 905. Na terenie gminy dominują drogi bitumiczne (beton asfaltowy), które są na bieżąco w miarę możliwości remontowane.

Źródłem hałasu komunikacyjnego są także pociągi przejeżdżające szlakiem kolejowym Śląsk-Porty ze stacją w Herbach Nowych oraz linią kolejową Opole – Lubliniec Częstochowa ze stacją w Herbach Starych.

Rysunek 6 Główne źródła hałasu drogowego na terenie Gminy Herby

[źródło: <https://lubliniecki.e-mapa.net/>]

- Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy występuje w otoczeniu terenów zakładów przemysłowych, wytwórczych i rzemieślniczych. Źródłami tego rodzaju hałasu mogą być stosowane maszyny i urządzenia przemys-

słowe, procesy technologiczne, a także różnego rodzaju instalacje oraz transport wewnątrz zakładu. Najwyższą emisję hałasu powodują przepływy gazu z dużą prędkością (np. wentylatory, zawory ciśnienia pary) lub procesy związane z uderzeniami (np. tłoczenie, nitowanie, praca młotów pneumatycznych). Poziom hałasu przemysłowego zależy przede wszystkim od rodzaju i właściwości stosowanych maszyn i urządzeń. W rejonach przemysłowych hałas z reguły pochodzi z ogromnej ilości różnorodnych źródeł, spośród których wiele wytwarza hałas o złożonej strukturze.

Zgodnie z *Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1973, ze zm.)* obowiązkiem każdego administratora zakładu jest dotrzymanie takich standardów emisji hałasu aby jego poziom nie przekroczył norm określonych przepisami na obszarach sąsiadujących z zakładem. W przypadku stwierdzenia przez organ ochrony środowiska, na podstawie pomiarów własnych, pomiarów dokonanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska lub pomiarów podmiotu obowiązującego do ich prowadzenia, że poza zakładem, w wyniku jego działalności, przekroczone są dopuszczalne poziomy hałasu, organ ten wydaje decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu. Źródłem hałasu przemysłowego na terenie Gminy Herby są znajdujące się na jej terenie zakłady przemysłowe i usługowe.

Sezonowo i lokalnie mogą pojawiać się także uciążliwości związane z hałasem emitowanym podczas wykonywanych prac rolniczych.

4.2.3. Ocena klimatu akustycznego Gminy Herby

Zgodnie z *Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz.U. 2021 poz. 1973, ze zm.)* ocenę stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo dla:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 100 000 (nie dotyczy gminy, ocena leży w gestii starosty; oceny dokonywane są w formie map akustycznych opracowanych i aktualizowanych w cyklach pięcioletnich),
- terenów poza aglomeracjami, na których eksploatacja obiektów może powodować przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu (w gestii zarządców, właścicieli dróg, linii kolejowych, lotnisk).

Zarządcy dróg, linii kolejowych powinni dokonać oceny akustycznej dla dróg, po których przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów rocznie i linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie.

W ostatnich latach nie na terenie Gminy Herby nie wykonywano badań klimatu akustycznego związanego z hałasem drogowym jak i przemysłowym, można jednak założyć, że największe uciążliwości w zakresie hałasu występują na terenach w pobliżu drogi krajowej 46 i drogi wojewódzkiej nr 905, które na dużych odcinkach przebiegają pośród zabudowy.

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Zgodnie z przedstawioną informacją z GIOŚ RWMŚ w Katowicach w latach 2017-2020, nie prowadzono w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie Gminy Herby badań stanu klimatu akustycznego. Według danych zawartych w bazie EHAŁAS (baza zawiera wyniki pomiarów hałasu przekazanych do WIOŚ lub RWMŚ) w analizowanym okresie na terenie Gminy Herby zostały przeprowadzone badania hałasu przemysłowego w rejonie trzech obiektów przemysłowych:

- Yawal S.A., ul. Lubliniecka 36, 42-284 Herby;
- Galwah Sp. z o.o; Spółka Komandytowa, Pietrzaki, ul. Częstochowska 5; 42-284 Herby;
- Alpha Technology, Sp. z o.o., Sp. Komandytowa- Zakład Obróbki Plastycznej i Galwanicznej, ul. Lubliniecka 74, 42-284 Herby¹³.

Wyniki pomiarów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11 Wyniki pomiarów hałasu przemysłowego przeprowadzonych w latach 2017-2020 na terenie gminy Herby według bazy EHAŁAS.

mię Gminy Herby według ustawy LUBUSKA

Nazwa obiektu	Oznaczenie punktu pomiarowego	Współrzędne geograficzne punktu pomiarowego	Data pomiaru	Dopuszczalny poziom hałasu [dB]		Wartość równoważnego poziomu dźwięku A, z uwzględnieniem wartości niepewności	
				dla pory dnia	dla pory nocy	dla pory dnia LAeqD [dB]	dla pory nocy LAeqN [dB]
2018 rok							
Yawal S.A., ul. Lubliniecka 36, 42-284 Herby	Punkt pomiarowy - A	N 50° 45'05,54" E 18°53'03,07"	2018-06-14	55	45	49,1 ± 1,6	43,2 ± 1,7
	Punkt pomiarowy - B	N 50° 45'04,03" E 18°53'01,64"	2018-06-14	55	45	50,2 ± 2,3	43,0 ± 1,6
	Punkt pomiarowy - C	N 50° 44'58,91" E 18°52'56,48"	2018-06-14	55	45	50,8 ± 2,1	42,4 ± 1,8
Galwah Sp. z o.o; Spółka Komandytowa, Pietrzaki ul. Częstochowska 5; 42-284 Herby;	Punkt pomiarowy - K1/ ul. Częstochowska 4	N 50° 45'40,4" E 18°54'59,1"	2018-11-06	55	45	49,5 ± 1,3	43,3 ± 1,1
	Punkt pomiarowy - K-2/ ul. Częstochowska 8	N 50° 45'41,8" E 18°55'04,8"	2018-11-06	55	45	48,3± 1,0	42,0 ± 1,2
	Punkt pomiarowy – K-3/ ul. Częstochowska 7	N 50° 45'40,0" E 18°55'02,7"	2018-11-06	55	45	42,4 ± 1,3	41,0± 1,1
2019 rok							
Alpha Technology, Sp. z o.o., Sp.	Punkt pomiarowy - P1	N 50° 44'54,14" E 18°52'38,19"	2019-05-27	55	45	46,5± 2,5	37,3 ± 1,9

¹³ dane i informacje z GIOŚ RWMŚ – pismo znak DMS-KA.731.14.2022

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Komandytowa-Zakład Obróbki Plastycznej i Galwanicznej, ul. Lubliniecka 74, 42-284 Herby	Punkt pomiarowy - P2	N 50° 44'53,20" E 18°52'39,05"	2019-05-27	55	45	43,7 ± 2,2	34,3 ± 2,1
2020 rok							
Yawał S.A., ul. Lubliniecka 36, 42-284 Herby	Punkt pomiarowy - P1/ ul. Lubliniecka 27	N 50° 45'4,78" E 18°53'4,41"	2020-11-10	55	45	44,2 ± 0,96	42,6 ± 1,01
	Punkt pomiarowy -P2/ ul. Lubliniecka 29	N 50° 45'1,42" E 18°53'1,74"	2020-11-10	55	45	42,4 ± 1,07	42,0 ± 0,88
	Punkt pomiarowy - P3/ ul. Lubliniecka 50	N 50° 44'59,75" E 18°52'56,43"	2020-11-10	55	45	40,6 ± 0,94	40,1 ± 0,85
Galwah Sp. z o.o.; Spółka Komandytowa, Pietrzaki ul. Częstochowska 5; 42-284 Herby;	Punkt pomiarowy - K1/ ul. Częstochowska 4	N 50° 45'40,4" E 18°54'59,1"	2020-10-06	55	45	45,3(+1,1;-1,4)	41,6(+1,2;-1,6)
	Punkt pomiarowy -K-2/ ul. Częstochowska 8	N 50° 45'41,8" E 18°55'04,8"	2020-10-06	55	45	45,3(+1,1;-1,4)	41,9(+1,6;-2,6)
	Punkt pomiarowy -K-3/ ul. Częstochowska 7	N 50° 45'40,0" E 18°55'02,7"	2020-10-06/07	55	45	49,0(+0,9;-1,0)	42,9(+1,0;-1,3)

Gmina Herby wprowadziła zapisy dotyczące poprawy klimatu akustycznego (ograniczenie prędkości pojazdów, utworzenie strefy ruchu uspokojonego, budowa ekranów akustycznych, w miejscach w których jest to możliwe) w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Herby (uchwała nr XXXII/309/18 Rady Gminy Herby z dnia 17 października 2018 r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Herby).

4.2.4. Analiza SWOT i kierunki działań w celu polepszenia ochrony przed hałasem

Obszar interwencyjny: ZAGROŻENIA HAŁASEM	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
- świadomość społeczeństwa w zakresie szkodliwości nadmiernego hałasu jest coraz	- brak badań wykonywanych w zakresie pomiaru poziomu hałasu na obszarze gminy,

większa, - na bieżąco są podejmowane są działania w celu poprawy jakości nawierzchni dróg	- niewystarczająca ilość środków finansowych na wykonanie wszystkich potrzebnych prac
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
- podjęcie działań zmniejszających hałas samochodowy (np. stosowanie cichych nawierzchni, dźwiękoszczelnych okien, działania organizacyjne itp.), - pozyskiwanie środków zewnętrznych na modernizację dróg, - realizacja założeń programów ochrony środowiska przed hałasem	- wzrastający ruch pojazdów, - zły stan techniczny pojazdów

Działania mające na celu ochronę przed hałasem powinny obejmować m.in.:

- budowę zabezpieczeń w postaci ekranów akustycznych na obszarach zagrożonych nadmiernym hałasem (np. wzdłuż dróg),
- tworzenie pasów zwartej zieleni ochronnej, w tym zwiększanie roli krzewów, i bluszczy,
- egzekwowanie istniejących ograniczeń prędkości,
- stosowanie nawierzchni o dobrych parametrach akustycznych,
- rozwój systemu ścieżek rowerowych i ciągów pieszych,
- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego zapisów do kształtowania klimatu akustycznego.

4.3. Obszar interwencji: pola elektromagnetyczne

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1973, ze zm.) pola elektromagnetyczne to pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz. Naturalne procesy elektromagnetyczne rozwijały się we wszechświecie od początku jego istnienia i stanowią zasadniczy składnik środowiska Ziemi. Naturalne

źródła promieniowania to np. promieniowanie kosmiczne, promieniowanie emitowane przez pierwiastki zawarte w skorupie ziemskiej. Człowiek stosunkowo niedawno wprowadził do środowiska urządzenia emitujące energię elektromagnetyczną w szerokim zakresie częstotliwości, które stanowią sztuczne źródła promieniowania.

Wśród zidentyfikowanych, szkodliwych dla środowiska, rodzajów promieniowania elektromagnetycznego powodowanego przez działalność człowieka, wyróżnia się:

- promieniowanie jonizujące, pojawiające się w wyniku użytkowania zarówno wzbogaconych, jak i naturalnych substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych;
- promieniowanie niejonizujące, pojawiające się wokół linii energetycznych wysokiego napięcia, radiostacji, pracujących silników elektrycznych oraz instalacji przemysłowych, urządzeń łączności, domowego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

4.3.1. Wpływ promieniowania na człowieka i środowisko

Wpływ promieniowania elektromagnetycznego na człowieka i środowisko nie jest jeszcze do końca poznany. Możliwe skutki oddziaływania pola elektromagnetycznego, szczególnie w przypadku silnych narażeń, to¹⁴:

- zaburzenia układu nerwowego,
- zaburzenia układu sercowo-naczyniowego,
- zaburzenia układu odpornościowego,
- procesy nowotworowe,
- dolegliwości subiektywne, takie jak: bóle głowy, zmęczenie, zaburzenia pamięci.

4.3.2. Źródła promieniowania elektromagnetycznego na terenie Gminy Herby

Do większych źródeł promieniowania na terenie Gminy Herby należą:

- linie napowietrzne wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz stacje transformatorowe,
- stacje radiokomunikacyjne i telekomunikacyjne – tabela poniżej.

Tabela nr 12 Wykaz stacji radiokomunikacyjnych na obszarze Gminy Herby¹⁵

¹⁴ www.ciop.pl

¹⁵ Dane udostępnione przez Urząd Komunikacji Elektronicznej

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Lp.	Lokalizacja stacji				Przeznaczenie stacji
	Miejscowość	Ulica	Długość geogra- ficzna	Szerokość geogra- ficzna	
1	Hadra	dz. nr 2/13, były PGR	184954	504141	linia radiowa
2	Herby	nr dz. 142/4	185107	504435	linia radiowa
3	Herby	ul. Lubliniecka 1A	185351	504518	telefonია komórkowa
4	Herby	ul. Lubliniecka 1A	185351	504518	linia radiowa
5	Herby	ul. Lubliniecka 15	185315	504505	telefonია komórkowa
6	Herby	ul. Lubliniecka 41	185157	504440	telefonია komórkowa
7	Herby	ul. Lubliniecka 41	185157	504440	linia radiowa
8	Herby	ul. Lubliniecka, dz. nr 820/7	185342	504513	telefonია komórkowa
9	Herby	ul. Lubliniecka, dz. nr 820/7	185342	504513	linia radiowa
10	Lisów	ul. Częstochowska 19	184647	504320	telefonია komórkowa
11	Lisów	ul. Częstochowska 19	184647	504320	linia radiowa

Badania poziomu promieniowania elektromagnetycznego prowadzi Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach działający przy Generalnym Inspektoracie Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

W latach 2017-2020 przeprowadzono na terenie gminy Herby w ramach Państwowego monitoringu środowiska pomiary okresowe (monitoringowe) promieniowania elektromagnetycznego, zestawienie wyników przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 13 Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych przeprowadzanie w latach 2017- 2020 na terenie gminy Herby.

Lokalizacja punktu pomiarowego	Data pomiarów	Wynik [V/m]
Herby ul. Lubliniecka (skwer przed dworcem PKP pomiędzy ul. Lubliniecka a dwor- cową)	04.08.2017	<0,2*
Herby ul. Lubliniecka (skwer przed dworcem PKP pomiędzy ul. Lubliniecka a dwor- cową)	13.08.2020	<0,5*

Objaśnienia

*- pomiar poniżej progu oznaczalności.

Wyniki pomiarów monitoringowych nie wykazały zgodnie z wartościami określonymi w *Rozporządzeniu Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2019 poz. 2448)* przekroczenia dopuszczalnych poziomów pola elektromagnetycznego w środowisku dla badanego zakresu częstotliwości, wynoszących 7 V/m dla pomiarów wykonanych do końca 2019 roku oraz od 28 do 61 V/m dla pomiarów wykonanych po tym terminie.

Zgodnie z danymi zawartymi Rejestrze zawierającym informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, na terenie gminy Herby nie wykazano występowania takich terenów¹⁶.

Zgodnie z zapisami uchwały nr XXXII/309/18 Rady Gminy Herby z dnia 17 października 2018 r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Herby na terenie gminy nie wykazano zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym. Według zapisów wyżej wymienionej uchwały podwyższony poziom promieniowania może wystąpić na terenach bezpośrednio przylegających do linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia, głównym punkcie zasilania i stacjach telefonii komórkowej.

¹⁶ dane i informacje z GIOŚ RWMŚ – pismo znak DMS-KA.731.14.2022

4.3.3. Analiza SWOT i kierunki działań w celu polepszenia ochrony przed nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym

Obszar interwencyjny: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
- źródła promieniowania pól elektromagnetycznych są zidentyfikowane, - brak przekroczeń dopuszczalnych wartości promieniowania, - prowadzone są pomiary natężenia pola elektromagnetycznego przez GIOŚ	- stan techniczny linii napowietrznych, - wzrastająca ilość urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
- obowiązkowy monitoring promieniowania elektromagnetycznego w ramach PMŚ	- rozpowszechnienie i rozwój telefonii komórkowej oraz innych technologii emitujących promieniowanie elektromagnetyczne

Działania mające na celu ochronę przed negatywnymi skutkami promieniowania elektromagnetycznego powinny obejmować:

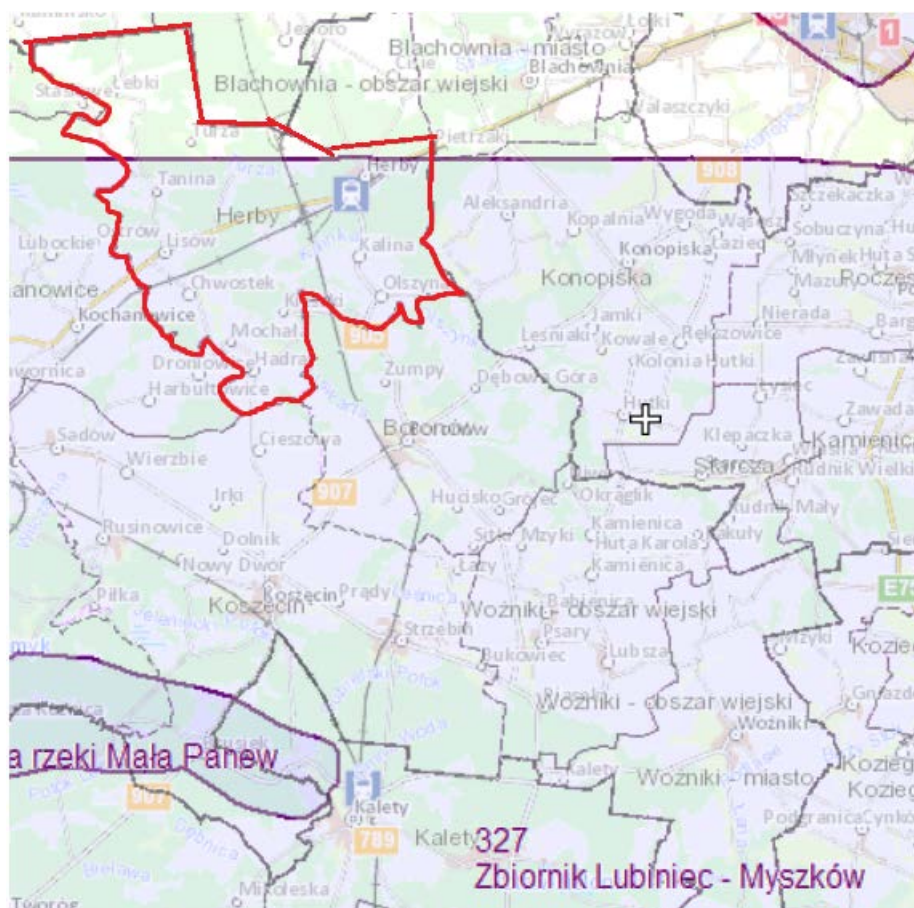
- lokalizację (w miarę możliwości) infrastruktury teleinformatycznej, w taki sposób aby zapewnić dotrzymanie norm poziomów pól elektromagnetycznych w przestrzeni wymagającej ochrony, z uwzględnieniem skumulowanego oddziaływania wszystkich źródeł emisji,
- prowadzenie systematycznych pomiarów pól elektromagnetycznych w ramach monitoringu środowiska, w celu utrzymania poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych norm, lub co najmniej na tych poziomach oraz niezwłoczne podejmowanie działań naprawczych w przypadku stwierdzenia przekroczenia poziomów dopuszczalnych.

4.4. Obszar interwencji: gospodarowanie wodami

4.4.1. Wody podziemne

Jednym z ważniejszych zadań polityki państwa jest ochrona wód podziemnych przed ich degradacją, dlatego już na poziomie samorządu gminnego zapobieganie zanieczyszczeniom tych wód stanowi ważny priorytet.

Obszar gminy Herby położony jest obrębie w zbiornika wód podziemnych GZWP 327 Lubiniec-Myszków (triasowy T/1) – obejmuje on swoim zasięgiem znaczną część powierzchni gminy.

Rysunek 7 Mapa głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce – fragment

[źródło: www.epsh.pgi.gov.pl]

W zakresie obszaru jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) na terenie Gminy Herby są zlokalizowane numery 98 i 99.

Dodatkowo warto nadmienić, że na terenie gminy (w Lisowie oraz Herbach) zlokalizowanych jest kilka studni, z których aktualnie pobierana jest woda podziemna zasilająca gminną sieć wodociągową.

4.4.2. Jakość wód podziemnych

Potencjalne ryzyko zanieczyszczeniem chemicznym i biologicznym wód podziemnych na terenie gminy Herby wynika przede wszystkim z:

- zrzutów ścieków i nieoczyszczonych wód opadowych do wód powierzchniowych lub ziemi,
- obecności „dzikich wysypisk” odpadów,
- stosowanych zabiegów chemizacji rolnictwa i leśnictwa,
- emisji gazów i pyłów przemysłowych, które wraz z wodami opadowymi mogą przedostać się do poziomu wód podziemnych,
- spływów z pól uprawnych (wypłukiwane z gleby związki biogenne pochodzące z procesów nawożenia).

Stan środowiskowy wód podziemnych w Polsce określa się przy użyciu trzech wskaźników tj. : jakości chemicznej, stanu zasobów oraz położenia zwierciadła wody.

Jakość chemiczna

Badania jakości wód podziemnych pobieranych w celu zaopatrzenia gminnej sieci wodociągowej są na bieżąco wykonywane przez Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarno-Epidemiologiczny w Lublińcu – woda jest badana w 11 punktach kontrolnych zlokalizowanych na sieci. W przypadku stwierdzenia przekroczeń dopuszczalnych norm jakości wody i wystąpienia potencjalnego zagrożenia dla zdrowia odbiorców, niezwłocznie podaje się do publicznej wiadomości informacje o zagrożeniu a także wdrażane są działania naprawcze (np. dezynfekcja, czyszczenie sieci).

PPIS w dokumencie Ocena obszarowej jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie gminy Herby za 2021 rok przedstawił następujące informacje¹⁷:

- za jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, na terenie gminy, odpowiedzialna jest gmina Herby, która jest eksploatatorem dwóch wodociągów gminnych,
- ilość wyprodukowanej wody na terenie gminy – 1758,70 m³/d,
- w 2021 roku pobrano, w ramach nadzoru i kontroli wewnętrznej 25 próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z wodociągów sieciowych na terenie gminy Herby,

¹⁷ PPIS, www.gov.pl/web/psse-lubliniec/ocena-obszarowa-wody-na-terenie-gminy-herby

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

- woda w zakresie badanych parametrów określonych w załączniku nr 1 i 4 dostarczana konsumentom zamieszkałym w strefie zaopatrzenia wodociągu sieciowego Herby spełniała wymagania określone dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r. poz. 2294),
- woda w zakresie badanych parametrów określonych w załączniku nr 1 i 4 z wyłączeniem bakterii z grupy coli i mętności dostarczana konsumentom zamieszkałym w strefie zaopatrzenia wodociągu sieciowego Lisów spełniała wymagania określone dla wody przeznaczonej do pożycia przez ludzi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017r. poz. 2294) – gmina w zakresie poprawy parametrów wody dot. bakterii z grupy coli i mętności podjęła działania naprawcze, po realizacji których pobrane próbki potwierdziły doprowadzenie jakości wody do wymagań określonych we wspomnianym rozporządzeniu,
- woda dostarczana przez zakład Joker Herby F.H.U.P. Sp. z o.o., ul. Powstańców Śl. 1 Herby w zakresie badanych parametrów określonych w załączniku nr 1 i 4 spełniała wymagania określone dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294).

Jakość chemiczna wód podziemnych na terenie gminy Herby była również badana w roku 2017 i 2019 przez Inspekcję Ochrony Środowiska w punktach zlokalizowanych w Herbach (J108/R) oraz Drapaczu (J107/R). Wody w badanych punktach zostały zakwalifikowane do III klasy czystości (taką samą klasyfikację otrzymały podczas badań w poprzednich latach).

Tabela 14 Kompleksowa ocena stanu JCWPd na terenie gminy Herby wg GIOŚ¹⁸.

Nr JCWPd	98	wynik oceny stanu w 2019 roku	chemiczny	dobry
			ilościowy	dobry
			ogólny	dobry
Nr JCWPd	99	wynik oceny stanu w 2019 roku	chemiczny	dobry
			ilościowy	dobry
			ogólny	dobry

¹⁸ dane i informacje z GIOŚ RWMŚ – pismo znak DMS-KA.731.14.2022

Stan zasobów

Powszechny problem deficytu wody na obszarze śląska wynika m. in. z prowadzonych odwodnień górniczych i niejednokrotnie zbyt dużego pobór wód. Skutkuje to tym, że wody podziemne na niektórych obszarach ulegają stopniowemu wyczerpaniu. Jednak wg ostatniej publikacji GIOŚ RWMŚ w Katowicach „Ocena stanu środowiska w województwie śląskim w 2018 roku” sytuacja pod względem zasobów wód podziemnych możliwych do eksploatacji w ujęciu do całego obszaru województwa śląskiego ulega stopniowej poprawie. Jest to wynikiem m.in. modernizacji starych sieci wodociągowych, zmniejszeniem ilości wody pobieranej przez przemysł, podłączaniem do systemu kanalizacji kolejnych nieruchomości. Dodatkowo zasób wód podziemnych w województwie śląskim wzrósł o 4,5 hm³ porównując rok 2018 do 2017¹⁹.

Położenie zwierciadła wody

Państwowy Instytut Geologiczny systematycznie publikuje w rocznikach hydrogeologicznych wyniki badań poziomu zwierciadła wód podziemnych przeprowadzanych na terenie całego kraju. W ostatnich rocznikach brak jest jednak informacji na temat badań poziomu zwierciadła wód podziemnych wykonywanych na terenie gminy Herby.

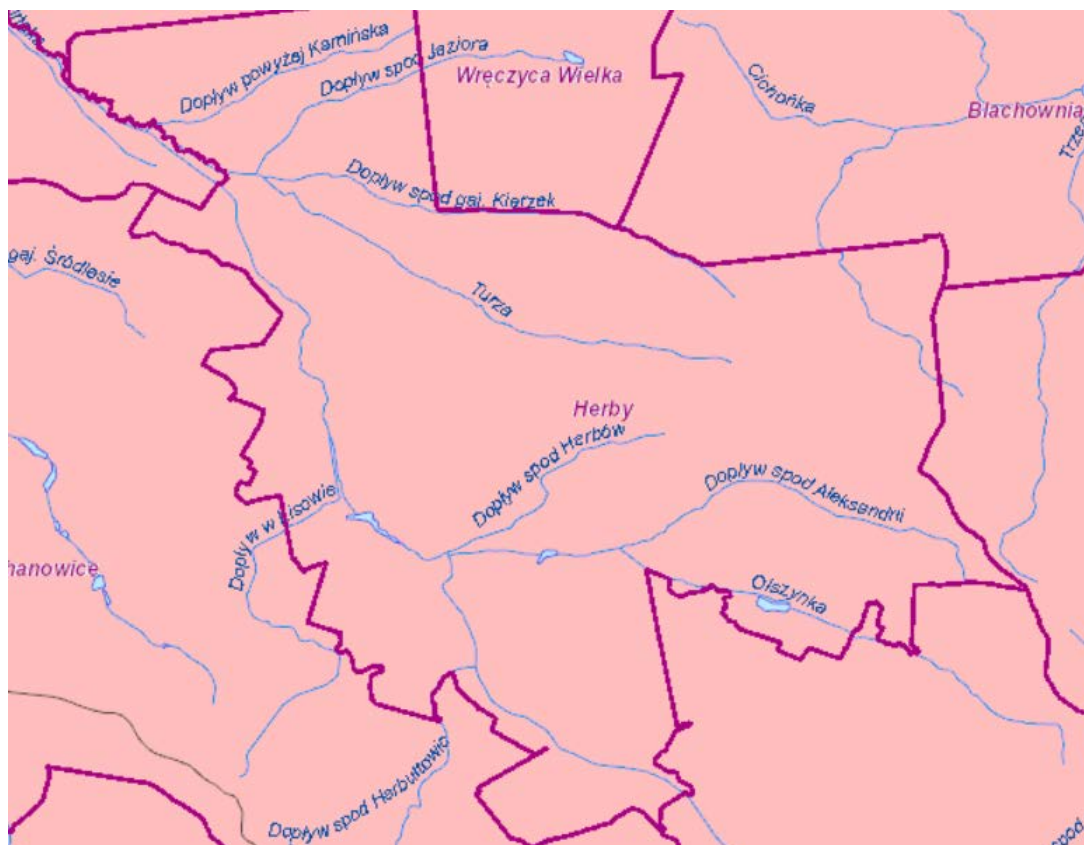
Natomiast zgodnie z Rocznikiem Hydrogeologicznym Państwowej Służby Hydrogeologicznej za 2021 rok rozkład wskaźnika położenia zwierciadła wody podziemnej w ostatnich latach wskazywał na pogłębiający się proces obniżania zwierciadła wód podziemnych w wielu rejonach Polski, co miało związek z warunkami meteorologicznymi oraz z reagującymi na nie wahaniem wód podziemnych. W skali kraju proces ten wyhamował już w 2020 r. i zwierciadło wód podziemnych powoli zaczęło się odbudowywać²⁰.

4.4.3. Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe na terenie gminy Herby, to rzeka Liswarta i jej dopływy: Olszynka i Turza, oraz stawy w Hadrze, Lisowie i Olszynie.

¹⁹ „Ocena stanu środowiska w województwie śląskim w 2018 roku”, RWMŚ w Katowicach.

²⁰ „Rocznik Hydrogeologiczny Państwowej Służby Hydrogeologicznej rok hydrologiczny 2021”

Rysunek 8 Główne wody powierzchniowe w Gminie Herby

[źródło: eoportal.kzgw.gov.pl]

4.4.4. Zanieczyszczenia wód powierzchniowych – przyczyny i wskaźniki ich oceny

Zanieczyszczenia wód są to niekorzystne zmiany właściwości fizycznych, chemicznych i bakteriologicznych wody spowodowane przede wszystkim wprowadzaniem w nadmiarze substancji nieorganicznych (stałych, płynnych, gazowych), organicznych, radioaktywnych czy wreszcie ciepła czego efektem jest ograniczenie lub uniemożliwienie wykorzystywania wody do picia i celów gospodarczych, a także pogorszenie kondycji biocenoz wodnych.

Ze względu na pochodzenie wyróżnia się zanieczyszczenia:

- **naturalne** – takie, które pochodzą z domieszek zawartych w wodach powierzchniowych i podziemnych – np. zasolenie, zanieczyszczenie związkami żelaza,
- **sztuczne** – inaczej antropogeniczne, które są związane z działalnością człowieka. Są to m.in. ścieki odprowadzane do wód, spływy z terenów rolniczych, przemysłowych, składowisk odpadów.

Ze względu na źródło wyróżnia się:

- **źródła punktowe** – ścieki odprowadzane w zorganizowany sposób systemami kanalizacyjnymi, pochodzące głównie z zakładów przemysłowych i z aglomeracji miejskich,
- **zanieczyszczenia powierzchniowe lub obszarowe** – zanieczyszczenia spłukiwane opadami atmosferycznymi z terenów zurbanizowanych nie posiadających systemów kanalizacyjnych oraz z obszarów rolnych i leśnych,
- **zanieczyszczenia ze źródeł liniowych lub pasmowych** – zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego, wytwarzane przez środki transportu i spłukiwane z powierzchni dróg lub torfowisk oraz pochodzące z rurociągów, gazociągów, kanałów ściekowych, osadowych.

Ocena jakości wód powierzchniowych

Stopień zanieczyszczenia wód określa się za pomocą tzw. wskaźników zanieczyszczenia, które określają ilość i rodzaje zawartych w wodzie zanieczyszczeń oraz kondycję biocenozy wodnych. Podstawowy podział wskaźników służących do oceny czystości wód powierzchniowych wyróżnia:

- wskaźniki biologiczne np.: wskaźnik fitoplanktonowy, makrofitowy indeks rzeczny, multimedialny indeks okrzemkowy,
- wskaźniki fizykochemiczne np.: temperatura, zawiesina ogólna, tlen rozpuszczony, BZT₅, OWO, przewodność, substancje rozpuszczone, siarczany, chlorki, odczyn pH, zasadowość ogólna, azot amonowy, azot ogólny, fosforany.

Badania i ocena jakości wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska jest prowadzona przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Program monitoringu realizowany jest w ramach czterech rodzajów monitoringu:

- diagnostyczny,
- operacyjny,
- badawczy,
- obszarów chronionych.

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do tzw. jednolitych części wód. Jednolita część wód (JCW) to podstawowa jednostka gospodarki wodnej. JCW wód jest pojęciem obejmującym zarówno zbiorniki wód stojących, jak i cieki, a także przybrzeżne fragmenty wód

morskich i wody podziemne. GIOŚ w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wykonuje badania wód w wybranych punktach JCW i prezentuje je poprzez:

- ocenę stanu/potencjału²¹ ekologicznego - pięć klas czystości:
 - I klasa: bardzo dobry stan ekologiczny
 - II klasa: dobry stan ekologiczny
 - III klasa: umiarkowany stan ekologiczny
 - IV klasa: słaby stan ekologiczny
 - V klasa : zły stan ekologiczny
- ocenę stanu chemicznego (stan chemiczny dobry lub stan chemiczny poniżej dobrego
- ocenę stanu.

Stan ekologiczny/potencjał ekologiczny jest określeniem jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych, sklasyfikowanej na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz wspierających je wskaźników fizykochemicznych i hydromorfologicznych.

Klasyfikacji stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych dokonuje się na podstawie analizy wyników pomiarów zanieczyszczeń chemicznych, w tym tzw. substancji priorytetowych. Podstawą analizy jest porównanie uzyskanych wyników z normami jakości. Przyjmuje się, że jednolita część wód jest w „dobrym” stanie chemicznym, jeżeli żadna z obliczonych wartości stężeń nie przekracza dopuszczalnych stężeń maksymalnych i średniorocznych. Jeżeli woda nie spełnia tych wymagań, stan chemiczny ocenianej jednolitej części wód określa się jako „poniżej dobrego”.²²

Po sklasyfikowaniu stanu/potencjału ekologicznego wód (klasy od I do V) i uwzględnieniu oceny stanu ich chemicznego można dokonać końcowej oceny stanu wód zgodnie z przedstawioną dalej tabelą.

Tabela 15 Schemat oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych

²¹ w przypadku wód, które powstały w wyniku działalności człowieka lub których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka, tzn. wód sztucznych lub wód silnie zmienionych.

²² Strona internetowa Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska: <http://www.gios.gov.pl/pl/component/content/article/8-pms/203-sposob-oceny-stanu-wod>

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Stan wód		Stan chemiczny	
		dobry stan chemiczny	stan chemiczny poniżej dobrego
Stan ekologiczny/ potencjał ekologiczny	bardzo dobry stan ekologiczny / maksymalny potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	dobry stan ekologiczny / dobry potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	umiarkowany stan ekologiczny / umiarkowany potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	słaby stan ekologiczny / słaby potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	zły stan ekologiczny / zły potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód

Punkty pomiarowo-kontrolne, które są zlokalizowane na podanych jcwp nie mieszczą się na terenie gminy Herby, lecz na obszarze gmin sąsiednich: Liswarta - miejscowość Kamińsko w gminie Przystajń oraz Stradomka - miejscowość Dąbrówka w gminie Blachownia. Są to punkty reprezentatywne, to znaczy ocena wykonana dla tych punktów jest oceną dla całych jcwp. Oceny wód w tych punktach przedstawiono w poniższych tabelach²³.

Tabela 16 Klasyfikacja wód jcwp Liswarta do Młynówki Kamińskiej w latach 2017-2020 roku

Nazwa i kod jcwp	Liswarta do Młynówki Kamińskiej PLRW6000171816192		
Nazwa i kod punktu pomiarowo-kontrolnego	Liswarta - miejscowość Kamińsko PL02S1301_3838		
Rok prowadzenia badań	2017	2019	2020
Klasa elementów biologicznych	2	-	3
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	Fitobentos, Makrobezkręgowce bentosowe	-	Ichtyofauna
Klasa elementów hydromorfologicznych	2	-	-
Klasa elementów fizykochemicznych	2	-	2

²³ dane i informacje z GIOŚ RWMŚ – pismo znak DMS-KA.731.14.2022

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

gr.3.1-3.5			
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	ChZT-Mn, OWO, Azot amonowy, Azot azotynowy	-	OWO, Azot amonowy, Azot azotynowy
Klasa elementów fizykochemicznych specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne gr.3.6	2	-	-
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	Aldehyd mrówkowy, Bar, Cynk, Glin, Fluorki	-	-
Klasyfikacja stanu ekologicznego	Dobry stan ekologiczny	-	-
Klasa wskaźników chemicznych	>1	>1	>1
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	Fluoranten, Nikiel, Benzo(a)piren	Difenyloetery bromowane (Biota), Fluoranten, Benzo(a)piren	Benzo(a)piren
Stan chemiczny	Stan chemiczny poniżej dobrego	Stan chemiczny poniżej dobrego	-
Stan wód	Zły stan wód	Zły stan wód	-

Tabela 17 Klasyfikacja wód jcwp Stradomka do wypływu ze Zb. Blachowniaw latach 2017-2020 roku

Nazwa i kod jcwp	Stradomka do wypływu ze Zb. Blachownia PLRW6000161812399	
Nazwa i kod punktu pomiarowo-kontrolnego	Stradomka -miejscowość Dąbrówka PL02S1301_3355	
Rok prowadzenia badań	2017	2020
Klasa elementów biologicznych	3	4
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	Fitobentos	Fitobentos
Klasa elementów hydromorfolo-	2	-

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

gicznych		
Klasa elementów fizykochemicznych gr.3.1-3.5	>2	>2
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	BZT5, OWO, Azot amonowy, Azot Kjeldahla, Azot azotynowy, Fosfor fosforanowy, Fosfor ogólny	BZT5, OWO, Azot amonowy, Azot Kjeldahla, Azot azotynowy, Fosfor fosforanowy, Fosfor ogólny
Klasa elementów fizykochemicznych specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne gr.3.6	2	2
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	Cynk, Miedź, Węglowodory ropopochodne - indeks olejowy	Cynk, Miedź
Klasyfikacja stanu ekologicznego	Umiarkowany stan ekologiczny	-
Klasa wskaźników chemicznych	-	-
Stan wód	Zły stan wód	-

Analizując powyższe wyniki można stwierdzić, że jakość wód rzeki Stradomki w okresie lat 2017-2020 jest zła.

4.4.5. Ochrona przed powodzią

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego publikowanymi przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, na terenie gminy Herby zagrożenie wystąpienia powodzi obejmuje obszary wzdłuż rzeki Liswarty.²⁴

²⁴ <http://mapy.isok.gov.pl/imap>

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Na terenie gminy nie ma posterunków wodowskazowych i nie są prowadzone systematyczne pomiary stanów i przepływów wody.

Ochrona przeciwpowodziowa jest to zespół środków technicznych i pozatechnicznych zapobiegających powstaniu powodzi lub ograniczających ich rozmiary i skutki. Do środków technicznych zapobiegających występowaniu powodzi zalicza się:

- zbiorniki retencyjne,
- zbiorniki suche (napełniają się tylko w okresach wezbrań),
- poldery stałe.

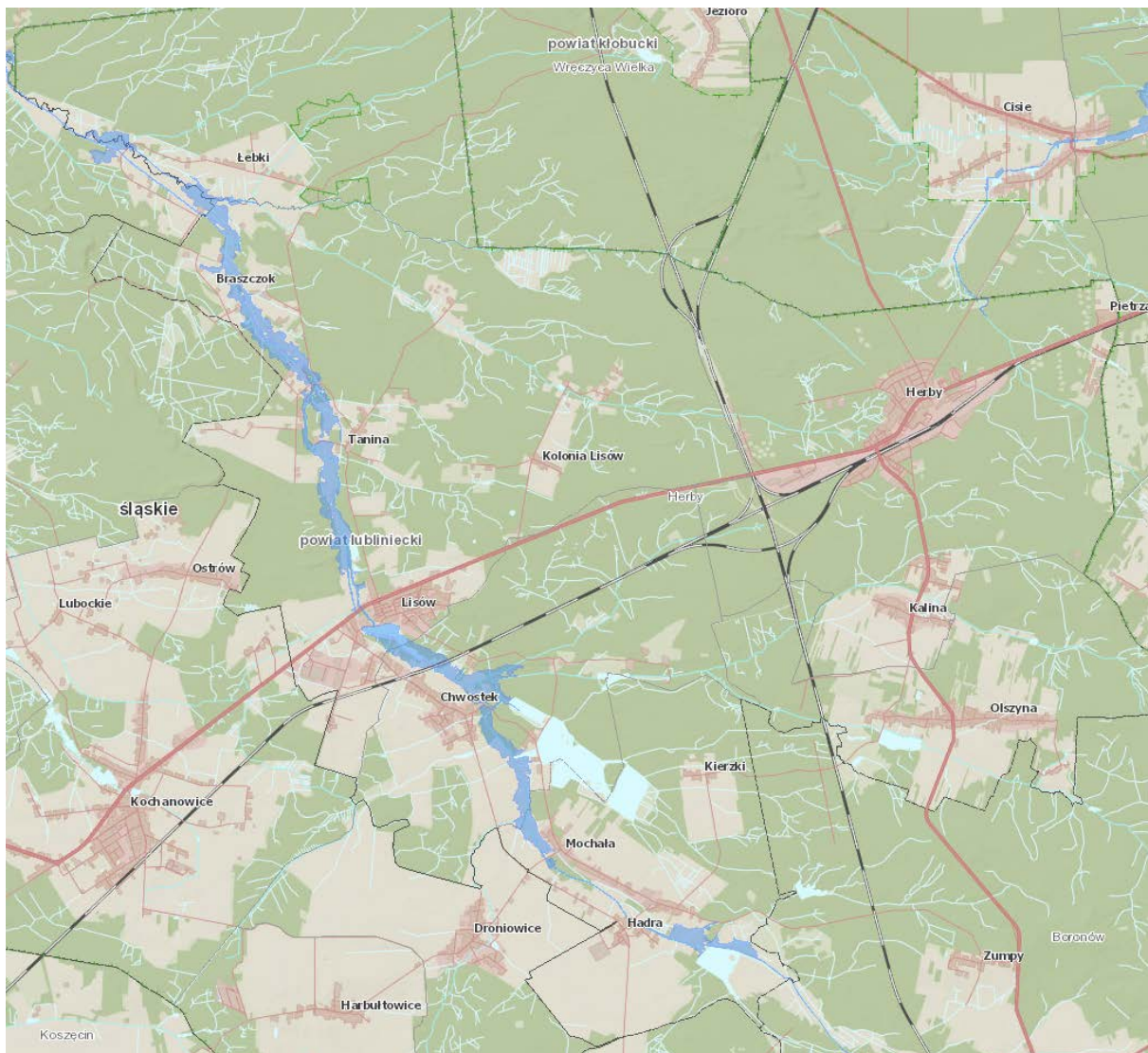
Środki ograniczające rozmiary i skutki powodzi to:

- wały przeciwpowodziowe,
- kanały ulgi,
- poldery przepływowe.

Środki pozatechnicznej ochrony przeciwpowodziowej to przede wszystkim :

- sprawny system ostrzeżeń,
- tworzenie stref zróżnicowanego zagrożenia powodziowego,
- sprawny system ewakuacji w razie zagrożenia i właściwa edukacja społeczeństwa.

Zgodnie z ustawą *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o gminnym (tj. Dz.U. 2017 poz. 1875, ze zm.)* art. 31a w kompetencjach wójta leży opracowanie planu operacyjnego ochrony przed powodzią oraz ogłaszanie i odwoływanie pogotowia i alarmu przeciwpowodziowego.

Rysunek 9 Mapa ryzyka powodziowego w Polsce – fragment

[źródło: wody.isok.gov.pl/imap kzwg]

W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że w ostatnich latach nasila się zjawisko tzw. deszczy nawaalnych, czyli opadu o dużym natężeniu w krótkim okresie czasu (do kilkudziesięciu minut). Opad taki wynosi powyżej 40 mm. Często jest przyczyną lokalnych powodzi zwanych powodziami błyskawicznymi. Stąd też w celu szybkiego odprowadzenia nadmiaru wody należy szczególne dbać o stan urządzeń wodnych, m.in. rowów melioracyjnych, kanałów etc. W celu odpowiedniej retencji nadmiarowej ilości wody można dofinansowywać budowę zbiorników służących do retencji wód dla osób fizycznych, zwłaszcza rolników, których działalność jest mocno uzależniona od zasobów wody, stosować powierzchnie częściowo przepuszczalne, zwiększyć nasadzenia zieleni, która wchłonie część wody oraz poprawi mikroklimat. Z uwagi na bliskość lasów można w porozumieniu z zarządzającym lasami skierować wody na ich tereny, gdzie można zasilić zbiorniki przeciwpożarowe. Warto także rozważyć

wykonywanie nasadzeń zieleni śródpolnej, która także pozytywnie przyczyni się do wchłaniania nadmierowej ilości opadów.

4.4.6. Ochrona przed suszą

Susza będzie skutkiem długotrwałych okresów bez opadów atmosferycznych i upałów, kiedy maksymalna temperatura dobową osiąga wartości wyższe niż 30°C.

Ze względu na zmiany klimatu coraz częściej występują susze wpływając na niedobór wód w glebach użytkowanych rolniczo. Do odbioru nadmiaru wody oraz utrzymania odpowiedniego poziomu wilgoci w gruntach rolniczych służą rowy melioracyjne, których stan techniczny często jest niezadowalający.

Można wyróżnić kilka rodzajów suszy:

- susza atmosferyczna - zależy od wysokości opadów,
- susza hydrologiczna - zależy od poziomu wody w zbiornikach ,
- susza rolnicza - zależy od dostępności wody dla upraw.

Województwo śląskie na tle innych regionów Polski nie jest narażone na susze atmosferyczne i hydrologiczne w szczególności sposób, na ogół nie występuje zagrożenie stabilności dostaw wody pitnej dla mieszkańców. Natomiast problem susz rolniczych w kontekście występujących na terenie gminy Herby upraw roślinnych jest wart poruszenia.

Wg danych Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach zagrożenie wystąpieniem suszy rolniczej na terenie Gminy Herby w poszczególnych latach²⁵:

- 2021 – występowało w sierpniu (kukurydza),
- 2020 – występowało w styczniu (zboża ozime),

²⁵ Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach:
susza.iung.pulawy.pl/wykazy

- 2019 – występowało w okresie maj-wrzesień,
- 2018 – występowało w okresie luty-marzec (zboża ozime).

W warunkach suszy rolniczej w uprawie roli zaleca się:

- ograniczyć liczbę zabiegów uprawowych,
- na glebach lekkich nie używać narzędzi powodujących rozpylenie gleby - bron aktywnych, glebogryzarek, itp.
- nawożenie nie powinno być stosowane zbyt płytko - koncentracja soli nie sprzyja wzrostowi roślin,
- w związku z ograniczeniem czasu na uprawę gleby, dobrze jest zastosować wiatowanie wgłębne, aby przyspieszyć osiadanie gleby, a przez to zwiększyć podsiąkanie,
- nie powinno się wywozić obornika, gdyż susza nie sprzyja jego rozkładowi, a w przypadku wysokich temperatur ułatwione jest ulatnianie się azotu do atmosfery, na polach po kukurydzy (i innych z dużymi ilościami resztek poźniwnych) trzeba zadbać o rozdrobnienie rżyska w celu łatwiejszego przykrycia resztek.

4.4.7. Analiza SWOT i proponowane kierunki działań w celu racjonalnego gospodarowania wodami

Obszar interwencyjny: GOSPODAROWANIE WODAMI	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
- duże zasoby wód podziemnych stanowiących źródło wody pitnej, - rozwój kanalizacji sprzyja ochronie zasobów wód podziemnych i powierzchniowych	- wciąż niezadawalający stan jakości wód powierzchniowych na terenie gminy, - wciąż nie wszyscy mieszkańcy posiadają dostęp do kanalizacji, - zanieczyszczenia powierzchniowe pochodzenia rolniczego, - zanieczyszczenia przedostające się do wód z zakładów przemysłowych (także spoza terenu gminy)
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
- możliwość uzyskania dofinansowania na realizację zadań związanych z ochroną wód, - edukacja oraz propagowanie zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody, - zaostrzające się normy dla przemysłu dają szansę na poprawę stanu środowiska	- napływ zanieczyszczeń z sąsiednich gmin, - niewystarczające środki finansowe na realizację wszystkich niezbędnych działań

Działania, które powinny być podejmowane w celu racjonalnego gospodarowania wodami i ochrony przed powodzią i skutkami suszy są następujące:

- monitoring wód powierzchniowych i podziemnych,
- realizacja przedsięwzięć mających na celu zmniejszenie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do wód (rozwój kanalizacji, likwidacja dzikich wysypisk, szamb itp.),
- realizacja programu małej retencji województwa śląskiego w zakresie zadań na szczeblach gminnych,
- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów zagrożonych podtopieniami,

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

- bieżąca kontrola systemu obiektów urządzeń zabezpieczających przed powodzią,
- modernizacja systemów melioracyjnych (w tym rowów melioracyjnych),
- utrzymanie dobrego stanu koryt rzecznych,
- rozwój systemu monitoringu oraz systemu ostrzegania przed powodzią,
- edukacja rolników w zakresie dobrych praktyk rolniczych oraz wsparcie w przypadku wystąpienia suszy lub powodzi,
- ograniczenie zanieczyszczeń emitowanych przez przemysł.

4.5. Obszar interwencji: gospodarka wodno-ściekowa

4.5.1. Zaopatrzenie w wodę

Studnie wód podziemnych zasilające gminną sieć wodociągową są eksploatowane przez Gminę Herby na podstawie obowiązujących pozwoleń wodnoprawnych. Są to następujące ujęcia:

- studnie Herby: 7, 3, 4, 6 - woda uzdatniana poprzez złożę filtracyjne,
- studnie Lisów: S1, S2, A1, A2 - woda nie uzdatniana (pobór bezpośredni).

Według danych za 2021 rok dostęp do wodociągu posiada 99,7%²⁶ ludności.

Sieć wodociągowa²⁷

Aktualnie łączna długość gminnej sieci wodociągowej na terenie wynosi 76,30 km – z czego :

- sieć magistralna – 4,8 km
- sieć rozdzielcza – 71,5 km

Liczba podłączeń do sieci wodociągowej aktualnie wynosi 1 763 przyłączy, w tym 1 683 do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania. Sieć wodociągowa jest wykonana ze stali, PE, PCV.

Materiał z jakiego wykonana jest sieć to w większości PVC oraz PE.

Główny nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia dostarczanej mieszkańcom gminy Herby sprawuje Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarno-Epidemiologiczny w Lublińcu. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 11 punktów kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia badanych na bieżąco przez Sanepid.

Zużycie wody

Średnie zużycia wody w gospodarstwach domowych na terenie Gminy Herby ostatnich lat kształtowało się następująco²⁸:

2020 r. – 228,0 dam³/rok

²⁶ dane Gminy Herby, stan na luty 2022 r.

²⁷ dane Gminy Herby, stan na luty 2022 r.

²⁸ Bank Danych Lokalnych, GUS

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

2019 r. – 231,5 dam³/rok

2018 r. – 226,1 dam³/rok

2017 r. – 220,3 dam³/rok

Porównując okres lat 2017-2020 pod kątem średniego zużycia wody przez gospodarstwo domowe można zauważyć niewielki trend spadkowy, jednakże wyniki te oscylują blisko siebie.

Tabela 18 Ludność korzystającą z sieci wodociągowej w Gminie Herby w latach 2017-2020²⁹

Rok	2017	2018	2019	2020
Ilość osób	6 801	6 772	6 738	6 713
% budynków mieszkalnych korzystającej z sieci wodociągowej	99,9 %	99 %	99 %	99,7 %

Utrzymuje się wysoki poziom ilości osób oraz budynków mieszkalnych korzystających z sieci wodociągowej.

Tabela 19 Długość czynnej sieci wodociągowej oraz liczby przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Gminie Herby w latach 2017-2020³⁰

Rok	2017	2018	2019	2020
Długość czynnej sieci rozdzielczej w km	71	71	71,1	71,1
Ilość przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania	1 564	1 581	1 598	1 676

Na podstawie powyższych danych wynika, że systematycznie wrasta długość czynnej sieci wodociągowej oraz ilość przyłączy do budynków mieszkalnych oraz zbiorowego zakwaterowania.

²⁹ Bank Danych Lokalnych, GUS

³⁰ Bank Danych Lokalnych, GUS

Podmioty pobierające największe ilości wody zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 20 Podmioty pobierające największe ilości wody z gminnej sieci wodociągowej w Gminie Herby³¹

L.p	Nazwa odbiorcy	Zużycie wody [m ³ /rok 2021]
1.	Gmina Boronów	144 tyś.
2.	Zakład Karny Herby	24 tyś.
3.	Yawal	18 tyś.

4.5.2. Odprowadzanie ścieków

Sieć kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalnie ścieków³²

Istniejąca sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Herby jest siecią grawitacyjną, bądź ciśnieniową. Łączna długość gminnej sieci kanalizacji sanitarnej administrowanej przez Gminę wynosi – ok. 97,3 km. Liczba przyłączy kanalizacyjnych wynosi aktualnie ok. 1 595 szt. Materiał z jakiego wykonana jest sieć to w 90% PVC³³.

Gmina posiada biologiczno-mechaniczne oczyszczalnie ścieków komunalnych w następujących miejscowościach:

- w Herbach - przyjmuje ona ścieki prowadzone siecią kanalizacji z terenu miejscowości Herby, Pietrzaki, Olszyna, Kalina.
- w Lisowie – przyjmuje ścieki odprowadzane z obszarów: Lisów, Chwostek, Piłka, Mochała, Hadra, Kierzki, Tanina, Brasowe, Łęg, Łębki, Braszczok, Niwy oraz Gminy Kochanowice w zakresie miejscowości: Droniowice i Harbułtowice.

Oprócz w/w oczyszczalni na terenie gminy znajdują się także mniejsze oczyszczalnie, których administratorami są różne podmioty np. przedsiębiorstwa. Ścieki komunalne, które nie są ujmowane w systemie kanalizacji, gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (szambach) i powinny być okresowo wywożone wozami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków.

³¹ Dane udostępnione przez Gminę Herby, stan na luty 2022r.

³² Bank Danych Lokalnych, GUS

³³ Dane udostępnione przez Gminę Herby, stan na luty 2022r.

Tabela 21 Ludność korzystającą z czynnej sieci kanalizacyjnej w Gminie Herby w latach 2017-2020³⁴

Rok	2017	2018	2019	2020
Ilość osób	6 733	6 705	6 672	6 640
% budynków mieszkalnych korzystającej z sieci kanalizacyjnej	99,6	96,4	96,7	90,7

Utrzymuje się wysoki poziom ilości osób oraz budynków mieszkalnych korzystających z sieci kanalizacyjnej w latach 2017 – 2019, natomiast w 2020 roku ilość ta spadła.

Tabela 22 Długość sieci kanalizacyjnej oraz liczby przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Gminie Herby w latach 2017-2020³⁵

Rok	2017	2018	2019	2020
Długość sieci w km	96,8	96,8	96,9	96,9
Ilość przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania	1 564	1 579	1 596	1 524

Na podstawie powyższych danych wynika, że systematycznie wrasta długość czynnej sieci wodociągowej oraz wzrastała w latach 2017 – 2019 ilości przyłączy do sieci kanalizacyjnej. W 2020 roku nastąpiła zmiana i spadek. Natomiast w 2021 r. długość sieci kanalizacyjnej wyniosła 93,7 km oraz także odnotowano przyrost w ilości przyłączy, która wyniosła 1 526 do budynków mieszkalnych i obiektów zbiorowego zakwaterowania. Spadła natomiast ilość zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków i na koniec 2021 roku wyniosła ona 35 sztuk³⁶. W ujęciu rocznym z terenu Gminy Herby jest odprowadzanych 242 tys. m³ ścieków.

³⁴ Bank Danych Lokalnych, GUS

³⁵ Bank Danych Lokalnych, GUS

³⁶ Dane udostępnione przez Gminę Herby, stan na luty 2022r.

Tabela 23 Podmioty odprowadzające największą ilość ścieków w Gminie Herby³⁷

L.p	Nazwa odbiorcy	Zużycie wody [m ³ /rok 2021]
1.	Gmina Kochanowice	24 tys.
2.	Zakład Karny Herby	24 tys.

Kanalizacja deszczowa

Istotnym zagrożeniem dla czystości wód podziemnych i powierzchniowych (szczególnie substancjami ropopochodnymi) są spływy wód opadowych pochodzące z terenów dróg i parkingów kierowane do odbiornika bez oczyszczenia.

Na terenie gminy, generalnie, nadmiar wód deszczowych i roztopowych jest odprowadzany do odbiorników (cieków lub zbiorników wodnych):

- a) z dróg, poprzez system rowów przydrożnych,
- b) z terenów zainwestowanych – do rowów przydrożnych lub melioracyjnych oraz bezpośrednio do cieków lub zbiorników wodnych,
- c) z terenów rolnych i leśnych - do rowów melioracyjnych oraz bezpośrednio do odbiorników.³⁸

4.5.3. Analiza SWOT i kierunki działań w celu racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej

³⁷ Dane udostępnione przez Gminę Herby, stan na luty 2022r.

³⁸ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Herby

Obszar interwencyjny: GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
- gmina jest dobrze wyposażona w infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną, - wysoki stopień zabezpieczenia dostawy wody pitnej z własnych ujęć, - zostały wykonane intensywne i szerokie prace związane ze skanalizowaniem gminy, - wiele inwestycji już wykonano lub są w trakcie realizacji	- niewystarczająco rozbudowana sieć kanalizacji deszczowej, - niewielka część domostw oraz innych podmiotów wciąż nie jest podłączona do kanalizacji sanitarnej, - niewystarczająca ilość środków finansowych na wykonanie wszystkich potrzebnych prac
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
- możliwość uzyskania dofinansowania na inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową, - rozwój nowych technologii w przemyśle skutkujących ograniczeniem zużycia wody oraz ilości wytworzonych ścieków	- niebezpieczeństwo obniżenia poziomu wód i zakłócenia stosunków hydrologicznych, - nieszczelne zbiorniki bezodpływowe (szamba), które mogą spowodować skażenie gleby i wód podziemnych

Działania, które powinny być podejmowane w celu racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej są następujące:

- wspieranie działań mających na celu zmniejszenie ilości odprowadzanych ścieków (oczyszczonych i nieoczyszczonych, przemysłowych i komunalnych) oraz ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych w ściekach do środowiska wodnego,
- ograniczenie strat wody związanych z jej przesyłem i poprawa zaopatrzenia ludności w wodę,
- wspieranie budowy kanalizacji deszczowej i separatorów a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg,
- wspieranie rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej w gminie,

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

- wspieranie działań mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia,
- rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód,
- wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniami,
- inwentaryzacja przydomowych oczyszczalni i szamb,
- promowanie proekologicznych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej.

4.6. Obszar interwencji: zasoby geologiczne

Przez zasoby geologiczne rozumie się całkowitą ilość kopaliny w złożu. Wg danych bazy danych Państwowego Instytutu Geologicznego Państwowy Instytut Badawczy na obszarze gminy nie znajdują się żadne eksploatowane zasoby kopalin.

4.7. Obszar interwencji: powierzchnia ziemi

W obszarze Gminy Herby możemy podzielić gleby na trzy rodzaje: leśne, rolne oraz zurbanizowane. Większość występujących gleb należy do klas V (gleby orne słabe) i VI (gleby orne naj słabsze).

4.7.1. Rolnictwo

Aktualnie na terenie gminy istnieje 483 gospodarstw rolnych. W zależności od ich wielkości ilość poszczególnych gospodarstw wygląda następująco:

Tabela 24 Zestawienie gospodarstw rolnych w gminie Herby wg powierzchni³⁹

Zestawienie gospodarstw rolnych wg powierzchni					
Powierzchnia [ha]	do 1 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	>15 ha
Ilość [szt.]	53	340	61	13	16

Na terenie gminy uprawiane są przede wszystkim zboża jare i ozime, rośliny okopowe (głównie ziemniak), rzepak przemysłowy. Hodowla zwierząt gospodarskich obejmuje głównie bydło, trzodę chlewną, konie i drób.

Widoczna jest tendencja do coraz częstszego zaniechania działalności rolniczej przez właścicieli gospodarstw, co jest najczęściej spowodowane czynnikiem ekonomicznym. Mieszkańcy przejawiają tendencję do zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, głównie zabudowę mieszkaniową.

Stan czystości gleb

Gleby, podobnie jak całe środowisko przyrodnicze, mogą ulegać zanieczyszczeniu. Ze względu na swoje właściwości sorpcyjne gleby pochłaniają wiele substancji chemicznych, które przenikają do nich w postaci:

- stałej – popioły, tworzywa sztuczne;

³⁹ Dane udostępnione przez Urząd Gminy Herby

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

- ciekłej – ścieki odprowadzane do zbiorników wodnych i przedostające się wraz z wodą do gleby;
- gazowej – szkodliwe gazy pochłaniane przez glebę lub najpierw rozpuszczane przez wodę, a potem wraz z nią przedostające się do gleby.

O zanieczyszczeniu gleby mówimy, gdy substancje chemiczne występują w niej w ilościach przekraczających ich typową zawartość i powodują zmiany właściwości gleby niepozwalające na normalne jej użytkowanie⁴⁰.

W 2011 r. na zlecenie Starostwa Powiatowego w Lublińcu, Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach przeprowadziła badania gruntów z obszaru użytków rolnych na terenie siedmiu gmin powiatu.

Tabela 25 Wyniki badań gleb na terenie gminy Herby w 2011 roku.

Gmina	Kategoria agronomiczna	Odczyn pH	Zawartość makroskładków	Zawartość mikroelementów	Zawartość metali ciężkich	Zawartość azotu mineralnego
Herby	Przewaga lekkiej (55%) i średniej (27%)	Przewaga kwaśnych, bardzo kwaśnych i lekko kwaśnych (91%), gleby obojętne i zasadowe stanowią 9%.	Przewaga bardzo wysokiej - 36% w przypadku fosforu, bardzo niskiej (46%) w przypadku potasu oraz bardzo wysokiej (45%) w przypadku magnezu.	Przewaga zawartości średniej w przypadku boru, manganu, miedzi i żelaza, oraz wysokiej w przypadku cynku.	Nie wykazano przekroczenia wartości dopuszczalnych ołowiu i kadmu w glebie.	Najwięcej gleb jest o bardzo niskiej (32%) zawartości azotu mineralnego a najmniej o niskiej (9%) zawartości.

Źródło: Stan właściwości agrochemicznych gleb i zanieczyszczeń metalami ciężkimi gruntów na użytkach rolnych Starostwa Powiatowego Lubliniec, 2011 r. – POŚ dla Starostwa w Lublińcu 2019-2022.

W ostatnich latach na terenie Gminy Herby nie były przeprowadzane badania jakości gleb w ujęciu całego terenu gminy (nie dotyczy to badań zleczanych indywidualnie np. przez rolników). Ostatnie takie badania były natomiast wykonywane w 2011 r. i wykazały one, że znaczna część gleb występujących na terenie gminy to gleby kwaśne, które sprzyjają migracji metali ciężkich. Nie stwierdzono jednak aby gleby na terenie gminy cechowały się niebezpiecznie podwyższoną zawartością metali ciężkich.

⁴⁰ Zintegrowana Platforma Edukacyjna: zpe.gov.pl/a/zanieczyszczenia-gleby-i-sposoby-zapobiegania-jej-degradacji/DANWoduhf

Zakwaszenie gleb, które na terenie całego śląska jest powszechne, powoduje zmniejszenie przyswajalności składników pokarmowych roślin, zwłaszcza fosforu, magnezu i molibdenu. Ponadto następuje ich wymywanie do głębszych warstw gleb. Dotyczy to przede wszystkim związków zasadowych. Najpopularniejszym sposobem walki z nadmiernym zakwaszeniem gleb jest ich wapnowanie. Dzięki temu zabiegowi odczyn pH gleb wzrasta a co za tym idzie zmniejsza się stopień przyswajania przez rośliny jonów metali ciężkich, zwiększa się natomiast ilość mikroorganizmów, które w nich bytują.

Potencjalne źródła zanieczyszczeń gleb na terenie gminy to:

- emisja pyłów i gazów z przemysłu jak i motoryzacji,
- niewłaściwie składowane odpady w tym tzw. „dzikie wysypiska,
- nieszczelne szamba,
- nieprawidłowo prowadzone zabiegi związane z nawożeniem gleb,
- nieprawidłowo prowadzona gospodarka wodno-ściekowa.

Zagrożenie osuwiskami i ruchami masowymi ziemi

Powierzchniowe ruchy masowe ziemi są jednym z najbardziej rozpowszechnionych zjawisk generujących katastrofy przyrodnicze. Obejmują one różne procesy i zjawiska, których wspólną cechą jest zniszczenie struktury gruntu / skały objawiające się wyraźnym przemieszczeniem i deformacją. Należą do nich osuwiska, obrywy, spełzywania, spływy i osiadania. Ruchy masowe spowodowane są różnymi czynnikami, m.in.: budową geologiczną, morfologią stoku, warunkami hydrogeologicznymi i hydrologicznymi, nadmiernymi opadami, trzęsieniami ziemi, aktywnością wulkaniczną oraz działalnością człowieka. W Polsce kluczowe znaczenie dla ich rozwoju mają: budowa geologiczna, intensywne opady atmosferyczne oraz nieprzemyślana działalność człowieka⁴¹.

Na terenie Gminy Herby znajdują się cztery obszary zagrożone ruchami masowymi ziemi⁴², co stanowi o bardzo niskim ryzyku pojawienia się tego zjawiska.

⁴¹ Państwowa Służba Geologiczna: www.pgi.gov.pl/en/dokumenty-pig-pib-all/uslugi/12-folder-uwaga-zagrozenie-osuwiskiem/file.html

⁴² Program Ochrony Środowiska dla Starostwa w Lublińcu 2019-2022

4.7.2. Analiza SWOT i kierunki działań w celu ochrony gleb

Obszar interwencyjny: GLEBY	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
- rosnąca świadomość i wiedza rolników w zakresie ochrony gleb poprzez właściwie wykonywane zabiegi techniczne i nawożenie, - bardzo niski stopień zagrożenia ruchami masowymi ziemi, - rolnicze użytkowanie znaczącej części gminy, - poprawa jakości gleb w wyniku zmniejszenia ilości nieoczyszczonych ścieków odprowadzanych bezpośrednio do gleby (rozwój kanalizacji)	- zakwaszenie gleb, - przewaga gleb słabych klas,
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
- rozwój rolnictwa ekologicznego oraz upowszechnienie zasad Dobrych Praktyk Rolniczych, - poprawa jakości gleb związana ze zmniejszeniem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy,	- niewłaściwe stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w rolnictwie, - ciągle rozwijający się transport i przemysł, - brak funduszy na inwestycje zmierzające do poprawy stanu gleb

Działania, które powinny być podejmowane w celu ochrony gleb:

- racjonalne gospodarowanie glebami,
- kształtowanie właściwego odczynu gleb,
- zachowanie wartości przyrodniczych,
- zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania gleb,
- ograniczenie zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi,
- utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

- doprowadzenie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, gdy nie są one dotrzymane,
- upowszechnianie zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych,
- promowanie restrukturyzacji rolnictwa z uwzględnieniem kierunku ekologizacji,
- prowadzenie cyklicznego monitoringu jakości gleb.

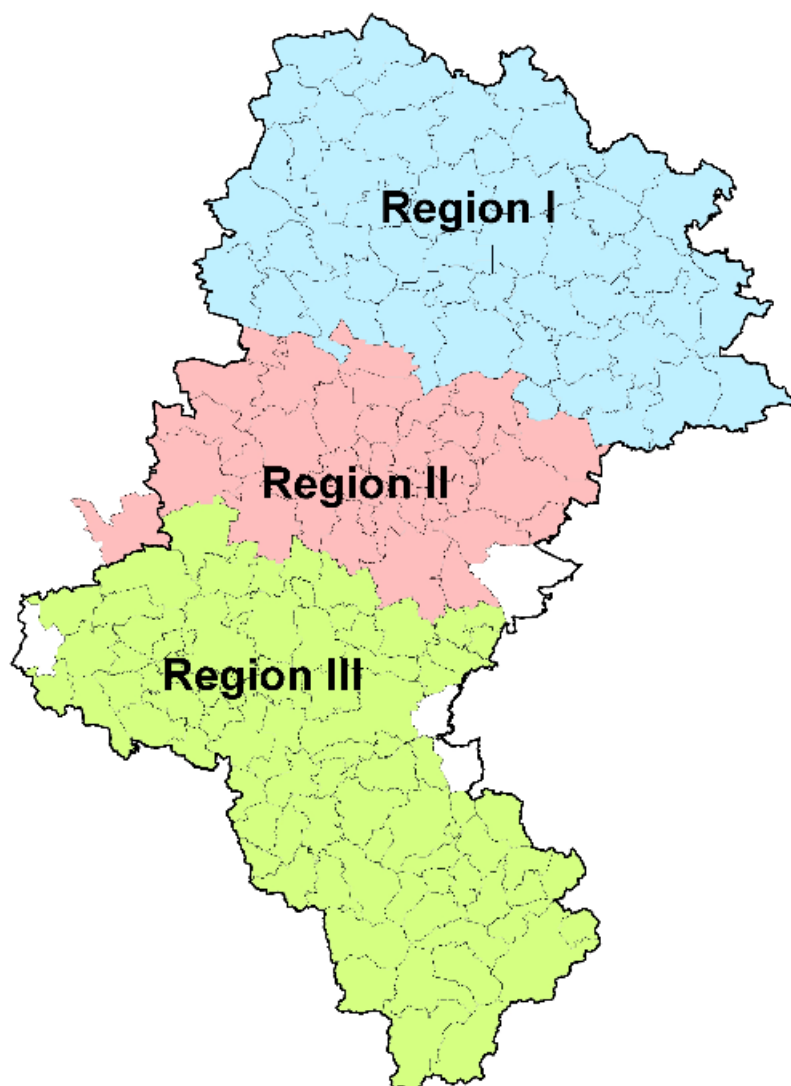
4.8. Obszar interwencji: gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Gospodarka odpadami na terenie województwa śląskiego do września 2019 r. opierała się na wskazanych w „Planie gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016 - 2022” regionach gospodarki odpadami komunalnymi (RGOK). Gmina Herby należała do Regionu I.

Gospodarka odpadami w regionach prowadzona była w oparciu o wykorzystanie Regionalnych Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK), których wykaz znajdował się w uchwałach w sprawie wykonania wojewódzkich planów gospodarki odpadami (WPGO).

Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. *o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019 poz. 1579)* zniesiono regionalizację w odpadach komunalnych – zlikwidowano podział na regiony gospodarki komunalnej i powiązany z tym zakaz przetwarzania wybranych odpadów poza granicami regionów.

RIPOK-i zostały zastąpione przez instalacje komunalne, a zastępcze i ponadregionalne RIPOK-i zostały usunięte, z uwagi na brak regionów. Uchwały w sprawie wykonania WPGO, zastąpiono tzw. listami instalacji komunalnych prowadzonymi przez marszałków województw.

Rysunek 10 Podział województwa śląskiego na regiony, w których prowadzona jest kompleksowa, regionalna gospodarka odpadami komunalnym

[źródło: Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016 - 2022]

System gospodarki odpadami na terenie Gminy Herby

W Gminie Herby odpady od wszystkich właścicieli nieruchomości zamieszkałych odbiera podmiot wybierany na drodze publicznego przetargu.

Za odbiór odpadów mieszkańcy uiszczają opłaty zgodnie ze stawkami ustanowionymi przez Radę Gminy. Dla mieszkańców, którzy segregują odpady stawka ta jest niższa.

Selektywne zbieranie odpadów odbywa się poprzez ich segregację i umieszczanie w workach z podziałem na:

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

- papier i tekturę - worek niebieski,
- szkło – worek zielony,
- tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, metale – worek żółty,
- odpady biodegradowalne – worek brązowy.

Na terenie Gminy Herby działa także Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych przy ulicy Orzeszkowej 8 w Herbach.

W gminie Herby organizowana jest zbiórka odpadów wielkogabarytowych – mieszkańcy wystawiają wtedy tego typu odpady przed posesją i stamtąd są one odbierane, co ma miejsce zgodnie z informacjami przedstawionymi przez lokalny samorząd. Wspominana zbiórka odbywa się w sposób cykliczny, dwukrotnie w ciągu roku.

Gmina realizację także zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego określając miejsca oraz termin ich oddania.

W przypadku zabudowy wielorodzinnej (bloki) mieszkańcy segregują wytworzone przez siebie odpady poprzez umieszczanie ich w odpowiednich pojemnikach, znajdujących się w wyznaczonych miejscach przy zabudowie wielorodzinnej.

Nieruchomości niezamieszkałe nie zostały objęte gminnym systemem odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Ich właściciele zobowiązani są do zawarcia odpowiednich umów z firmami/przedsiębiorcami wpisanymi do rejestru działalności regulowanej prowadzonym przez Gminę Herby.

Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie Gminy Herby (za rok 2020)

Co roku gmina przeprowadza analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi na swoim terenie zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 10 oraz art. 9tb ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. 2021 poz. 888 z późn. zm.).

Informacje dot. tejże analizy są udostępniane na gminnej stronie internetowej.

W przedstawionych dalej tabelach zamieszczono główne dane liczbowe dot. zebranych odpadów komunalnych z terenu gminy w 2020 r.

Tabela 26 Informacja o masie poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych odebranych w 2020 r. na terenie Gminy Herby⁴³

Lp.	Kod i rodzaj odpadu	Masa zebranych odpadów komunalnych w tonach (Mg)
1	20 02 03 Inne odpady nieulegające biodegradacji	23,7600
2	15 01 02 Opakowania z tworzyw sztucznych	115,6400
3	20 02 01 Odpady ulegające biodegradacji	222,1000
4	17 03 80 Odpadowa papa	1,8400
5	20 01 23* Urządzenia zawierające freony	3,0280
6	20 03 07 Odpady wielkogabarytowe	113,1000
7	20 01 36 Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	2,6080
8	15 01 07 Opakowania ze szkła	138,7400
9	15 01 01 Opakowania z papieru i tektury	57,6800
10	20 01 35* Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki)	4,3660
11	20 01 01 Papier i tektura	4,1740
12	20 03 01 Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	1684,2640
13	15 01 06 Zmieszane odpady opakowaniowe	0,2200
14	20 01 34 Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 33	0,0230
15	20 01 39 Tworzywa sztuczne	19,4740

⁴³ Roczna analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Herby za rok 2020

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Tabela 27 Informacja o masie poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, odebranych w 2020 r. na terenie Gminy Herby⁴⁴

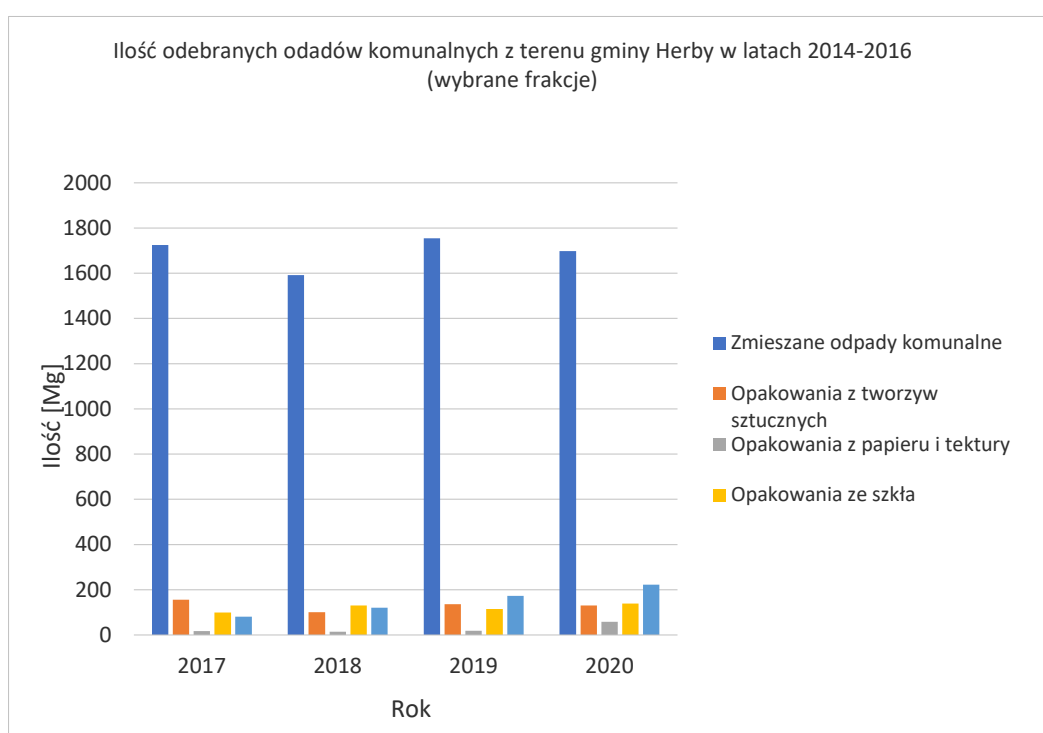
Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Sposób zagospodarowania odebranych odpadów komunalnych (proces)	Masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w tonach [Mg]	Nazwa instalacji, do której zostały przekazane odpady komunalne
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	R3	91,1400	BM Recykling
			130,9600	Zakład segregacji i kompostowni Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zabrze
20 01 01	Papier i tektura	R12	4,1740	MPGK Sp. z o.o. Zakład Mechaniczno-Biologicznego Przetwarzania Odpadów
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	R12	43,3200	Instalacja komunalna EKO REGION Sp. z o.o.
			3,7600	Instalacja do sortowania
			10,6000	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.

Sposób zagospodarowania odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji R3 i R12 oznacza, że odpady zostały poddane procesowi odzysku i unieszkodliwiania zgodnie z ustawą o odpadach.

⁴⁴ Roczna analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Herby za rok 2020

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Na zamieszczonym dalej wykresie przedstawiono porównanie ilości odebranych odpadów komunalnych z podziałem na wybrane frakcje (zmieszane odpady komunalne, opakowania z tworzyw sztucznych, opakowania z papieru i tektury, opakowania ze szkła, odpady ulegające biodegradacji) w latach 2017-2020. Na podstawie przedstawionych danych można stwierdzić, że w roku 2020 zmniejszyła się ilość odebranych zmieszanych odpadów komunalnych w stosunku do roku poprzedniego, a z roku na rok wzrasta także ilość odpadów zbieranych selektywnie, zwłaszcza papieru i tektury czy też odpadów biodegradowalnych. Ta pozytywna tendencja jest potwierdzeniem na to, że świadomość mieszkańców w zakresie konieczności dbania o środowisko jest coraz większa. Ma to niewątpliwie wpływ szeroko prowadzona edukacja społeczeństwa prowadzona przez Gminę.

Rysunek 11 Ilości odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy Herby w latach 2017-2020, z podziałem na wybrane frakcje
[źródło: opracowanie własne]

Składowiska odpadów na terenie gminy Herby

Na terenie gminy nie ma żadnych składowisk odpadów.

Odpady azbestowe

Dane ilościowe dotyczące wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Herby wg Bazy Azbestowej przedstawia poniższa tabela⁴⁵.

Tabela 28 Dane ilościowe dotyczące wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Herby

Wyroby zawierające azbest zinwentaryzowane [Mg]		
razem	os. fizyczne	os. prawne
304,99	266,46	38,52

Wg powyższych danych na terenie gminy Herby znajduje się jeszcze ok. 305 Mg wyrobów zawierających azbest pozostałych do unieszkodliwienia. W 2013 r. uchwałą Nr XXIII/221/13 Rady Gminy Herby z dnia 13 marca 2013 r. został przyjęty „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Herby na lata 2013-2032”. Podstawowym założeniem ww. Programu jest sukcesywna eliminacja wyrobów zawierających azbest z terenu gminy, co przełoży się na likwidację negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko.

Gmina Herby zgodnie z Uchwałą nr XXXII/305/14 Rady Gminy Herby z dnia 23 kwietnia 2014 r. w sprawie zatwierdzenia regulaminu udzielania właścicielom nieruchomości dofinansowania do poniesionych kosztów usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Herby, wspiera finansowo mieszkańców w działaniach związanych bezpiecznym usuwaniem wyrobów azbestowych. Łączna kwota udzielonego dofinansowania w latach 2018-2021 wynosi 54 333,90 zł, ilość usuniętego azbestu to ponad 32 Mg.⁴⁶

Odpady przemysłowe – do tej grupy odpadów zalicza się m.in. odpady rolnicze, medyczne, techniczne czy też biurowe wytworzone w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej lub rolniczej. Wytwórcy tych odpadów są odpowiedzialni za ich odpowiednie zagospodarowanie zgodnie z obowiązującymi przepisami.

⁴⁵ Baza Azbestowa: www.bazaazbestowa.gov.pl, wg stanu na 14.03.2022 r.

⁴⁶ Dane udostępnione przez Urząd Gminy Herby

Koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w Gminie Herby.

Tabela 29 Dane finansowe dotyczące funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w Gminie Herby w latach 2019-2020⁴⁷.

Koszty 2020	Odbiór i wywóz odpadów	Ważenie odpadów	Zakup pojemników na odpady	Obsługa admi- nistracyjna systemu	Materiały biu- rowe, usługi pocztowe, prenumerata prasy
1 720 704,39 zł	1 609 256,04 zł	25 397,04 zł	30 141,15 zł	53 380,90 zł	2 529,26 zł
Koszty 2019	Odbiór i wywóz odpadów	Ważenie odpadów	Zakup pojemników na odpady	Obsługa admi- nistracyjna systemu	Materiały biu- rowe, usługi pocztowe, prenumerata prasy
1 162 593,19 zł	1 057 039,86 zł	13 966,65 zł	20 966,58 zł	64 523,39 zł	6 096,71 zł

⁴⁷ Źródło: Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Herby za rok 2019 i 2020.

4.8.1. Analiza SWOT i kierunki działań w celu racjonalnej gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów

Obszar interwencyjny: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
- dobrze działający system gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie, - stale wzrasta procent odpadów zbieranych selektywnie, - stale wzrasta osiągany przez gminę poziom recyklingu i odzysku odpadów, - działający PSZOK na terenie gminy, - stale prowadzona jest edukacja społeczeństwa w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami, - szeroko prowadzona edukacja ekologiczna mieszkańców skutkuje zwiększaniem świadomości mieszkańców w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami	- nie wszyscy mieszkańcy są świadomi jak odpowiednio postępować z odpadami, w tym niebezpiecznymi, - wciąż obserwuje się wyrzucanie śmieci w miejscach do tego nieprzeznaczonych „dzikie wysypiska”, spalanie odpadów w domowych piecach)
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
- możliwość uzyskania dofinansowania na zadania związane z gospodarką odpadami, - zaostarzające się normy dla przemysłu dają szansę na poprawę stanu środowiska (zmniejszenie ilości odpadów przemysłowych) - wdrażanie nowych technologii zwiększających odzysk odpadów	- brak środków finansowych na realizację wszystkich wymaganych działań, - popularyzacja konsumpcyjnego stylu życia skutkuje zwiększaniem się ilości wytwarzanych odpadów w gospodarstwach domowych

Działania, które powinny być podejmowane w ramach prawidłowo prowadzonej gospodarki odpadami oraz zapobieganiu ich powstawaniu są następujące:

- minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów,
- wzrost recyklingu odpadów,
- sukcesywne zwiększanie udziału odpadów poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania poza składowaniem,
- wzrost efektywności systemu zbierania odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych, głównie z sektora małych i średnich przedsiębiorstw.
- edukacja ekologiczna wytwórców odpadów niebezpiecznych w zakresie zagrożeń wynikających z niekontrolowanego przedostawania się odpadów niebezpiecznych do środowiska,
- dalsza edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie segregacji odpadów komunalnych.

4.9. Obszar interwencji: zasoby przyrodnicze

Obszary leśne – dane liczbowe

Ogólna powierzchnia gruntów leśnych na terenie Gminy Herby w 2020 roku wynosiła 5 737,67 ha (co stanowi 65,34 % powierzchni gminy). Zdecydowaną większość lasów na terenie gminy stanowią lasy Państwowe będące, będące w zarządzie PGL LP Nadleśnictwo Koszęcin i PGL LP Nadleśnictwo Herby. Oba te nadleśnictwa prowadzą gospodarkę leśną na swoich terenach zgodnie z zatwierdzonymi Planami Urządzania Lasu, dla których opracowano także Programy Ochrony Przyrody.⁴⁸

Według Krajowego Programu Zwiększania Lesistości wskaźnik zalesienia w 2020 r. liczony jako stosunek powierzchni ogólnej do powierzchni gruntów leśnych powinien wynosić 30%, a po 2050 roku 33%. Gmina Herby spełnia zatem wymóg KPZL już na rok 2050.

Strukturę powierzchni leśnych w odniesieniu do form własności lasów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30 Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Herby w latach 2018-2020 wg form własności⁴⁹

Rok	Grunty leśne ogółem	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	Grunty leśne prywatne
	ha	ha	ha	ha
2020	5 737,67	5 505,34	5 446,22	231,33
2019	5 721,49	5 489,16	5 431,04	231,33
2018	5 728,19	5 495,86	5 431,17	231,33

Lasy na terenie Gminy Herby większości są to sztuczne monokultury sosnowe lub sosnowe z małą domieszką innych gatunków, głównie dębu, brzozy, modrzewia i świerka. Na niewielkich powierzchniach koło wsi Łębki występuje las zbliżony do naturalnego z udziałem cisa. Fragmenty lasu

⁴⁸ Dokumenty dostępne na stronach: <https://www.gov.pl/web/nadlesnictwo-koszecin/plan-urzedzenia-lasu> oraz <https://www.gov.pl/web/nadlesnictwo-herby/plan-urzedzenia-lasu>

⁴⁹ Bank Danych Lokalnych, GUS

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

w dolinie Liswarty to olszyny. Stan środowiska przyrodniczego ekosystemów leśnych można określić jako dobry. Zgodnie z Planami Urządzenia Lasu Nadleśnictw: Herby i Koszęcin zakłada się zwiększenie udziału drzewostanów wielogatunkowych, co będzie sprzyjać w ochronie lasów przed niekorzystnymi zmianami klimatu.

Formy ochrony przyrody

Na terenie Gminy Herby znajdują się następujące, wymienionej w poniższej tabeli formy ochrony przyrody.

Tabela 31 Formy ochrony przyrody położone na obszarze Gminy Herby⁵⁰

Lp.	KOD	FORMA OCHRONY PRZYRODY	NAZWA	DATA UTWORZENIA
1	PL.ZIPOP.1393.RP.1293	rezerwat przyrody	Cisy nad Liswartą	1957-07-02
2	PL.ZIPOP.1393.RP.1294	rezerwat przyrody	Cisy w Łębkach	1957-06-22
3	PL.ZIPOP.1393.PK.139	park krajobrazowy	Park Krajobrazowy Lasy nad Górną Liswartą	1998-12-21
4	PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH240027.H	obszar natura 2000	Łęgi w lasach nad Liswartą	2011-03-01
5	PL.ZIPOP.1393.PP.2407042.1057	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	2008-04-25
6	PL.ZIPOP.1393.PP.2407042.1058	pomnik przyrody	Diabelski Kamień	1957-06-27
7	PL.ZIPOP.1393.PP.2407042.1060	pomnik przyrody	Nie nadano nazwy w akcie prawnym	1994-12-30
8	PL.ZIPOP.1393.UE.2407042.6	użytek ekologiczny	Bagienko w Pietrzakach	2002-03-23

⁵⁰ RDOŚ w Katowicach

- **Park Krajobrazowy „Lasy nad Górną Liswartą”⁵¹**

Park został ustanowiony Rozporządzeniem nr 28/98 Wojewody Częstochowskiego z dnia 21.12.1998 r. Obecnie obowiązuje Rozporządzenie Nr 55/08 Wojewody Śląskiego z dnia 25 sierpnia 2008 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” (Dz. Urz. Woj. Śląskiego nr 163 poz. 3071 z dnia 2 września 2008r.), zgodnie z którym cały obszar Gminy Herby znajduje się w obrębie Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”.

Park położony jest na terenie czterech Nadleśnictw: Herby, Lubliniec, Koszęcin i Kłobuck. Grunty Nadleśnictwa Herby stanowią ok. 1/3 powierzchni Parku wraz z jego otuliną. Park obejmuje zwarty kompleks leśny położony na zachód od Częstochowy, na zachodnim skraju Wyżyny Śląsko-Krakowskiej.

Obszar Parku stanowi nieckę, środkiem, której płynie szeroką na kilkaset metrów doliną rzeka Liswarta w otoczeniu lasów, łąk oraz zabudowań wsi.

Charakteryzuje się bogatą siecią cieków i zbiorników wodnych oraz urozmaiconą rzeźbą. W budowie geologicznej zaznaczają się warstwy triasowe, jurajskie i kredowe.

Wśród lasów Parku przeważają bory mieszane świeże oraz wilgotne, w drzewostanie dominuje sosna zwyczajna. Wzdłuż cieków rosną bogate lasy łąkowe z cennym zbiorowiskiem podgórskiego łągu jesionowego *Carici remotae-Fraxinetum*. Cennymi zespołami leśnymi są także spotykane w południowej części Parku grądy niskie z udziałem jesionu i olszy oraz świetlista dąbrowa subkontynentalna *Potentillo albae-Quercetum petraeae* ze stanowiskami roślin ciepłolubnych.

Wśród zbiorowisk roślinności nieleśnej w Parku na uwagę zasługują wrzosowiska, wilgotne łąki oraz zespoły roślinności wodno-torfowiskowej.

Ważnym elementem krajobrazu doliny Liswarty są liczne stawy hodowlane. Rozwijają się na nich zbiorowiska wodne z udziałem rzadkich gatunków roślin - grążela żółtego *Nuphar lutea*, grzybieni białych *Nymphaea alba*, salwinii pływającej *Salvinia natans* oraz roślinność szuwarowa. Największą osobliwością jest stanowisko różanecznika katawbijskiego *Rhododendron catawbiense* w gminie Kochanowice objęte ochroną w formie pomnika przyrody.

Dużą grupę gatunków rzadkich stanowią rośliny górskie: wroniec widlasty *Huperzia selago*, ciemniżyca zielona *Veratrum lobelianum*, liczydło górskie *Streptopus amplexifolius*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum*.

⁵¹ Program ochrony przyrody dla planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Herby na okres gospodarczy od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2026 r., Kraków 2016 r.

Spośród innych gatunków rzadkich na uwagę zasługują: wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*, lilia złotogłów *Lilium martagon*, mieczyk dachówkowaty *Gladiolus imbricatus*, storczyk męski *Orchis mascula*, kukułka Fuchsa *Dactylorhiza fuchsii* szerokolistna *D. majalis*, rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, podkolan zielonawy *Platanthera chlorantha* i podkolan biały *Platanthera bifolia*.

Najcenniejszym elementem fauny Parku są ptaki, znajdujące tu dogodne warunki gniazdowania.

W granicach Parku znajdują się cztery rezerваты przyrody: leśno-florystyczne: „Cisy nad Liswartą”, „Cisy w Łebkach” w gm. Herby oraz leśne: „Rajchowa Góra” w gm. Boronów i „Łęg nad Młynówką” w gm. Ciasna. Znajdują się tu również użytki ekologiczne:

„Bagno w Jeziorze”,

„Jeziorko”, „Bagienko w Pietrzakach” oraz „Brzoza”.

Spośród kilkudziesięciu pomników przyrody warto wymienić głaz narzutowy w Olszynie i okazałe dęby szypułkowe w Boronowie.

Do najcenniejszych zabytków architektury na terenie Parku należą: drewniane kościoły w Boronowie i Cieszowej, murowany klasycystyczny kościół w Kochanowicach, zespoły pałacowe w Ciasnej, Kochanowicach.

Zwiedzać Park można poruszając się po 4 ścieżkach dydaktycznych:

- „Na brzozę,

- „Kierzkowskie bagna”,

- „Pająk”,

- „Cisy nad Liswartą”

lub szlakach turystycznych: niebieskim „im. J. Lompy” i żółtym - „Pomników przyrody”.

Na terenie parku wyznaczono dwa korytarze ekologiczne łączące go z zewnętrznym układem przyrodniczym:

- korytarz dolinowy rzeki Liswarty,

- korytarz dolinowo-leśny Potoku Jeżowskiego („południowo-zachodni”).

Obszar parku krajobrazowego stanowi przejście kompleksami leśnymi pomiędzy Borami Stobrawskimi a Jurą Krakowską – Częstochowską.

- **Rezerwat „Cisy nad Liswartą”⁵²** - Rezerwat przyrody został utworzony w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego stanowiska cisa pospolitego, wiek niektórych osobników sięga 200 lat. W trakcie ostatniej inwentaryzacji prowadzonej

⁵² Program ochrony przyrody dla planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Herby na okres gospodarczy od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2026 r., Kraków 2016 r.

w latach 2005-2009 stwierdzono występowanie 466 żywych i martwych cisów o wysokości powyżej 0,5 metra, w tym 425 drzew i 41 krzewów.

- **Rezerwat „Cisy w Łębkach”⁵³** - Rezerwat przyrody został utworzony w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego stanowiska cisa pospolitego. Dla rezerwatu w starych granicach sporządzony jest Plan ochrony rezerwatu.

Obszar rezerwatu jest wyraźnie urozmaicony dzięki ulegającym erozji terasom nadzalewowym rzeki, wznoszącymi się 2-5 metrów ponad poziom koryta. Wzdłuż tak głęboko wyciętego koryta płynącej przez rezerwat rzeczki Łębki występują piaski i żwiry rzeczne.

Florę ocenia się na ponad 180 gatunków, w tym 4 chronione i rzadkie: widłak, wawrynek wilczełyko, liczydło górskie, ciemniźnica zielona.

Główny przedmiot ochrony – cis pospolity występuje w rezerwacie w postaci tylko 8 okazów w wieku 60-180 lat. Cisy rosną wśród drzewostanu składającego się z olszy, świerka, sosny, brzozy w wieku do 100 lat.

- **Pomnik przyrody nieożywionej** – głaz narzutowy z granitu czerwonego. Ustanowiony decyzją WRN w Katowicach nr LO 136/18/57 z dnia 27.06.1957 r. Głaz znajduje się we wsi Olszyna na ul. Jałowcowej.
- **Pomniki przyrody ożywionej:**
 - lipa drobnolistna w Pietrzakach – pomnik ustanowiony Rozporządzeniem Wojewody Częstochowskiego nr 4/96 z dnia 06.02.1996 r.
 - lipa drobnolistna w Hadrze – pomnik ustanowiony Uchwałą nr XIII/171/08 Rady Gminy Herby z dnia 19 lutego 2008 r.
- **Obszar Natura 2000 – „Łęgi w lasach nad Liswartą”⁵⁴**

Na terenie gminy znajduje się obszar objęty ochroną w formie Natura 2000 PLH240027 pn. Łęgi w lasach nad Liswartą - są one częścią Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” i stanowią rozległy kompleks leśny, przez którego środek przepływa rzeka Liswarta. Jej dolina została w znacznej części wylesiona, jednak siedliska łęgowe zachowały się w wielu miejscach kompleksu leśnego, wzdłuż leśnych potoków, wśród których znajdują się także cieki o sporych rozmiarach, jak na

⁵³ Program ochrony przyrody dla planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Herby na okres gospodarczy od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2026 r., Kraków 2016 r.

⁵⁴ Program ochrony przyrody dla plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Herby na okres gospodarczy od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2026 r., Kraków 2016 r.

przykład potok Jeżowski. W lasach nad Liswartą utworzone zostały dotychczas trzy rezerваты przyrody i wszystkie chronią najlepiej zachowane w regionie fragmenty siedlisk łągowych. W rezerwach „Cisy nad Liswartą” i „Cisy w Łebkach” (obydwa położone w Nadleśnictwie Herby) przedmiotem ochrony jest łąg olszowy Fraxino-Alnetum, a w „Łęgu nad Młynówką” (położony w N-ctwie Lubliniec) podgórski łąg jesionowy Carici remotae-Fraxinetum. Łączna powierzchnia tych trzech rezerwatów wynosi 234,6 hektarów. Wszystkie trzy rezerваты stanowią przestrzennie oddzielone części obszaru.

- **Użytek ekologiczny - „Bagienko w Pietrzakach”⁵⁵**

Użytek znajduje się w naturalnym, okresowo zalewanym obniżeniu terenu z torfowiskiem niskim z dobrze wykształconymi płatami roślinności bagiennej i torfowiskowej. Występują tu m.in. bagno zwyczajne, borówka bagienna i welnianka wąskolistna. Celem jego ochrony jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin.

Użytek znajduje się w zasięgu Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”. Zagrożeniem jest ruch turystyczny.

Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny⁵⁶ to obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Korytarze ekologiczne są ważnym elementem sieci Natura 2000, gdyż umożliwiają przemieszczanie się organizmów między siedliskami. Na skutek działalności człowieka niegdyś rozległe siedliska zwierząt i roślin zostały rozdrobnione i często odizolowane od siebie. Korytarze ekologiczne są to liniowe pasy lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami umożliwiające zwierzętom przemieszczanie się oraz dające schronienie i dostęp do pożywienia. Istnienie tych terenów warunkuje prawidłowy rozwój gatunku, umożliwia znalezienie terytorium, ułatwia ucieczkę przed drapieżnikami. Szerokość korytarzy ekologicznych uzależniona jest od gatunku dla którego został wyznaczony, zasadniczo im większy gatunek tym szerszy korytarz. W zależności od gatunku, dla którego został stworzony korytarz powinien zapewniać jedną z potrzeb przemieszczania się zwierząt:

- przemieszczanie się w ramach dobowej aktywności np. w celu szukania pożywienia,
- migracje sezonowe następujące cyklicznie w raz ze zmianami pór roku,
- rozproszenie się (dyspersję) młodych osobników,

⁵⁵ Program ochrony przyrody dla plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Herby na okres gospodarczy od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2026 r., Kraków 2016 r.

⁵⁶ Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, <http://natura2000.fwie.pl/index.php/korytarz-ekologiczny>

- przemieszczanie się w odpowiedzi na niekorzystne zmiany w siedlisku np. zmiany klimatyczne,
- przemieszczanie się w ramach mieszania się populacji np. w czasie godów.

[źródło: portal mapy cyfrowej: mapa.korytarze.pl]

- „Szerokie Bagna” o pow. 80 ha położony na granicy gmin Herby i Wręczyca Wielka (oddz. 115, 116, 138, 139 i przyległe łąki). Rejon biocenoz błotno-wodnych i siedlisk ptaków;
- „Kieszkowskie Bagno” o pow. około 90 ha położone na północ od miejscowości Mochała w Leśnictwie Chwostek (oddział 72 i 90) tereny biocenoz błotno-wodnych i siedlisk ptaków;
- „Dąbrowy w Herbach” o pow. około 70 ha. Teren położony na północ od Herb Nowych w Leśnictwie Herby (oddz. 159, 185, 186, 187) rejon występowania rzadkiego zbiorowiska leśnego z dominacją dębów;
- „Stawy i bagna między Hadrą i Boronowem” - zajmują ogółem pow. 170 ha na terenach obydwu gmin. Są to obszary siedlisk błotno-wodnych.

Tereny zieleni urządzonej

Zgodnie z definicją zawartą w *Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1098, ze zm.) tereny zieleni są to tereny urządzone wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, pełniące funkcje publiczne, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe cmentarze, zieleń towarzysząca drogom na terenie zabudowy, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom, dworcom kolejowym oraz obiektom przemysłowym. Strukturę zieleni urządzonej na terenie gminy Herby tworzą m.in. kościoły i cmentarze, otoczenia obiektów sportowych i rekreacyjnych, ogródki działkowe.

Łowiectwo

Na terenie gminy Herby działa osiem kół łowieckich. Są to⁵⁷:

1. Koło Łowieckie „Lis” Lisów,
2. Koło Łowieckie „Dąbrowa” Koszęcin,
3. Koło Łowieckie „Knieja” w Nowinach,
4. Koło Łowieckie „Ryś” Bielsko-Biała,
5. Koło Łowieckie „Sokół” Lubliniec,
6. Koło Łowieckie „Uroczysko” w Herbach.

Każde z kół łowieckich corocznie przygotowuje plany łowieckie, obejmujące pozyskanie zwierzyny łownej wraz ze stanem jej populacji na podstawie corocznej inwentaryzacji.

Wędkarstwo

Na terenie gminy Herby działa koło wędkarskie PZW nr 71 - Lisów należące do PZW Częstochowa oraz Towarzystwo Wędkarskie Olszynka – prowadzą one odłowy kontrolne, rejestrują amatorskie połowy oraz prowadzą zarybienia. Dodatkowo prowadzą działania w kierunku ochrony łowisk przed kłusownikami.

4.9.1. Analiza SWOT i kierunki działań w celu ochrony zasobów przyrodniczych

⁵⁷ Dane udostępnione przez Urząd Gminy Herby

Obszar interwencyjny: ZASOBY PRZYRODNICZE	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
- duża lesistość gminy, - istniejące liczne formy ochrony przyrody, - liczne miejsca do odpoczynku i rekreacji, - zidentyfikowana chroniona fauna i flora gminy, - obecność licznych gatunków roślin i zwierząt cennych przyrodniczo	- obszary zielone narażone są na szkodliwe działanie przemysłu, - niedbałość niektórych mieszkańców o chronione obszary, akty wandalizmu, „dzikie wysypiska
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
- rozwój turystyki pieszej i rowerowej, - rozwój agroturystyki, - rozwój zaplecza dla rekreacji i turystyki, - powołanie nowych form ochrony przyrody, - rozwój turystyki i funkcji kulturalnych opartych o dziedzictwo historyczne, kulturowe i przyrodnicze gminy, - wzrastająca świadomość społeczeństwa	- niewystarczająca ilość środków finansowych na realizację wszystkich zamierzonych działań, - nasilająca się presja turystyki na środowisko, - uszkodzenie drzewostanu na skutek zanieczyszczeń przemysłowych, - Zmiany klimatu, jako jeden z czynników mogących prowadzić do obniżenia różnorodności biologicznej

Działania przewidziane do realizacji w ramach ochrony zasobów przyrodniczych są następujące:

- utrzymanie istniejących terenów cennych przyrodniczo,
- zalesianie i zadrzewianie nowych terenów, w tym gruntów nieprzydatnych lub nieefektywnych dla gospodarki rolnej (grunty niskich klas bonitacyjnych),

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

- tworzenie zazielenionych ciągów pieszych i ścieżek rowerowych,
- urządzenie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień,
- ustanawianie nowych form ochrony przyrody,
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony przyrody, w tym edukacja dzieci i młodzieży,
- uwzględnianie ochrony przyrody, krajobrazu i terenów zieleni, a w szczególności spójności systemu obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych w zagospodarowaniu przestrzennym,
- ochrona bioróżnorodności na obszarach użytkowanych gospodarczo, w szczególności leśnych i rolniczych oraz w dolinach rzek,
- pozyskiwanie środków finansowych na ochronę przyrody z funduszy krajowych i unijnych.

4.10. Obszar interwencji: zagrożenia poważnymi awariami

Zgodnie z *Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1973, ze zm.)* poważna awaria to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadząca do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Jeżeli taka awaria wystąpi w zakładzie to mówimy o poważnej awarii przemysłowej.

Zakładem stwarzającym zagrożenie awarią przemysłową jest każdy zakład, na którego terenie znajdują się substancje niebezpieczne, mogące spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi albo środowiska. Ze względu na rodzaj i ilość substancji niebezpiecznych zakłady dzielimy na:

- zakłady o zwiększonym ryzyku – zakłady, na których terenie znajdują się mniej niebezpieczne substancje lub ich ilość jest mniejsza (ZZR)
- zakłady o dużym ryzyku (ZDR).

Szczegółowe kryteria kwalifikacji zakładów pod względem zagrożenia wystąpienia awarii przemysłowej określa *Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. 2016 poz. 138)*

Na terenie Gminy Herby aktualnie nie zlokalizowano zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. W ostatnich latach nie zanotowano także na terenie gminy żadnych awarii ani też zdarzeń o znamionach poważnej awarii. Mimo, iż na obszarze gminy Herby nie występują ZZR oraz ZDR, jednakże przez jej obszar lub w pobliżu przebiegają trakty komunikacyjne, po których transportowane są substancje niebezpieczne. Może to generować zagrożenia wystąpienia poważnej awarii.

4.10.1. Analiza SWOT i kierunki działań w celu zapobieganie poważnym awariom

Obszar interwencyjny: ZAPOBIEGANIE POWAŻNYM AWARIOM	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
- na terenie gminy nie występują ZZR ani ZDR, - w ostatnich latach nie występowały zdarzenia o charakterze poważnej awarii, - prowadzone są akcje szkoleniowe na temat jak postępować w przypadku wystąpienia zagrożenia, - na terenie gminy działają OSP	- poważne awarie często mają charakter niespodziewany i nagły, trudny do przewidzenia
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
- możliwość uzyskania dofinansowania na poprawę bezpieczeństwa gminy (np. na zakup sprzętu ratowniczego), - zaostrzające się normy dla przemysłu dają szansę na poprawę stanu środowiska, - wzmocnienie współpracy jednostek odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ludzi i środowiska	- występujące trakty komunikacyjne, po których transportowane są substancje niebezpieczne, - rozwijająca się sieć komunikacyjna, duży ruch transportowy, - niewłaściwie przygotowana sieć dróg na wypadek awarii podczas przewożenia materiałów niebezpiecznych oraz brak miejsc postoju dla samochodów przewożących materiały niebezpieczne

y

s

Działania, które powinny być podejmowane w celu ochrony przed zagrożeniami ze strony poważnej awarii mogą być następujące:

- dysponowanie sprawnym systemem zapobiegawczo – interwencyjno-ratunkowym na wypadek wystąpienia poważnej awarii lub klęski żywiołowej,

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

- zwiększenie świadomości społecznej w zakresie zapobiegania awariom i klęskom naturalnym i postępowania w przypadku ich wystąpienia.

4.11. Obszar interwencji: edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna na terenie Gminy Herby jest ukierunkowana na zwiększenie wśród społeczeństwa wiedzy na temat ochrony posiadanych zasobów przyrodniczych gminy. Podniesienie stanu świadomości społeczeństwa, zwłaszcza dzieci i młodzieży w zakresie ekologii, ochrony środowiska i promocji zdrowia może być realizowana m.in. poprzez

- cykle edukacyjne,
- warsztaty ekologiczne,
- warsztaty techniczne,
- organizowanie wycieczek terenowych.

W 2013 r. gminom powierzono ważne zadanie jakim była organizacja systemu gospodarki odpadami wg nowych zasad. Ważnym elementem była i jest nadal edukacja mieszkańców w zakresie właściwego postępowania z odpadami – gmina Herby organizuje m.in. takie akcje jak „Sprzątanie Świata” czy też konkursy ekologiczne.

Zobowiązania do prowadzenia edukacji ekologicznej w szkołach określa ustawa *Prawo ochrony środowiska*. Ustanawia ona obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Obowiązek popularyzacji ochrony środowiska adresowany jest również do wszystkich środków masowego przekazu.

Tematyka ekologiczna stanowi istotny element edukacji, a jej właściwa realizacja zależy od zaangażowania nauczycieli oraz ich znajomości problemów z zakresu ochrony środowiska.

Gmina Herby powinna nadal współpracować z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania, a także opracowywać i wydawać materiały informacyjne na temat miejsc i rejonów w gminie o najlepiej zachowanych walorach przyrodniczych i krajobrazowych w celu ich popularyzacji wśród miłośników przyrody. Czynnikiem, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem. W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania w zakresie edukacji ekologicznej powinny być realizowane w każdej działce gospodarki środowiskowej.

Dobrym przykładem jest w tym obszarze współpraca Nadleśnictwa Koszęcin i Nadleśnictwa Herby z placówkami oświatowymi z terenów Gminy Herby. Nadleśnictwa prowadzą edukację leśną

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

społeczeństwa, uczestniczą w akcjach ekologicznych i edukacyjnych o zasięgu ogólnokrajowym np. sadzenie lasu, sprzątanie obszarów leśnych oraz realizowanych we współpracy z LOP i strażą pożarną.

W kontekście edukacji ekologicznej należy wspomnieć, że w miejscowości Kalina, w samym centrum Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” znajduje się Ośrodek Edukacyjny Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Działalność tego ośrodka obejmuje m.in. propagowanie szeroko pojętej ekologii, a w szczególności upowszechnianie wiedzy na temat parków krajobrazowych oraz zapoznanie mieszkańców i turystów.

4.11.1. Analiza SWOT i kierunki działań w celu rozwoju edukacji ekologicznej społeczeństwa Gminy Herby

Obszar interwencyjny: EDUKACJA EKOLOGICZNA	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
- realizacja edukacji ekologicznej przez gminę, powiat i inne jednostki w postaci organizacji licznych akcji i wydarzeń, - udział społeczeństwa w aktywnych działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, - wzrost roli i znaczenia edukacji ekologicznej w różnych obszarach życia społeczno – gospodarczego, - współpraca między placówkami przy organizacji wydarzeń o tematyce ekologicznej, - propagowanie aktywnej i proekologicznej turystyki	- niewystarczająca ilość środków finansowych w stosunku do potrzeb, - wciąż nie wszyscy mieszkańcy są świadomi podstawowych postaw ekologicznych (wyrzucanie śmieci w miejscach do tego nieprzeznaczonych, palenie śmieci w piecach itp.), - trudności w odnalezieniu właściwej formy przekazu informacji w stosunku do różnych grup odbiorców
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
- systematyczne podnoszenie kompetencji z zakresu edukacji ekologicznej nauczycieli, - coraz lepsze techniki przekazu i formy dotarcia z informacją (internet, telewizja), - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców jest szansą na utrzymanie czystego stanu środowiska, - możliwość uzyskania dofinansowania do projektów związanych z edukacją społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody	- konsumpcyjny styl życia i utrwalające się negatywne nawyki np. dzikie wysypiska, spalanie odpadów, - nadmiar informacji w mediach powoduje często brak zainteresowania sprawami środowiska ze strony mieszkańców, - niestabilność finansowa działań edukacyjnych

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Działania, które powinny być podejmowane w celu rozwoju edukacji ekologicznej i zwiększenia świadomości mieszkańców gminy w zakresie konieczności ochrony środowiska są następujące:

- realizacja programów edukacji ekologicznej w szkołach,
- tworzenie ośrodków edukacji ekologicznej,
- promocja i pomoc w tworzeniu gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych,
- opracowanie projektów ścieżek ekologicznych i tras turystycznych,
- organizowanie konkursów promujących racjonalne korzystanie ze środowiska,
- promowanie walorów krajobrazowo-przyrodniczych gminy,
- włączanie do działań organizacje pozarządowe i lokalne przedsiębiorstwa.

4.12 Adaptacja do zmian klimatu i nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Skutki zmieniającego się klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach, pogłębiają się. Stanowią tym samym zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski. Konieczne jest zatem podjęcie działań na rzecz dostosowania się (adaptacji) do prognozowanych skutków zmian klimatu, które powinny być realizowane jednocześnie z działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych (mitygacja). W odpowiedzi na tę potrzebę w 2013 r. w Ministerstwie Środowiska powstał dokument pn. „**Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030**” (SPA2020).

Głównym celem SPA2020 jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu. Dokument stanowi bazę dla działań podejmowanych w Polsce w celu zmniejszania podatności gospodarki i zidentyfikowanych obszarów na skutki zmian klimatu.

W dokumencie tym zawarto cele i kierunki działań w procesie adaptacji do zmian klimatu:

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska

Kierunek działań 1.1- dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu

Kierunek działań 1.2- adaptacja strefy przybrzeżnej do zmian klimatu

Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu

Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu

Kierunek działań 1.5 – adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie

Kierunek działań 1.6 – zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich

Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami

Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu

Kierunek działań 3.1 - wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu

Kierunek działań 3.2 –zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu

Kierunek działań 4.1 – monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie)

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Kierunek działań 5.1- promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Kierunek działań 5.2 – budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu

Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.⁵⁸

Wśród kluczowych działań o charakterze horyzontalnym, które powinny być realizowane we należy wymienić:

- edukacja w zakresie zmian klimatu i ograniczenia ich skutków,
- monitoring zmian wrażliwości gospodarki i społeczeństwa oraz (w dalszej perspektywie) postępu we wdrażaniu regionalnych i lokalnych strategii / planów adaptacyjnych,
- planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji,
- adaptacja do zmian klimatu w miastach, w tym przygotowanie i wdrażanie zintegrowanych strategii / planów adaptacyjnych,
- rozwój usług zdrowotnych ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości mieszkańców na występowanie fal upałów,
- ograniczenie skutków zagrożeń w rolnictwie, lasach i ekosystemach wynikających z pojawiania się inwazyjnych gatunków i chorób, a także uwzględnienie przystosowania gatunkowego lasów do oczekiwanego wzrostu temperatury w procesie zalesień,
- promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych, wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych,

⁵⁸ Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

- uwzględnienie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej (climate proofing).

5. Realizacje przedsięwzięć w ramach dotychczas obowiązującego programu ochrony środowiska

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
Ochrona powietrza atmosferycznego		
Likwacja niskiej emisji 2015 r. - Wykonanie termomodernizacji budynków wielorodzinnych (z budżetu gminy) zgodnie z <i>Regulaminem dofinansowania w formie dotacji zadań z zakresu termomodernizacji budynków wielorodzinnych położonych na terenie Gminy Herby</i>: - Wspólnota Mieszkaniowa Lisów ul. Witosa 3, - Wspólnota Mieszkaniowa Lisów ul. Witosa 5, - Wspólnota Mieszkaniowa Lisów ul. Witosa 6, - Wspólnota Mieszkaniowa Lisów ul. Budowlanych 9, - Wspólnota Mieszkaniowa Herby ul. Leśna 19, - Wspólnota Mieszkaniowa Herby ul. Lubliniecka 2. - Wykonanie termomodernizacji Szkoły Podstawowej w Lisowie - Zabudowa ogniw fotowoltaicznych do zasilania w energię elektryczną na następujących obiektach infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej: - oczyszczalnia ścieków w Herbach, - ujęcie wody w Lisowie, - stacja uzdatniania wody. • Zabudowa ogniw fotowoltaicznych do zasilania w energię elektryczną na budynku ZPO w Hadrze	Gmina Herby	Ograniczenie niskiej emisji, poprawa stanu środowiska naturalnego oraz obniżenie zapotrzebowania na energię cieplną co skutkuje obniżeniem emisji zanieczyszczeń

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
2016 r. • Wykonanie termomodernizacji budynków wielorodzinnych (z budżetu gminy) zgodnie z <i>Regulaminem dofinansowania w formie dotacji zadań z zakresu termomodernizacji budynków wielorodzinnych położonych na terenie Gminy Herby</i>: - Wspólnota Mieszkaniowa Herby ul. Lubliniecka 44, - Wspólnota Mieszkaniowa Herby ul. Lubliniecka 48. • Wykonanie termomodernizacji budynku komunalnego (mieszkalnego) zlokalizowanego w Hadrze przy ul. Koszęcińskiej 9a. - Zabudowa ogniw fotowoltaicznych do zasilania w energię elektryczną na następujących obiektach infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej: - oczyszczalnia ścieków w Lisowie - ujęcie wody w Herbach - Zabudowa ogniw fotowoltaicznych do zasilania Pływalni w Herbach. 2017 r. - <i>Modernizacja kotłowni w budynku komunalnym przy ul. Lublinieckiej</i> - Zakup i montaż kotła dla Krytej Pływalni w Herbach 2016 – 2018 - Zabudowa ogniw fotowoltaicznych w 89 gospodarstwach domowych. 2018 r. - Realizacja Programu Ograniczania Niskiej Emisji.		

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
Zrealizowany efekt rzeczowy: - modernizacja 51 źródeł ciepła, - montaż 3 kolektorów słonecznych, - montaż 6 instalacji fotowoltaicznych. - Zakup i montaż kotła dla budynku komunalnego przy ul. Powstańców Śl. – Ośrodek Zdrowia 2019 - 2020 - Realizacja Programu Ograniczania Niskiej Emisji. Zrealizowany efekt rzeczowy: - modernizacja 67 źródeł ciepła, - montaż 25 instalacji fotowoltaicznych. 2020 r. - Realizacja Programu Ograniczania Niskiej Emisji. Zrealizowany efekt rzeczowy: - modernizacja 70 źródeł ciepła - Termomodernizacja budynku LKS Hadra 2021 r. - Zabudowa ogniw fotowoltaicznych w 96 gospodarstwach domowych.		
Budowa, przebudowa, modernizacja i remonty - infrastruktura drogowa 2015 - 2021	Zarządcy dróg	Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń z transportu i ograniczanie niskiej emisji

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
- wykonywanie nawierzchni dróg, - wykonywanie ścieżek pieszo-rowerowych, - wdrażanie stref ruchu pieszego, - wykonywanie remontów nawierzchni dróg, - realizacja budów dróg wraz z kanalizacją deszczową, - usprawnienia i regulacji płynności ruchu drogowego, - instalowanie sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniach, - propagowanie wśród mieszkańców korzystania z komunikacji zbiorowej, - realizacja zadania w trybie ciągłym		
<i>Budowa zintegrowanych węzłów przesiadkowych</i> 2017-2020 - Budowa zintegrowanych węzłów przesiadkowych wraz z budową dróg rowerowych na terenie gmin powiatu lublinieckiego – Gmina Herby	Gmina Herby Starostwo Powiatowe w Lublińcu	Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń z transportu i ograni- czanie niskiej emisji
<i>Opracowanie dokumentacji z zakresu ochrony powietrza</i> 2016 r. - Opracowano i przyjęto uchwałą „Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Herby”	Gmina Herby	Opracowanie i wdrożenie doku- mentów związanych z ochroną powietrza
<i>Monitoring i informowanie o stanie jakości powietrza atmosferycznego</i> 2016 – 2021 - realizacja zadania w trybie ciągłym	Starostwo Powiatowe w Lublińcu Gmina Herby GIOŚ - RW	Bieżące informowa- nie mieszkańców o stanie jakości powie- trza

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
<i>Przeprowadzane kontrole w zakresie ochrony powietrza</i> <i>2020 r. – jedna kontrola WIOŚ</i> <i>2021 r. – jedna kontrola WIOŚ</i>	WIOŚ	Monitoring ochrony środowiska

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
Ochrona przed hałasem		
<i>Przebudowa, modernizacja - poprawa stanu technicznego dróg.</i> - zadanie jest realizowane w trybie ciągłym	Zarządcy dróg	Ograniczenie negatywnego oddziaływania hałasu
Uwzględnienie zapisów dotyczących poprawy klimatu akustycznego (ograniczenie prędkości pojazdów, utworzenie strefy ruchu uspokojonego, budowa ekranów akustycznych, w miejscach w których jest to możliwe) w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Herby - zadanie jest realizowane na bieżąco	Gmina	Ograniczenie negatywnego oddziaływania hałasu
<i>Przeprowadzane kontrole w zakresie ochrony przed hałasem</i> <i>2017 r. – jedna kontrola WIOŚ</i>	WIOŚ	Monitoring ochrony środowiska

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
2021 r. – jedna kontrola WIOŚ		

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
Pola elektromagnetyczne		
<i>Uwzględnienie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Herby zapisów w zakresie pól elektromagnetycznych</i> - zadanie jest realizowane na bieżąco	Gmina	Ograniczenie negatywnego oddziaływania pól elektromagnetycznych
<i>Monitoring pól elektromagnetycznych</i> <i>2017 r. – pomiar w Herbach, ul. Lubliniecka</i> <i>2020 r. – pomiar w Herbach, ul. Lubliniecka</i>	GIOŚ RWMŚ	Monitoring ochrony środowiska

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa		
Sieć wodociągowa 2015 r. - modernizacja sieci wodociągowej w miejscowości Lisów pomiędzy ul. Lompy i ul. Ligonía, - przebudowa przyłącza wodociągowego w Hadrze ul. Koszęcińska 2016 r. - rozbudowa wodociągu w Lisowie ul. Sosnowa, - wykonanie remontu sieci wodociągowej w Lisowie przy ul. Koszęcińskiej 2018 r. - wymiana docinka sieci wodociągowej DN 160 w Herbach przy ul. Dworcowej 2019 r. - rozbudowa sieci wodociągowej w m. Hadra ul. Polna 2020 r. - wykonanie zastępczego otworu studziennego nr 6A w Herbach 2021 r. - budowa sieci wodociągowej w Lisowie ul. Sosnowa	Gmina Herby	Poprawa stanu go- spodarki wodno-ściekowej na terenie gminy

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
Sieć kanalizacyjna, sanitarna i deszczowa 2015 r. - przebudowa kanalizacji sanitarnej w Lisowie ul. Witosa 5, - przebudowa kanalizacji sanitarnej w Lisowie ul. Koszęcińska, - budowa kanalizacji sanitarnej w Olszynie ul. Stawowa, - zabudowa przydomowych przepompowni ścieków w Herbach ul. Krótka 21 i 23, - przebudowa kanalizacji sanitarnej w Hadrze ul. Koszęcińska 2016 r. - budowa kanalizacji deszczowej i chodnika w Taninie przy ul. Leśnej, - wykonanie kanalizacji deszczowej przy ul. Kwiatowej w Lisowie, - wykonanie kanalizacji deszczowej przy ul. Krętej w Lisowie, - wykonanie kanalizacji deszczowej w Lisowie ul. Paprotna, - rozbudowa kanalizacji deszczowej w Lisowie ul. Sosnowa, - wykonanie kanalizacji deszczowej w Olszynie ul. Stawowa i Krótka, - remont kanalizacji deszczowej w Lisowie przy ul. Budowlanych, - remont kanalizacji deszczowej w Herbach ul. Nowa, - rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Gminie — odcinek Chwostek — Otrzęsie, - rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Lisowie ul. Sosnowa, - zabudowa przydomowych przepompowni ścieków w Głębach 2017 r. - zabudowa przydomowych przepompowni ścieków w Pustkowie i Głębach, - zabudowa przydomowych przepompowni ścieków w Kolonii Lisów i Niwach, - wykonanie kanalizacji sanitarnej w Herbach przy ul. Dworcowej, - budowa kanalizacji deszczowej w Olszynie ul. Akacyjowa i Północna, - remont kanalizacji sanitarnej w Herbach ul. Lubliniecka 72,	Gmina Herby	Poprawa stanu gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
- remont kanalizacji deszczowej w Hadrze przy ul. Szkolnej, - remont odcinka kanalizacji sanitarnej w ul. Kościuszki w Herbach 2019 r. - budowa kanalizacji deszczowej i chodnika ul. Fabryczna, - remont kanalizacji deszczowej w Lisowie ul. Szkolna, - budowa przyłącza kanalizacji sanitarnej przy ul. Sportowej w Herbach 2021 r. - budowa sieci kanalizacji sanitarnej Lisów ul. Sosnowa, - wymiana uszkodzonego odcinka kanalizacji sanitarnej ul. Krótka w Herbach		
<i>Ochrona zasobów wodnych, przeciwdziałanie powodzi i podtopieniom</i> 2015 - roboty awaryjne na rzece Turza, m. Łęg – usunięcie dwóch tam bobrowych 2016 - prace konserwujące na rzece Turza, m. Łębki, - roboty awaryjne na rzece Olszynka, m. Olszynka – usunięcie tamy bobrowej 2018 - lokalnie bieżąca konserwacja cieków, w tym usuwanie zatorów i tam bobrowych 2019	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Zarząd Zlewni w Sieradzu	<i>Ochrona zasobów wodnych, przeciw- działanie powodzi i podtopieniom</i>

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
- prace utrzymaniowe na zbiorniku wodnym „Hadra” - prace utrzymaniowe na zbiorniku wodnym „Lisów” - lokalnie bieżąca konserwacja cieków, w tym usuwanie zatorów z powalonych drzew w rejonie oczyszczalni m. Lisów na rzece Liswarcie 2020 - rozbiórka 4 tam bobrowych oraz zatorów z powalonych drzew w rejonie m. Lisów i Hadra na rzece Liswarcie 2021 - prace utrzymaniowe na zbiorniku wodnym „Hadra” - prace utrzymaniowe na zbiorniku wodnym „Lisów” - usuwanie tam bobrowych w rejonie zbiornika „Hadra” i „Lisów”		
Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych 2015 - 2021 - realizacja zadania w trybie ciągłym	GIOŚ - RW	Ochrona zasobów wodnych

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
Powierzchnia ziemi		
W ramach zadania jest wykonywane: - wyznaczanie do zalesiania kompleksów słabych gruntów i terenów nieprzydatnych dla rolnictwa, - zapobieganie degradacji i dewastacji gruntów rolnych poprzez właściwe ich wykorzystanie w kierunku rolniczym, - wdrażanie działań zmierzających do ochrony gleb przed erozją poprzez ich właściwe użytkowanie, - wapnowanie gleb w celu zmniejszenia kwasowości - realizacja zadania w trybie ciągłym	Gmina, właściciele gruntów	Ochrona gleb przed zanieczyszczeniami i spadkiem jakości gleb

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
Gospodarka odpadami		
<i>Działanie gminnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi</i> - realizacja zadania w trybie ciągłym	Gmina, mieszkańcy	Realizacja założonych celów w zakresie gospodarką odpadami komunalnymi zgodnie z polityką państwa i samorządu wojewódzkiego oraz racjonalne prowadzenie gospodarki odpadami
<i>Udzielanie wsparcia finansowego dla mieszkańców zgodnie Regulaminem udzielania właścicielom nieruchomości dofinansowania do poniesionych kosztów usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Herby</i> - realizacja zadania w trybie ciągłym	Gmina, właściciele nieruchomości	Likwidacja wraz z utylizacją niebezpiecznych odpadów azbestowych
<i>Likwidacja dzikich wysypisk</i> - realizacja zadania w trybie ciągłym	Gmina	Ochrona powierzchni ziemi, zasobów przyrodniczych i środowiska wodnego wraz z zapewnieniem utrzymania czystości i porządku

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
<i>Modernizacja infrastruktury PSZOK-u w Herbach w 2021 roku wraz z kampanią edukacyjno – informacyjną.</i>	Gmina	Zwiększony udział unieszkodliwianych odpadów komunalnych selektywnie zbieranych na terenie Gminy Herby
<i>Przeprowadzane kontrole w zakresie gospodarki odpadami</i> <i>2017 r. – dwie kontrole WIOŚ</i> <i>2018 r. – dwie kontrole WIOŚ</i> <i>2019 r. – dwie kontrole WIOŚ</i>	WIOŚ	Monitoring ochrony środowiska

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
Ochrona walorów krajobrazowych		
2015 - 2021 - prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z zasadami hodowlanymi obowiązującymi w lasach ochronnych, - ochrona oraz zachowanie wielkości i wartości przyrodniczych i krajobrazowych istniejących obszarów dolin rzek, terenów lasów, zadrzewień i łąk wraz z stanowiskami roślin chronionych, - realizacja „Programu zwiększenia lesistości kraju”, - inwentaryzacja miejsc występowania gatunków chronionych zwierząt i roślin oraz prowadzenie programów reintrodukcji gatunków zagrożonych, - rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych oraz organizowanie ruchu turystycznego, - podejmowanie działań w celu zachowania bioróżnorodności przyrody poprzez zachowanie naturalnego zróżnicowania występujących ekosystemów łąkowych, śródpolnych, wodnych, bagiennych i leśnych, - powoływanie nowych form ochrony przyrody, - zadanie jest realizowane na bieżąco	Gmina, Nadleśnictwa, właściciele lasów, RDOŚ	Ochrona miejsc przyrodniczo cennych, utrzymanie i zwiększanie potencjału przyrodniczego

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Przedsięwzięcia zrealizowane	Jednostka realizująca	Efekt
Edukacja ekologiczna społeczeństwa		
2015-2021 - realizacja ścieżek dydaktycznych, - coroczna organizacja akcji „Sprzątanie świata”, - organizacja konkursów o tematyce ekologicznej, współpraca z Parkami Krajobrazowymi, - propagowanie segregacji śmieci, - propagowanie przestrzegania zakazu wypalania łąk i pastwisk, - aktywizacja społeczności lokalnych w zakresie poprawy estetyzacji i wizerunku gminy, - realizacja zadania w trybie ciągłym	Gmina	Podniesienie świadomości ekologicznej
2015-2021 - współpraca w zakresie edukacji ekologicznej - leśnej Nadleśnictw: Herby i Koszęcin z placówkami oświatowymi zlokalizowanymi na terenie Gminy Herby, organizacjami pozarządowymi - realizacja zadania w trybie ciągłym	Nadleśnictwa, Gmina, organizacje pozarządowe	Podniesienie świadomości ekologicznej
2018-2020 - realizacja powiatowego konkursu ekologicznego	Starosta, placówki oświatowe	Podniesienie świadomości ekologicznej

6. Cele programu ochrony środowiska w poszczególnych obszarach interwencji, zadania i ich finansowanie

W tym rozdziale przedstawiono cele, kierunki interwencji oraz zadania przewidziane do realizacji w poszczególnych obszarach interwencji, sformułowane na podstawie dokonanej oceny stanu środowiska – tabela 32. Tabela 33 przedstawia harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji proponowanych zadań.

Cel nadrzędny Programu: Rozwój gospodarczy Gminy Herby przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego

Tabela 32 Cele, kierunki interwencji oraz zadania w poszczególnych obszarach interwencji

Cel	Kierunki interwencji	Zadania	Właściciel zadania
Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza			
Poprawa i utrzymanie jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z obowiązującymi standardami	Ograniczenie niskiej emisji	Poprawa efektywności energetycznej budynków, ograniczenie niskiej emisji na obiektach użyteczności publicznej	Gmina
		Montaż odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Herby	Gmina
		Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Gmina
		Rozbudowa sieci gazowej	PGiNG

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

	Ograniczenie emisji liniowej	Budowa oraz modernizacja infrastruktury drogowej skutkująca poprawą stanu technicznego i zwiększająca płynności ruchu	Gmina (w zakresie swoich kompetencji), Zarządcy dróg
		Utrzymanie czystości dróg, chodników, płacy w celu ograniczenia emisji wtórnej	Gmina (w zakresie swoich kompetencji), Zarządcy dróg
	Inne działania z zakresu ochrony powietrza	Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz efektywnym i ekologicznym transportem (m.in. ecodriving, carpooling)	Gmina, Starosta, inne podmioty
		Bieżące informowanie społeczeństwa o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz jego wpływie na zdrowie	Gmina, Starosta
		Prowadzenie regularnych kontroli przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń w podmiotach gospodarczych	WIOŚ w Katowicach

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali gminy poprzez osiągnięcie	Wdrożenie zapisów obecnego wojewódzkiego programu ochrony powietrza na poziomie gminy	Gmina
	zakładanych efektów ekologicznych	Wdrażanie planu gospodarki niskoemisyjnej, planu ograniczenia niskiej emisji	Gmina
		Kontrola domowych pieców grzewczych	Gmina
Ryzyka realizacji celów:			
Brak wystarczających środków finansowych, niechęć społeczeństwa do przeprowadzenia zmian, niewystarczający poziom wiedzy w zakresie problemów związanych z ochroną powietrza, napływ zanieczyszczeń z terenów spoza gminy, brak wystarczających instrumentów prawnych w kompetencjach Gminy do skutecznej interwencji w przypadku wystąpienia sytuacji przekroczenia norm			

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Cel	Kierunki interwencji	Zadania	Właściciel zadania
Obszar interwencji: Zagrożenie hałasem			
Zmniejszenie zagrożenia emisją hałasu	Działania związane z ochroną przed hałasem	Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: - rozwój zintegrowanego transportu publicznego, - wdrażanie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska, - wspieranie rozwoju i wdrażanie rozwiązań na rzecz transportu rowerowego jako integralnej części systemu transportowego	Gmina (w zakresie swoich kompetencji), Zarządcy dróg
		Uwzględnienie zapisów dotyczących poprawy klimatu akustycznego w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	Gmina
		Ograniczenie hałasu kolejowego poprzez modernizację linii kolejowych oraz taboru	Zarządzający liniami kolejowymi
Ryzyka realizacji celów:			
brak wystarczających środków finansowych, brak wystarczających instrumentów prawnych w kompetencjach gminy do skutecznej interwencji w przypadku wystąpienia sytuacji przekroczenia dopuszczalnych norm środowiskowych, niechęć społeczeństwa do zmian nawyków (np. utrwalone traktowanie samochodu jako podstawowego środka transportu)			

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Cel	Kierunki interwencji	Zadania	Właściciel zadania
Obszar interwencji: Pola elektromagnetyczne			
Utrzymanie dopuszczalnego poziomu promieniowania elektromagnetycznego	Ograniczenie narażenia mieszkańców gminy na negatywne działania pól elektromagnetycznych	Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagrożeń powstawania pól elektromagnetycznych	Gmina
	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Monitoring pól elektromagnetycznych	GIOŚ RWMŚ
Ryzyka realizacji celów:			
brak wystarczających środków finansowych, ciągle postępujący rozwój technologiczny w tym telefonii komórkowej			

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Cel	Kierunki interwencji	Zadania	Właściciel zadania
Obszar interwencji: Gospodarowanie wodami			
Zrównoważone gospodarowanie wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiające zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu	GIOŚ RWMŚ
		Uwzględnianie w dokumentach planistycznych oraz w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego zagrożenia powodziowego	Gmina
		Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania wyposażenia służb ratowniczych reagujących w czasie powodzi	Gmina
		Utrzymanie w dobrym stanie technicznym gminnych rowów melioracyjnych na terenie gminy	Gmina

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

		Wykonywanie kontroli stanu technicznego koryt rzek, zbiorników retencyjnych, urządzeń melioracyjnych oraz realizacja prac związanych z utrzymaniem dobrego stanu technicznego	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
Racjonalne prowadzenie gospodarki wodnościekowej	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodnościekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji, oraz urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych	Gmina
		Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Gmina
		Prowadzenie ewidencji oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania	Gmina
Ryzyka realizacji celów:			
brak wystarczających środków finansowych, na pływ zanieczyszczeń z terenów spoza gminy, brak wystarczających instrumentów prawnych w kompetencjach gminy do skutecznego działania w przypadku wystąpienia sytuacji przekroczenia dopuszczalnych norm środowiskowych			

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Cel	Kierunki interwencji	Zadania	Właściciel zadania
Obszar interwencji: Powierzchnia ziemi			
Racjonalne gospodarowanie zasobami glebowymi	Racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych	Likwidacja punktowych źródeł zanieczyszczenia gleb (w tym dzikie wysypiska)	Gmina
		Prowadzenie właściwej struktury zagospodarowania przestrzennego w tym przestrzeganie zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	Gmina
	Badania jakości gleb	Okresowe badania jakości gleby i ziemi	Starosta
	Racjonalna gospodarka powierzchnią ziemi	Przywracanie powierzchni ziemi wartości przyrodniczej lub użytkowej	Zarządcy terenów
Ryzyka realizacji celów:			
brak wystarczających środków finansowych, napływ zanieczyszczeń z terenów spoza gminy, brak wystarczających instrumentów prawnych w kompetencjach gminy do skutecznej działania w przypadku wystąpienia sytuacji przekroczenia dopuszczalnych norm środowiskowych			

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Cel	Kierunki interwencji	Zadania	Właściciel zadania
Obszar interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów			
Sprawnie działający system gospodarki odpadami w gminie	Ograniczenie ilości wytworzonych odpadów komunalnych i ograniczenie ilości odpadów przekazywanych do składowania	Realizacja zadań w ramach prowadzenia gminnego systemu gospodarki odpadami	Gmina
	Wzmocnienie zarządzania, monitoringu i optymalizacja systemu gospodarki odpadami	Prowadzenie kontroli w zakresie wypełniania przez podmioty ustaleń, zawartych w posiadanych zezwoleniach / decyzjach	Gmina, Starosta, WIOŚ, Marszałek Województwa Śląskiego
Ryzyka realizacji celów:			
brak wystarczających środków finansowych, niechęć społeczeństwa do zmiany dotychczasowych nawyków związanych z postępowaniem z odpadami (np. brak segregacji, spalanie odpadów w piecach)			

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Cel	Kierunki interwencji	Zadania	Właściciel zadania
Obszar interwencji: Zasoby przyrodnicze			
Ochrona zasobów przyrodniczych i prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej	Ochrona istniejących form ochrony przyrody i ustanawianie nowych	Realizacja prac związanych z ochroną istniejących form ochrony przyrody (przeglądy, prace konserwatorskie)	Zarządzający formą ochrony przyrody
		Ustanowienie nowych form ochrony przyrody	Gmina
	Ochrona, utrzymanie oraz rozwój krajobrazu rekreacyjnego oraz lasów	Pielęgnacja i ochrona istniejącej zieleni urządzonej	Gmina
		Zachowanie i ochrona istniejących kompleksów leśnych	Właściciele lasów
		Rozwój szerokiej współpracy z Nadleśnictwami	Gmina
	Ryzyka realizacji celów:		
brak wystarczających środków finansowych, narażenie zasobów przyrodniczych gminy na czynniki meteorologiczne (susze, opady nawalne, silne wiatry) i biologiczne, brak zainteresowania mieszkańców			

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Cel	Kierunki interwencji	Zadania	Właściciel zadania
Obszar interwencji: Zagrożenie poważnymi awariami			
Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Wzmocnienie potencjału służb ratowniczych poprzez doposażanie OSP w sprzęt i samochody ratowniczo-gaśnicze	Gmina
	Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu wystąpienia awarii przemysłowych	Informowanie społeczeństwa o możliwości wystąpienia zagrożenia i sposobu zachowań w przypadku wystąpienia zagrożenia	Gmina
Ryzyka realizacji celów:			
brak wystarczających środków finansowych, awarie mają charakter nagły i w dużym stopniu nieprzewidywalny			

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Cel	Kierunki interwencji	Zadania	Właściciel zadania
Obszar interwencji: Edukacja ekologiczna			
Zwiększenie wiedzy i świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska	Edukacja ekologiczna społeczeństwa	Publikacja na gminnej stronie internetowej materiałów o charakterze edukacyjnym dot. aspektów związanych z ochroną środowiska	Gmina
		Edukacja ekologiczna prowadzona w ramach realizacji gminnego systemu gospodarki odpadami	Gmina
		Organizacja wydarzeń kulturalnych, na których podejmowane będą tematy związane z ochroną środowiska	Gmina
		Przekazywanie treści ekologicznych dzieciom i młodzieży w przedszkolach i szkołach	Gmina
	Działania informacyjne w ochronie środowiska	Opracowanie i upublicznianie co 2 lata raportów z realizacji „Programu ochrony środowiska dla gminy Herby...”	Gmina
Ryzyka realizacji celów:			
brak wystarczających środków finansowych, brak zainteresowania społeczeństwa do zmiany dotychczasowych nawyków			

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Tabela 33 Harmonogram realizacji zadań wraz z ich finansowaniem

Zadanie	Właściciel zadania	Szacunkowe koszty [w tys. zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe info. o zadaniu
		Termin realizacji		
Obszar działania: Ochrona klimatu i jakości powietrza				
Poprawa efektywności energetycznej budynków, ograniczenie niskiej emisji na obiektach użyteczności publicznej	Gmina	wg kosztów inwestycji	środki własne, fundusze krajowe i unijne	-
Montaż odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Herby	Gmina	wg kosztów inwestycji;	środki własne, fundusze krajowe i unijne	-
Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Gmina	wg kosztów inwestycji;	środki własne, fundusze krajowe i unijne	-
Budowa oraz modernizacja infrastruktury drogowej skutkująca poprawą stanu technicznego i zwiększająca płynności ruchu	Gmina (w zakresie swoich kompetencji), Zarządcy dróg	wg kosztów inwestycji; zadanie ciągłe	środki własne jednostek realizujących, fundusze krajowe i unijne	GDDKiA planuje realizację inwestycji – budowę obwodnicy Blachowni i Herb w ciągu drogi krajowej nr 46 w latach 2025 - 2028

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Utrzymanie czystości dróg, chodników, płacy w celu ogra- niczenia emisji wtórnej	Gmina (w zakresie swoich kompetencji), Zarządcy dróg	wg kosztów bieżących; zadanie ciągłe	środki własne	-
Przygotowanie i przeprowa- dzenie kampanii społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energe- tyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii oraz efektywnym i ekologicz- nym transportem (m.in. ecod- riving, carpooling)	Gmina, Starosta, inne podmioty	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne, fundusze krajowe	-
Bieżące informowanie społec- zeństwa o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz jego wpływie na zdrowie	Gmina, Starosta	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne jednostek realizujących	-

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Prowadzenie regularnych kontroli przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń w podmiotach gospodarczych	WIOŚ w Katowicach	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne jednostek realizujących	-
Wdrożenie zapisów obecnego wojewódzkiego programu ochrony powietrza na poziomie gminy	Gmina	koszty w ramach programu ochrony powietrza; zadanie ciągłe	środki własne, fundusze krajowe i unijne	-
Wdrażanie planu gospodarki niskoemisyjnej, planu ograniczenia niskiej emisji	Gmina	wg kosztów inwestycji; zadanie ciągłe	środki własne, fundusze krajowe i unijne	-
Kontrola domowych pieców grzewczych	Gmina	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne	-

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Zadanie	Właściciel zadania	Szacunkowe koszty [w tys. zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe info. o zadaniu
		Termin realizacji		
Obszar działania: Zagrożenie hałasem				
Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: - rozwój zintegrowanego transportu publicznego, - wdrażanie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska, - wspieranie rozwoju i wdrażanie rozwiązań na rzecz transportu rowerowego jako integralnej części systemu transportowego	Gmina (w zakresie swoich kompetencji), Zarządcy dróg	według kosztów Inwestycji; zadanie ciągłe	środki własne jednostek realizujących, fundusze unijne	-
Uwzględnienie zapisów dotyczących poprawy klimatu akustycznego w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	Gmina	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne	-

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Ograniczenie hałasu kolejowego poprzez modernizację linii kolejowych oraz taboru	Zarządzający liniami kolejowymi	według kosztów inwestycji; zadanie ciągłe	środki własne jednostek realizujących, fundusze unijne	-
--	---------------------------------	--	--	---

Zadanie	Właściciel zadania	Szacunkowe koszty [w tys. zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe info. o zadaniu
		Termin realizacji		
Obszar działania: Pola elektromagnetyczne				
Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagrożeń powstawania pól elektromagnetycznych	Gmina	koszty w ramach zadań własnych;	zadanie ciągłe środki własne	-
Monitoring pól elektromagnetycznych	GIOŚ RWMS	koszty w ramach zadań własnych;	zadanie ciągłe środki własne	-

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Zadanie	Właściciel zadania	Szacunkowe koszty [w tys. zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe info. o zadaniu
		Termin realizacji		
Obszar działania: Gospodarowanie wodami				
Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu	GIOŚ RWMS	w ramach działań własnych; zadanie ciągłe	środki własne	-
Uwzględnianie w dokumentach planistycznych oraz w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego zagrożenia powodziowego	Gmina	w ramach działań własnych; zadanie ciągłe	środki własne	-
Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania wyposażenia służb ratowniczych reagujących w czasie powodzi	Gmina	ramach działań własnych; zadanie ciągłe	środki własne, fundusze krajowe	-

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Utrzymanie w dobrym stanie technicznym gminnych rowów melioracyjnych na terenie gminy	Gmina	ramach działań własnych; zadanie ciągłe	środki własne	-
Wykonywanie kontroli stanu technicznego koryt rzek, zbiorników retencyjnych, urządzeń melioracyjnych oraz realizacja prac związanych z utrzymaniem dobrego stanu technicznego	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	w ramach działań własnych zadanie ciągłe	środki własne	-
Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji, oraz urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych	Gmina	według kosztów inwestycji; zadanie ciągłe	środki własne, fundusze krajowe, unijne	-

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Gmina	według kosztów inwestycji; zadanie ciągłe	środki własne, fundusze krajowe, unijne	-
Prowadzenie ewidencji oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania	Gmina	w ramach działań własnych; zadanie ciągłe	środki własne	-

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Zadanie	Właściciel zadania	Szacunkowe koszty [w tys. zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe info. o zadaniu
		Termin realizacji		
Obszar działania: Powierzchnia ziemi				
Likwidacja punktowych źródeł zanieczyszczenia gleb (w tym dzikie wysypiska)	Gmina	w ramach działań; własnych zadanie ciągłe	środki własne	-
Prowadzenie właściwej struktury zagospodarowania przestrzennego w tym przestrzeganie zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	Gmina	w ramach działań; własnych zadanie ciągłe	środki własne	-
Okresowe badania jakości gleby i ziemi	Starosta	w ramach działań; własnych zadanie ciągłe	środki własne	-
Przywracanie powierzchni ziemi wartości przyrodniczej lub użytkowej	Zarządcy terenów	według kosztów inwestycji; zadanie ciągłe	środki własne, fundusze krajowe i unijne	-

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Zadanie	Właściciel zadania	Szacunkowe koszty [w tys. zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe info. o zadaniu
		Termin realizacji		
Obszar działania: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów				
Realizacja zadań w ramach prowadzenia gminnego systemu gospodarki odpadami	Gmina	w ramach kosztów funkcjonowania systemu odbierania i zagospodarowania odpadów; zadanie ciągłe	środki własne, opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi pobierana od mieszkańców	-
Prowadzenie kontroli w zakresie wypełniania przez podmioty ustaleń, zawartych w posiadanych zezwoleniach / decyzjach	Gmina, Starosta, WIOŚ, Marszałek Województwa Śląskiego	w ramach działań własnych; zadanie ciągłe	środki własne	-

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Zadanie	Właściciel zadania	Szacunkowe koszty [w tys. zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe info. o zadaniu
		Termin realizacji		
Obszar działania: Zasoby przyrodnicze				
Realizacja prac związanych z ochroną istniejących form ochrony przyrody (przeglądy, prace konserwatorskie)	Zarządzający formą ochrony przyrody	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne jednostek realizujących, fundusze krajowe, unijne	-
Ustanowienie nowych form ochrony przyrody	Gmina	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne	-
Pielęgnacja i ochrona istniejącej zieleni urządzonej	Gmina	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne, fundusze krajowe, unijne	-
Zachowanie i ochrona istniejących kompleksów leśnych	Właściciele lasów	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne jednostek realizujących	Starosta będzie opracowywać Uprozczone Plany Urządzenia Lasów dla lasów nie będących własnością Skarbu Państwa

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Zadanie	Właściciel zadania	Szacunkowe koszty [w tys. zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe info. o zadaniu
		Termin realizacji		
Obszar działania: Zagrożenie poważnymi awariami				
Wzmocnienie potencjału służb ratowniczych poprzez doposażanie OSP w sprzęt i samochody ratowniczo-gaśnicze	Gmina	według kosztów inwestycji; zadanie ciągłe	środki własne, fundusze krajowe, unijne	-
Informowanie społeczeństwa o możliwości wystąpienia zagrożenia i sposobu zachowań w przypadku wystąpienia zagrożenia	Gmina	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne	-

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Zadanie	Właściciel zadania	Szacunkowe koszty [w tys. zł]	Źródła finansowania	Dodatkowe info. o zadaniu
		Termin realizacji		
Obszar działania: Edukacja ekologiczna				
Publikacja na gminnej stronie internetowej materiałów o charakterze edukacyjnym dot. aspektów związanych z ochroną środowiska	Gmina	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne	-
Edukacja ekologiczna prowadzona w ramach realizacji gminnego systemu gospodarki odpadami	Gmina	w ramach kosztów funkcjonowania systemu odbierania i zagospodarowania odpadów; zadanie ciągłe	środki własne, opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi pobierana od mieszkańców	-
Organizacja wydarzeń kulturalnych, na których podejmowane będą tematy związane z ochroną środowiska	Gmina	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne, fundusze krajowe, unijne	-
Przekazywanie treści ekologicznych dzieciom i młodzieży w przedszkolach i szkołach	Gmina	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne, fundusze krajowe, unijne	-

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Opracowanie i upublicznianie co 2 lata raportów z realizacji „Programu ochrony środowiska dla gminy Herby...”	Gmina	w ramach zadań własnych; zadanie ciągłe	środki własne	-
--	-------	---	---------------	---

6.1 Analiza źródeł finansowania zadań z zakresu ochrony środowiska

Budżet gminy

Wg danych GUS dochody Gminy Herby w 2020 r. wyniosły 38 094 875,73 zł, natomiast wydatki z budżetu gminy wyniosły w 2020 r. 39 816 764,57 zł z czego na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska przeznaczono 3 863 236,23 zł.

W 2019 r. dochody wyniosły 43 015 210,75 zł⁵⁹, wydatki ogółem wyniosły 44 970 888,36 zł, a na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska przeznaczono 2 251 662,24 zł.

Należy zauważyć rosnący trend zwiększających się corocznie wydatków związanych z gospodarką komunalną i ochroną środowiska.

Ponieważ budżet gminy nie jest w stanie sfinansować samodzielnie wszystkich zadań z dziedziny ochrony środowiska i dlatego niezbędne jest pozyskanie na ich realizację funduszy unijnych lub innych środków krajowych.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)⁶⁰

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), który powstał w 1989 r. w okresie zmian ustrojowych Polski, jest głównym ogniwem polskiego systemu finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dysponując największym potencjałem finansowym. Narodowy Fundusz jest ważnym narzędziem realizacji polityki ochrony środowiska w Polsce. Służą temu stabilne przychody, doświadczone kadry oraz wypracowane formy współpracy z beneficjentami.

Narodowy Fundusz oferuje pożyczki, dotacje oraz inne formy dofinansowania projektów realizowanych m.in. przez samorządy, przedsiębiorstwa, podmioty publiczne, organizacje społeczne, a także osoby fizyczne. W sektorze finansów publicznych Narodowy Fundusz jest również największym w Polsce partnerem międzynarodowych instytucji finansowych w obsłudze środków zagranicznych przeznaczonych na ochronę środowiska.

Dofinansowanie przedsięwzięć odbywa się przez udzielanie:

- oprocentowanych pożyczek,
- dotacji, w tym:
 - dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,

⁵⁹ Bank Danych Lokalnych, GUS

⁶⁰ www.nfosigw.gov.pl

- dokonywanie częściowych spłat kapitału kredytów bankowych,
- dopłaty do oprocentowania lub ceny wykupu obligacji,
- dopłaty do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.⁶¹

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (WFOŚiGW)⁶²

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach uczestniczy w rozwiązywaniu problemów związanych z ochroną środowiska na poziomie lokalnym i regionalnym, a także ponadregionalnym. Działalność skierowana jest na współfinansowanie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i poszanowaniu jego wartości.

Działalność finansowa skupia się głównie na wspieraniu przedsięwzięć w zakresie:

- ochrony wód i gospodarki wodnej,
- ochrony atmosfery,
- ochrony ziemi,
- ochrony przyrody,
- edukacji ekologicznej,
- profilaktyki zdrowotnej,
- zapobiegania i likwidacji poważnych awarii i ich skutków,
- monitoringu środowiska.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 (POIiŚ)⁶³

POIiŚ jest krajowym programem operacyjnym finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Funduszu Spójności (FS). Obszarem realizacji programu jest obszar całej Polski. Zgodnie z UP alokacja UE na POIiŚ wynosi 5 006,0 mln EUR z EFRR i 22 507,9 mln EUR z FS.

Głównym celem POIiŚ 2014-2020 będzie wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Zaproponowany cel główny wynika z jednego z priorytetów strategii Europa 2020, którym jest zrównoważony rozwój, oznaczający budowanie silnej, stabilnej i konkurencyjnej gospodarki, sprawnie i efektywnie korzystającej z dostępnych zasobów, tj. jednocześnie uwzględnia wymiar środowiskowy i gospodarczy prowadzonych inwestycji.

⁶¹www.nfosigw.gov.pl

⁶² www.wfosigw.katowice.pl

⁶³ www.pois.gov.pl

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Najważniejszymi beneficjentami POIiŚ 2014-2020 będą podmioty publiczne (w tym jednostki samorządu terytorialnego) oraz podmioty prywatne (przede wszystkim duże przedsiębiorstwa).

Program ten kończy się, a w jego miejsce ma zostać wprowadzony nowy program o nazwie Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021 – 2027.

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (inaczej FEnKS) na lata 2021-2027 to następca dobrze znanego z perspektywy finansowej 2014-2020 unijnego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ). Budżet Programu wynosi ponad 25 miliardów euro (w formie dotacji, instrumentów finansowych i instrumentów łączących finansowanie zwrotne oraz dotacyjne) i będzie przeznaczony na kluczowe projekty środowiskowe, energetyczne oraz transportowe, a także na wsparcie w obszarze kultury i ochrony zdrowia⁶⁴.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (RPO)⁶⁵

Dziedziny oraz rodzaje przedsięwzięć wspieranych w latach 2014-2020 z Regionalnego Programu Województwa Śląskiego zostały dokładnie określone w dokumentach programowych. W programie wydzielono 13 obszarów wsparcia tzw. osi priorytetowych. Wśród nich znalazł się dwa istotne obszary z punktu widzenia ochrony środowiska:

Obszar IV. Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna

Głównym celem realizacji programu w tym obszarze jest poprawa efektywności energetycznej w województwie śląskim. Oczekiwane efekty obejmują:

- zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych,
- zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze publicznym i sektorze przedsiębiorstw,
- zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym,
- zwiększenie udziału produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji,
- zwiększenie atrakcyjności transportu publicznego dla pasażerów.

⁶⁴ www.pois.gov.pl

⁶⁵ www.rpo.slaskie.pl

Obszar V. Ochrona środowiska i efektywne zasobów

Głównym celem realizacji programu w tym obszarze jest poprawa ochrony środowiska w województwie śląskim. Oczekiwane efekty obejmują:

- zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z systemu oczyszczania ścieków,
- zmniejszenie poziomu szkodliwych i niebezpiecznych odpadów komunalnych,
- zwiększenie atrakcyjności obiektów kulturowych regionu,
- wzmocnienie mechanizmów ochrony różnorodności biologicznej w regionie,
- doposażenie służb ratowniczych.

Program ten kończy się a w jego miejsce ma zostać wprowadzony nowy program o nazwie Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021 – 2027.

Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021 - 2027⁶⁶

Program „Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027” służy realizacji wizji i celów rozwojowych regionu, zawartych w jednogłośnie uchwalonej Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie i stanowi jeden z najistotniejszych instrumentów polityki regionalnej. Realizacja Programu wesprze procesy rozwojowe województwa w stawianiu się nowoczesnym regionem europejskim o konkurencyjnej gospodarce, będącej efektem odpowiedzialnej transformacji i zapewniającym możliwości rozwoju mieszkańcom oraz oferującym wysoką jakość życia w czystym środowisku. Cele programu wpisują się w wizję rozwoju Unii Europejskiej zawartą w komunikacie oraz regulacjach dotyczących Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie przekształcenia UE w sprawiedliwe i dobrze prosperujące społeczeństwo, żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (PROW)⁶⁷

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) jest dokumentem operacyjnym, określającym cele, priorytety i zasady wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Program będzie realizowany w latach 2014 – 2020 na terenie całego kraju. Postawą realizacji założeń strategicznych Programu, będą działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach sześciu priorytetów:

Priorytet 1. „Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich”;

⁶⁶ rpo.slaskie.pl/czytaj/nowa_wersja_fe_sl_21_27

⁶⁷ www.prow.slaskie.pl

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

Priorytet 2. „Zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami”;

Priorytet 3. „Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie”;

Priorytet 4. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem”;

Priorytet 5. „Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach, rolnym, spożywczym i leśnym”;

Priorytet 6. „Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”.

Wszystkie działania będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz ze środków krajowych przeznaczonych na ten cel w ustawie budżetowej.

Realizacja tego programu została przedłużona do końca 2022 roku⁶⁸.

Program LIFE +

Program LIFE to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony i poprawy jakości środowiska oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska w tym przyrody.

Zakres Programu LIFE na lata 2021 – 2027 oraz cele szczegółowe obszarów priorytetowych przedstawia następujący schemat.

⁶⁸ www.gov.pl/web/wprpo2020/okres-przejsciowy-w-latach-2021-2022

Program LIFE 2021 - 2027

Rysunek 13 Zakres Programu LIFE oraz cele szczegółowe obszarów priorytetowych

[źródło: <https://www.gov.pl/web/nfosigw/informacje-o-programie>]

Standardowe dofinansowanie projektu LIFE przez Komisję Europejską wynosi do 60% wartości kosztów kwalifikowanych, a w przypadku projektów przyrodniczych służących gatunkom i siedliskom priorytetowym do 75 %. Polscy Wnioskodawcy mogą dodatkowo ubiegać się o współfinansowanie projektu ze środków krajowych NFOŚiGW uzupełniając montaż finansowy przedsięwzięcia nawet do 95% kosztów kwalifikowanych.⁶⁹

Fundusze norweskie

Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego (czyli tzw. fundusze norweskie i fundusze EOG) są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Norwegię, Islandię i Liechtenstein nowym członkom UE. Fundusze te są związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (UE + Islandia, Liechtenstein, Norwegia). W zamian za pomoc finansową, państwa-darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego Unii Europejskiej (choć nie są jej członkami).

Generalnie, wnioskodawcami mogą być podmioty prywatne czy też publiczne, komercyjne bądź niekomercyjne, oraz organizacje pozarządowe ustanowione jako podmioty prawne w Polsce, jak również organizacje międzyrządowe działające w Polsce. Dla każdego z programów zostanie ustalony katalog podmiotów, które będą mogły ubiegać się o dofinansowanie.

⁶⁹ www.nfosigw.gov.pl

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

W ramach funduszy norweskich i EOG wydzielono kilkanaście programów (obszarów wsparcia).
W ramach danego programu będzie można uzyskać dofinansowanie na projekty o podobnej tematyce.⁷⁰

Programy w ramach III edycji Funduszy norweskich i EOG będą wdrażane do 2024 r. Wyjątek stanowi Fundusz Współpracy Dwustronnej, który będzie wdrażany do 30 kwietnia 2025 r.

⁷⁰ www.eog.gov.pl

7. System realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.”

Institucje zaangażowane w realizację „Programu...”

Podstawową zasadą realizacji opracowanego „Programu...” powinna być realizacja wyznaczonych zadań przez określone jednostki. Z punktu widzenia niniejszego opracowania w realizacji poszczególnych zadań będą uczestniczyć:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu „Programem...” (Gmina, Powiat);
- podmioty realizujące zadania Programu (Gmina, Powiat, inne jednostki działające na danym terenie, realizujące swoje zadania);
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty „Programu...” (WIOŚ, PWIS, Urząd Marszałkowski itp.);
- społeczność gminy, jako główny podmiot odbierający wyniki działań „Programu...”.

Interesariusze zaangażowani w prace nad „Programem...”

Interesariusze „Programu...” to podmioty (osoby, grupy osób, społeczności, instytucje, organizacje), które uczestniczą w tworzeniu projektu „Programu...” lub są bezpośrednio zainteresowane wynikami jego realizacji i eksploatacji. Interesariuszy można podzielić na wewnętrznych i zewnętrznych:

Interesariuszami wewnętrznymi są:

- Urząd Gminy Herby (Wójt, Rada Gminy, poszczególne Stanowiska),

Interesariusze zewnętrzni to:

- mieszkańcy gminy,
- przedsiębiorstwa z terenu gminy,
- instytucje publiczne i inne działające na terenie Gminy Herby.

Procedury monitoringu, przeglądu stopnia realizacji programu ochrony środowiska

Zgodnie z art. 18 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1973, ze zm.) organ wykonawczy gminy jest zobowiązany sporządzać co dwa lata raporty z wy-

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

konania programów ochrony środowiska, które następnie przedstawia Radzie Gminy i przekazuje organowi wykonawczemu powiatu.

Wdrażanie programu ochrony środowiska powinno podlegać regularnej ocenie w zakresie:

- efektywności wykonania zadań,
- aktualności zidentyfikowanych problemów ekologicznych oraz adekwatności podjętych działań,
- stopnia realizacji programu w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań i przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- przyczyn ewentualnych rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- niezbędnych modyfikacji programu.

Dla prawidłowego przebiegu monitoringu realizacji celów i zadań „Programu...” niezbędna jest okresowa wymiana informacji, zwłaszcza pomiędzy Gminą a Powiatem, dotycząca stanu środowiska oraz stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych zadań. Monitoring obejmuje dwa podstawowe rodzaje kontrolowania zmian, które najogólniej można określić, jako:

- monitoring ilościowy,
- monitoring jakościowy.

Ujęcie ilościowe – obrazuje prognozę zmian konkretnych wielkości (wskaźników). Nie do wszystkich elementów środowiska da się przypisać wskaźniki (nie wszystkie dane są dostępne), aby dokonać prognozy ilościowej w niektórych elementach środowiska.

Ujęcie jakościowe – dla elementów środowiska, dla których nie można prognozować określonych wskaźników lub jest to utrudnione, wykorzystano ocenę jakościową, która stanowi jednocześnie uzupełnienie do oceny ilościowej. Listę tę można ewentualnie w przyszłości uzupełnić o pojedyncze nowe wskaźniki dotyczące, jakości środowiska.

Zestawienie wskaźników proponowanych do wykorzystania w trakcie oceny realizacji „Programu...” wraz z wartością bazową zawiera poniższa tabela (wartość bazowa odpowiada wartości wg najświeższych dostępnych danych). Tabela zawiera wskaźniki użyte do określenia zadań zaproponowanych w „Programie...” a także inne wskaźniki, które mogą być pomocne przy sporządzaniu raportów z wykonania „Programu...”.

Tabela 34 Wskaźniki proponowane do monitoringu realizacji „Programu...”

Wskaźnik	Wartość bazowa	Źródło danych o wskaźniku
Obszar: ochrona klimatu i jakość powietrza		
Ilość stref jakości powietrza z przekroczeniem wartości docelowych substancji w powietrzu	1	GIOŚ
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych [Mg/rok]	0	GUS
Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych [Mg/rok]	0	GUS
Obszar: zagrożenie hałasem		
Liczba punktów monitoringu hałasu na terenie gminy, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych	0 (2020)	WIOŚ/GIOŚ RWMŚ
Obszar: Pola elektromagnetyczne		
Wyniki pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych na terenie gminy uzyskane na podstawie badań wykonywanych w ramach PMŚ [V/m]	<0,5	GIOŚ
Obszar: Gospodarowanie wodami		
% punktów pomiarowych wód podziemnych na terenie gminy, dla których wykazano dobry stan chemiczny	100% (2019)	GIOŚ RWMŚ
% JCWP o wykazanym co najmniej dobrym stanie wód	0 % (2020)	
Powierzchnia terenów zagrożonych powodzią [ha]	b.d.	Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego
Obszar: Gospodarka wodno-ściekowa		
Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	99,11 (2020)	GUS
Zużycie wody przeliczeniu na mieszkańca [m³/rok]	119,2 (2020)	GUS
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	96,9 (2020)	GUS

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Odsetek ludności korzystający z kanalizacji [%]	99,5	GUS
Odsetek ludności korzystający z wodociągów [%]	99	GUS
Obszar: Gleby		
Obszary zdegradowane po przemyśle [ha]	1,6	Ogólnodostępna Platforma Informacji „Tereny poprzemysłowe i zdegradowane”
Obszar: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstaniu odpadów		
Masa odebranych odpadów komunalnych ogółem [Mg/rok]	2 391 (2020)	Gmina
Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie [Mg/rok]	706 (2020)	Gmina
Masa odpadów komunalnych odebranych jako zmieszane odpady komunalne [Mg/rok]	1684 (2020)	Gmina
Liczba czynnych składowisk odpadów, na których są składowane odpady komunalne	0	Gmina
Liczba instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	0	Gmina
Ilość wyrobów zawierających azbest pozostałych do unieszkodliwienia [Mg]	305	Baza Azbestowa (www.bazaazbestowa.gov.pl)
Zlikwidowane dzikie wysypiska [szt.]	0	GUS
Odpady zebrane podczas likwidacji dzikich wysypisk [Mg]	0	GUS
Obszar: zasoby przyrodnicze		
Powierzchnia lasów [ha]	5 554,44 (2020)	GUS
Liczba form ochrony przyrody [szt.]	8 (2020)	RDOŚ
Obszary prawnie chronione [ha]	8578,60 (2020)	GUS
Obszar: zagrożenie poważnymi awariami		
Liczba zakładów w rejestrze potencjalnych sprawców poważnych awarii na terenie gminy	0	Rejestr GIOŚ
Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii oraz poważnych awarii na terenie gminy	0	Rejestr GIOŚ
Obszar edukacja ekologiczna		
Podjęcie/brak podjęcia działań edukacyjnych [+/-]	+	Gmina, placówki oświatowe, Straż Pożarna i inne podmioty

* dane dostępne na poziomie województwa

** dane dostępne na poziomie powiatu

Narzędzia realizacji „Programu...”

Instrumenty służące realizacji „Programu...” oraz umożliwiające właściwe zarządzanie ochroną środowiska w gminie można podzielić na:

- instrumenty prawne,
- instrumenty ekonomiczno-finansowe,
- instrumenty edukacyjno – informacyjne,
- instrumenty organizacyjno-planistyczne.

Instrumenty prawne - wynikają z zadań i kompetencji gminy w zakresie ochrony środowiska, do których należą m.in.:

- podejmowanie działań związanych z gospodarowaniem przestrzenią, tak aby w ich trakcie realizowane były cele ochrony środowiska (zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń, przywracanie środowiska do właściwego stanu, zachowanie walorów krajobrazowych),
- opiniowanie planów ochrony przeciwpowodziowej, planów gospodarowania wodami itp., opracowywanych przez organy właściwe w sprawach gospodarowania wodami,
- ustalanie, w drodze uchwały, szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy,
- nadzór nad realizacją obowiązków nałożonych na właścicieli nieruchomości w zakresie utrzymania czystości i porządku,
- zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków - prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych (w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania) i lokalnych oczyszczalni ścieków (w celu kontroli częstotliwości pozbywania się osadów ściekowych),
- wydawanie decyzji nakazującej posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nie przeznaczonych do ich składowania lub magazynowania,

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

- wydawanie decyzji nakazującej właścicielowi gruntu, w przypadku naruszenia stosunków wodnych, przywrócenie stanu poprzedniego lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom,
- wydanie decyzji środowiskowej dla przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko
- przyjmowanie wyników pomiarów wielkości emisji z instalacji,
- wydawanie decyzji ustalającej wymagania dotyczące ochrony środowiska dla instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia,
- przyjmowanie informacji o wykorzystanych substancjach stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska,
- nakładanie w drodze decyzji obowiązku wykonania przez osobę fizyczną czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania instalacji lub urządzenia na środowisko wraz ze wstrzymywaniem eksploatacji instalacji,
- wprowadzanie określonych form ochrony przyrody (obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne),
- wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów z terenu nieruchomości,
- kontrola przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym kompetencjami gminy,
- występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska,
- występowanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić,
- przyjęcie gminnego programu ochrony środowiska oraz sporządzanie co 2 lata raportów z jego realizacji,
- dysponowanie środkami pochodzącymi z opłat za korzystanie ze środowiska oraz administracyjnych kar pieniężnych.

Instrumenty ekonomiczno-finansowe – to przede wszystkim opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjne kary pieniężne, kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy ekologicznych i unijnych, pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu i jednostek samorządu terytorialnego, zwolnień i ulg podatkowych.

Instrumenty edukacyjno-informacyjne – to przede wszystkim szeroko rozumiana edukacja ekologiczna całego społeczeństwa gminy. Edukacja w zakresie ochrony środowiska powinna być realizowana w różnych formach i na różnych poziomach. Obowiązkiem samorządów jest umożliwienie dostępu społeczeństwu do informacji o środowisku i jego ochronie, rozpowszechnianie informacji o środowisku oraz umożliwienie udziału w podejmowaniu decyzji w sprawach z zakresu ochrony środowiska

Instrumenty organizacyjno-planistyczne – w przypadku samorządu gminnego poza programem ochrony środowiska są to rozwiązania uwzględniające zagadnienia związane z ochroną środowiska zawarte w takich dokumentach jak:

- strategia rozwoju gminy,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

8. Cele środowiskowe wybranych dokumentów strategicznych

Strategii Rozwoju Gminy Herby na lata 2016 – 2025

Strategia Rozwoju Gminy Herby jest najważniejszym dokumentem programowym gminy, określa obszary priorytetowe i cele, które umożliwią rozwój społeczno-gospodarczy jej obszaru. Cele, jakie stoją przed gminą zostały określone na podstawie analizy stanu obecnego oraz zestawienia silnych i słabych stron gminy, a także szans, jakie przed nią stoją oraz potencjalnych zagrożeń. Wśród celów strategicznych wskazanych w ww. dokumencie znalazły się m.in. :

Cel strategiczny II : Wysoka atrakcyjność turystyczna gminy zbudowana na walorach przyrodniczo kulturowych i zróżnicowanej ofercie rekreacyjnej

- Cel operacyjny II.1. Rozwój turystyki oraz skutecznego systemu promocji
- Cel operacyjny II.2. Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej
- Cel operacyjny II.3. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami.

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w Strategii Rozwoju Gminy Herby na lata 2016 - 2025.

Strategia Rozwoju Powiatu Lublinieckiego

„Strategia rozwoju Powiatu Lublinieckiego” jest dokumentem strategicznym określającym priorytety strategiczne i powiązane z nimi cele i kierunki działań. Celem nadrzędnym wynikającym z deklaracji władz samorządowych Powiatu jest osiągnięcie trwałego, akceptowanego społecznie i bezpiecznego ekologicznie rozwoju pozwalającego dorównać europejskim standardom życia, przy pełnym wykorzystaniu zasobów przyrodniczych, ludzkich i kapitałowych oraz walorów położenia Powiatu. Wizja strategiczna otrzymała brzmienie: „Zrównoważony i ekologicznie bezpieczny rozwój Powiatu Lublinieckiego, jako turystyczno-wypoczynkowego zaplecza aglomeracji śląskiej, którego rozwój zapewniają liczne oraz stabilne małe i średnie firmy”. Jej konsekwencją stało się wyznaczenie kierunków rozwoju, które stanowią podstawowe cele strategiczne programu rozwoju Powiatu. Są to następujące kierunki:

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

- Powiat Lubliniecki obszarem czystego środowiska,
- Ziemia Lubliniecka atrakcyjnym ośrodkiem turystycznym i rekreacyjnym,
- Powiat Lubliniecki obszarem zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich
- Powiat Lubliniecki regionem małych i średnich przedsiębiorstw.

Realizacja pierwszego kierunku tj. Powiat Lubliniecki obszarem czystego środowiska wiąże się ze ścisłym egzekwowaniem norm i wymogów ochrony środowiska w codziennym życiu Powiatu oraz z uruchomieniem ciągłego procesu konsultacyjnego z udziałem społeczności lokalnej, prowadzącego do promowania tylko tych rozwiązań, które w rozwoju infrastruktury miejskiej i gminnej przyczyniają się do poprawy stanu środowiska. Zrównoważony rozwój to taki, który pozwoli zaspokoić bieżące potrzeby bez zagrożenia szans przyszłych pokoleń na zaspokojenie ich potrzeb. Na kierunek ten składają się cztery działania:

- zorganizowanie systemu gromadzenia i składowania odpadów z terenu Powiatu,
- przywrócenie czystości terenów zielonych, wód i ścieków w Powiecie Lublinieckim,
- poprawa jakości powietrza atmosferycznego,
- eliminowanie negatywnego wpływu hałasu na otoczenie.

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w Strategii Rozwoju Powiatu Lublinieckiego.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Lublinieckiego na lata 2019 – 2022

W programie wyznaczono następujące cele ochrony środowiska:

Ochrona klimatu i jakości powietrza – cel: poprawa i utrzymanie jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z obowiązującymi standardami;

Zagrożenia hałasem - cel: zmniejszenie zagrożenia emisją hałasu;

Gospodarowanie wodami i gospodarka wodno-ściekowa – cele: edukacja ekologiczna dot. gospodarki wodnej i zapobieganie skutkom wezbrań powodziowych;

Zasoby geologiczne - cel: zrównoważona gospodarka zasobami mineralnymi;

Gleby – cel: racjonalne gospodarowanie zasobami glebowymi;

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów – cel: zapewnienie właściwego postępowania z odpadami;

Zasoby przyrodnicze – cel: ochrona zasobów przyrodniczych powiatu i prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej;

Edukacja ekologiczna – cel: zwiększenie wiedzy i świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska;

Działania systemowe – cel: opracowanie dokumentów strategicznych i planistycznych.

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Lublinieckiego na lata 2019-2022.

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024

W programie wyznaczono następujące cele ochrony środowiska:

Powietrze atmosferyczne

Cele długoterminowe do roku 2024 :

- znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych.
- realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami.

Zasoby wodne

Cel długoterminowy do roku 2024 :

- system zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód.

Gospodarka odpadami

Cel długoterminowy do roku 2024 :

- zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii.

Ochrona przyrody

Cel długoterminowy do roku 2024 :

- zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu.

Zasoby surowców naturalnych

Cel długoterminowy do roku 2024 :

- zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych.

Gleby

Cel długoterminowy do roku 2024 :

- racjonalna gospodarka zasobami glebowymi.

Tereny przemysłowe

Cel długoterminowy do roku 2024 :

- przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi.

Hałas

Cel długoterminowy do roku 2024 :

- poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Cel długoterminowy do roku 2024 :

- utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach.

Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym

Cel długoterminowy do roku 2024 :

- ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Zielone Śląskie

CEL STRATEGICZNY C - Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni

Cel operacyjny: C.1. Wysoka jakość środowiska

- Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza.

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

- Przeciwdziałanie skutkom i ograniczenie negatywnego wpływu eksploatacji górniczej na środowisko, w tym na tkankę miejską.
- Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym wspieranie wdrażania rozwiązań w zakresie zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w zlewni, ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy.
- Wsparcie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bio- i georóżnorodności, w tym ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych.
- Promocja i rozwój zintegrowanego systemu gospodarki odpadami, w tym ograniczenie wytwarzania odpadów oraz prawidłowa segregacja odpadów przez wytwórców.
- Wsparcie działań na rzecz redukcji hałasu oraz zmniejszania jego uciążliwości.
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych.

Cel operacyjny: C.2. Efektywna infrastruktura

- Poprawa powiązań transportowych poprzez ich przywrócenie, rozbudowę, modernizację i zarządzanie infrastrukturą wzmacniającą dostępność i spójność regionu, w tym w zakresie dróg, linii kolejowych, szlaków wodnych oraz dróg rowerowych, a także wsparcie działań na rzecz wzrostu bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.
- Rozwój infrastruktury lotniczej i około lotniczej o znaczeniu międzynarodowym i regionalnym oraz poprawa jej dostępności w szczególności MPL „Katowice” w Pyrzowicach.
- Wsparcie rozwoju transportu intermodalnego i multimodalnego, w tym rozwój centrów logistycznych o znaczeniu międzynarodowym o wysokiej dostępności transportowej.
- Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE.
- Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej.

Cel operacyjny: C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu

- Rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz zagospodarowanie terenów i obiektów poprzemysłowych m.in. na cele środowiskowe, gospodarcze, kulturalne, rekreacyjne.
- Poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych, szczególnie centrów miast oraz osiedli mieszkaniowych i starych dzielnic.

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

- Adaptacja terenów miejskich i wiejskich do zmian klimatu, w tym wsparcie opracowania i wdrażania miejskich planów adaptacji, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zintegrowanych miejskich ekosystemów.
- Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej.
- Rozwój zrównoważonego budownictwa mieszkaniowego, w tym tworzenie i wdrażanie instrumentów wspierających rodziny w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, z uwzględnieniem racjonalizacji świadczenia usług publicznych.
- Wsparcie wdrażania koncepcji „smart cities”.
- Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego.
- Poprawa dostępności transportu zbiorowego na obszarach peryferyjnych i transgranicznych.

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Zielone Śląskie.

Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030

1. Cel strategiczny – Zachowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności w dobrym stanie oraz umożliwiającym korzystanie z ich zasobów obecnym i przyszłym pokoleniom;
2. Cel strategiczny – Zachowanie i ochrona obszarów o wysokich walorach krajobrazowych oraz powstrzymanie degradacji krajobrazu i przywrócenia ładu przestrzennego;
3. Cel strategiczny – Zintegrowany system zarządzania środowiskiem przyrodniczym i przestrzenią;
4. Cel strategiczny – Wysoki poziom świadomości ekologicznej i holistycznej wiedzy o przyrodzie i krajobrazie oraz zaangażowania mieszkańców województwa śląskiego w ich ochronę.

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego do roku 2030..

Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032

Głównym celem przedmiotowego programu jest spowodowanie działań związanych z oczyszczeniem terenu województwa śląskiego z azbestu, tj. wyrobów budowlanych zawierających azbest jak również pozostałych wyrobów zawierających azbest i odpadów azbestowych w określonym horyzoncie czasowym.

Do głównych zadań Programu należy:

- przeprowadzenie inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie województwa śląskiego i porównanie ich z dostępnymi źródłami,
- określenie stopnia i rejonów zagrożenia azbestem,
- określenie możliwości unieszkodliwiania odpadów azbestowych powstających w wyniku demontażu wyrobów zawierających azbest,
- określenie możliwości w zakresie edukacji społeczeństwa,
- określenie kosztów realizacji Programu oraz przedstawienie sposobu finansowania zadań w nim zawartych,
- przedstawienie sposobu zarządzania programem.

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032.

Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji

Głównym celem, postawionym w Programie ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, jest ochrona zdrowia mieszkańców województwa. Wśród działań naprawczych w celu osiągnięcia ww. celu wymieniono m.in.:

- ograniczenie emisji ze źródeł spalania paliw o małej mocy (do 1 MW),
- ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych,
- ograniczenie emisji ze źródeł punktowych,
- spójna polityka planowania przestrzennego.

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań

tań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w *Programie ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego*.

Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego na lata 2016-2022

Celem nadrzędnym Planu jest rozwijanie na terenie objętym Planem systemu gospodarki odpadami opartego na zapobieganiu powstawania odpadów, przygotowywaniu ich do ponownego użycia, recyklingu oraz innych metodach odzysku i unieszkodliwiania.

W Planie określono następujące cele:

- w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów,
- w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi,
- w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznym,
- w zakresie gospodarki odpadami pozostałym.

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w *Planie Gospodarki Odpadami dla terenu Województwa Śląskiego na lata 2016-2022*.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

1. Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska

- I. Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
- II. Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,
- III. Kierunek interwencji – Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,
- IV. Kierunek interwencji – Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii,
- V. Kierunek interwencji – Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki,
- VI. Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska,

2. Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

- I. Kierunek interwencji – Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach,
- II. Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta,

III. Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,

IV. Kierunek interwencji – Wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych stymulujących rozwój miast.

3. Cel 9 – Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski

I. Kierunek interwencji – Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitarnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

W dokumencie przyjęto następujące kierunki interwencji:

- zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT,
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,

Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r.

- edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w Polityce ekologicznej państwa 2030.

Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)

1. Cel strategiczny 1. Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego
 - I. Cel szczegółowy 1. Stworzenie nowoczesnej i spójnej sieci infrastruktury transportowej,
 - II. Cel szczegółowy 4. Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko,

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w Strategii rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku).

Strategia „Polityka energetyczna Polski do 2040 r.”

Cel szczegółowy 1. Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych

Cel szczegółowy 2. Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej

- a) rozbudowa infrastruktury wytwórczej energii elektrycznej,
- b) rozbudowa elektroenergetycznej infrastruktury sieciowej.

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Cel szczegółowy 3. Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych

- a) dywersyfikacja dostaw gazu ziemnego oraz rozbudowa infrastruktury gazowej,
- b) dywersyfikacja dostaw ropy naftowej oraz rozbudowa infrastruktury ropy naftowej i paliw ciekłych.

Cel szczegółowy 4. Rozwój rynków energii

- a) rozwój rynku energii elektrycznej,
- b) rozwój rynku gazu ziemnego,
- c) rozwój rynku produktów naftowych i paliw alternatywnych, w tym biokomponentów i elektromobilności.

Cel szczegółowy 5. Wdrożenie energetyki jądrowej

Cel szczegółowy 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii

Cel szczegółowy 7. Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji

Cel szczegółowy 8. Poprawa efektywności energetycznej

Stopień powiązania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z perspektywą do roku 2030 r.” z wymienionym dokumentem: proponowane w „Programie...” cele i kierunki działań wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w realizację celów określonych w *Polityce energetycznej Polski do 2030 r.*

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności Gminy Herby w latach 2017-2020	11
Tabela 2 Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom dopuszczalny.....	14
Tabela 3 Klasy stref i oczekiwane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom docelowy	15
Tabela 4 Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń ozonu z uwzględnieniem poziomu celu długoterminowego	16
Tabela 5 Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia dla poszczególnych zanieczyszczeń w latach 2016-2020	19
Tabela 6 Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin dla poszczególnych zanieczyszczeń w latach 2016-2020	20
Tabela 7 Stężenia zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Herby uzyskane metodą modelowania	22
Tabela 8 Podmioty działające na terenie Gminy Herby, wprowadzające gazy i pyły do powietrza na podstawie uzyskanych pozwoleń na emisję.....	24
Tabela 9 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby.....	31
Tabela 10 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby	32
Tabela 11 Wyniki pomiarów hałasu przemysłowego przeprowadzonych w latach 2017-2020 na terenie gminy Herby według bazy EHŁAS.	36
Tabela nr 12 Wykaz stacji radiokomunikacyjnych na obszarze Gminy Herby.....	39
Tabela nr 13 Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych przeprowadzanie w latach 2017- 2020 na terenie gminy Herby.....	40
Tabela 14 Kompleksowa ocena stanu JCWPd na terenie gminy Herby wg GIOŚ.....	45
Tabela 15 Schemat oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych.....	49
Tabela 16 Klasyfikacja wód jcwp Liswarta do Młynówki Kamińskiej w latach 2017-2020 roku	50
Tabela 17 Klasyfikacja wód jcwp Stradomka do wypływu ze Zb. Blachowniaw latach 2017-2020 roku	51
Tabela 18 Ludność korzystającą z sieci wodociągowej w Gminie Herby w latach 2017-2020.....	60
Tabela 19 Długość czynnej sieci wodociągowej oraz liczby przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Gminie Herby w latach 2017-2020.....	60
Tabela 20 Podmioty pobierające największe ilości wody z gminnej sieci wodociągowej w Gminie Herby	61

*Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022-2026 z uwzględnieniem
perspektywy do 2030 r.*

Tabela 21	Ludność korzystającą z czynnej sieci kanalizacyjnej w Gminie Herby w latach 2017-2020 .	62
Tabela 22	Długość sieci kanalizacyjnej oraz liczby przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w Gminie Herby w latach 2017-2020	62
Tabela 23	Podmioty odprowadzające największą ilość ścieków w Gminie Herby	63
Tabela 24	Zestawienie gospodarstw rolnych w gminie Herby wg powierzchni.....	67
Tabela 26	Wyniki badań gleb na terenie gminy Herby w 2011 roku.....	68
Tabela 26	Informacja o masie poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych odebranych w 2020 r. na terenie Gminy Herby	75
Tabela 27	Informacja o masie poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, odebranych w 2020 r. na terenie Gminy Herby	76
Tabela 28	Dane ilościowe dotyczące wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Herby	78
Tabela 29	Dane finansowe dotyczące funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w Gminie Herby w latach 2019-2020.	79
Tabela 30	Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Herby w latach 2018-2020 wg form własności ..	82
Tabela 31	Formy ochrony przyrody położone na obszarze Gminy Herby.....	83
Tabela 32	Cele, kierunki interwencji oraz zadania w poszczególnych obszarach interwencji	119
Tabela 33	Harmonogram realizacji zadań wraz z ich finansowaniem.....	131
Tabela 34	Wskaźniki proponowane do monitoringu realizacji „Programu...”	154

Spis rysunków

Rysunek 1	Położenie Gminy Herby na tle woj. śląskiego	10
Rysunek 2	Podział województwa śląskiego na strefy pod względem pomiarów jakości powietrza	17
Rysunek 3	Przebieg wartości średniorocznej stężenia pyłu PM10 na poszczególnych stanowiskach pomiarowych w województwie śląskim w strefie śląskiej na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2011 - 2020.....	21
Rysunek 4	Przebieg wartości średnich rocznych stężeń benzenu na poszczególnych stanowiskach pomiarowych automatycznych w województwie śląskim na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2011 – 2020	21
Rysunek 5	Przebieg wartości średnich rocznych stężeń dwutlenku siarki na poszczególnych pomiarowych w województwie śląskim uwzględnionych w ocenie pod kątem ochrony roślin na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2011 – 2020	21
Rysunek 6	Główne źródła hałasu drogowego na terenie Gminy Herby	34
Rysunek 7	Mapa głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce – fragment.....	43
Rysunek 8	Główne wody powierzchniowe w Gminie Herby.....	47
Rysunek 9	Mapa ryzyka powodziowego w Polsce – fragment.....	54
Rysunek 11	Podział województwa śląskiego na regiony, w których prowadzona jest kompleksowa, regionalna gospodarka odpadami komunalnym.....	73
Rysunek 12	Ilości odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy Herby w latach 2017-2020, z podziałem na wybrane frakcje	77
Rysunek 12	usytuowanie korytarzy ekologicznych	88
Rysunek 13	Zakres Programu LIFE oraz cele szczegółowe obszarów priorytetowych	150

UZASADNIENIE

W celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy gminy, zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2021r., poz.1973) sporządza gminny program ochrony środowiska. Polityka ochrony środowiska to zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Wykonując ustawowy obowiązek opracowano „Program ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022 – 2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030r.”. Przedmiotowy Program zawiera w szczególności ocenę stanu środowiska, definiuje cele i zadania na najbliższe lata, monitoring realizacji programu na wdrożenie założeń Programu. Działania ujęte w Programie mają na celu osiągnięcie trwałego i zrównoważonego rozwoju Gminy Herby oraz poprawę jej atrakcyjności poprzez działania społeczne i inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska, a także poprawę świadomości mieszkańców gminy w zakresie zachowań proekologicznych.

Zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 17 ust. 2 pkt. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska projekt Programu przekazano do zaopiniowania organowi wykonawczemu Powiatu Lublinieckiego. Uchwałą nr 1104/CCXXIV/22 z dnia 20 lipca 2022 r. Zarząd Powiatu Lublinieckiego zaopiniował pozytywnie projekt „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022 – 2026 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2030r.”. Pismem z dnia 20 maja 2022r., znak: WOOS.410.189.2022.AOK Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach, po zapoznaniu się z treścią projektu Programu oraz załączonych materiałów, a także po uwzględnieniu uwarunkowań, o których mowa w art. 49 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2022 r., poz.1029), uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu ww. dokumentu.

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Katowicach w dniu 30 maja 2022 r. wydał opinię znak: NS-NZ.9022.21.42.2022, w której uznał za zasadne odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu ww. dokumentu..

Biorąc pod uwagę opinie w/w Organów oraz uwarunkowania określone w art. 49 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Programu ochrony środowiska dla Gminy Herby na lata 2022 - 2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030r.”.

Mając na uwadze powyższe przyjęcie przedmiotowej uchwały uznaje się za zasadne.